

การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

สารนิพนธ์
ของ
ญาตาวี สุภาพกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2553

การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1

สารนิพนธ์
ของ
ญาดาวิ สุภาพกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
ญาดาวิ สุภาพกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2553

ญาตาวิ สุภาพกิจ. (2553). การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานของครู รวมถึงศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ส่งเสริม คุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชนทั้ง 6 กิจกรรมโดยรวม และรายด้านมีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ปัญหาที่สำคัญส่วนใหญ่มาจากการที่ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัด กิจกรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคล และโรงเรียนเน้นการอ่าน เขียน เพื่อเตรียมนักเรียนสอบเข้า โรงเรียนที่มีชื่อเสียงจึงทำให้จัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่ ข้อเสนอแนะจากผู้บริหารคือ ควรเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย และ จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

A STUDY OF ACTIVITIES ORGANIZATION TO SUPPORT THE STUDENT SUALITY
IN PRIVATE PRESCHOOL EDUCATION UNDER THE OFFICE
OF SAMUT PRAKARN EDUACTIONAL SERVICE AREA 1

AN ABSTRACT
BY
YATAWEE SUPAPKIT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2010

Yatawee Supakit. (2010). *A Study of Activities Organization to Support the Student Quality in Private Preschool Education under the Office of Samut Prakarn Educational Service Area 1*. Dissertation, Ed.D (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Assist. Prof. Dr.Puangrat Gaysornpat.

The purposes of this research were to study and to compare the activities organization to support the student quality in private preschool education under the Office of Samut Prakarn

Educational Service Area 1, and to study the problems and solutions for the activities organization to support the student quality in the opinions of the administrators of the private preschool education. The comparisons of the activities organization were conducted by educational level and working experience of teachers. The samples consisted of 174 school administrator and teachers in the private preschool education under the Office of Samut Prakarn Educational Service Area 1. The instrument used for data collection was a Likert-type questionnaire. Data analysis was conducted by frequency, percentage, mean and standard deviation, and One-Way ANOVA.

The research results were as follow.

1. The activities organization to support the student quality in private preschool education in the 6 aspects as a whole and individual aspects were at the high level.

2. The comparisons of the activities organization to support the student quality in private preschool education by teachers' educational level found significant differences at .05 level; when compared by teachers' working experience revealed no difference.

3. Most problems of activities organization to support the student quality in the opinions of the administrators of the private preschool education were parents and concerning people did not cooperate in implementing activities, individual differences, and school focusing on reading and writing to prepare students for the entrance exam of well-known schools which made it unable to fulfill the activities. The suggestions of the administrators included providing opportunities for parents and community to participate in the management of activities, teachers having knowledge in the management of various activities, and educating parents.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ก็เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ท่านเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำ ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ทุกขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภาพกิจ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้เป็นที่ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และกล่าวขอบพระคุณกรรมการพิจารณาเค้าโครงสารนิพนธ์คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.นิตย วิจารณ์รัตนวาณิชย์ ที่แนะนำแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์ที่สุด

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน นายยงยุทธ ทรัพย์เจริญ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 อาจารย์ต้องจิตร จิตดี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ อาจารย์ดร.สมชาย เทพแสง อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการไปเก็บแบบสอบถาม ขอกล่าวขอบคุณ คุณนุชลี คล้ายวันเพ็ญ ประธานนิสิตปริญญาโท การบริหารการศึกษารุ่นที่ 19 เด็กชายสาริน และ เด็กหญิงกุลณัฐ อยู่สุวรรณ ที่เป็นกำลังใจที่ติดตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

คุณประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากสารนิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ผู้ล่วงลับไปแล้ว และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ทั้งหลายให้แนวทาง การศึกษาและการดำรงชีวิตอันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ญาตาวี สุภาพกิจ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน	10
ปัจจัยด้านบุคคล	11
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	16
ด้านการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์	19
ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย	22
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	24
ด้านการวัดผลและประเมินพัฒนาการ	24
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน	25
อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย	25
หลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย	26
ความสำคัญของการมีมาตรฐาน	27
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย	28
ความสอดคล้องของอุดมการณ์	28
การประกันคุณภาพในโรงเรียนอนุบาลเอกชน	29
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา	30
ความสำคัญของการประกันคุณภาพ	30
การประกันคุณภาพการศึกษา	31
แนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน	32
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การประกันคุณภาพภายนอก	40
สรุปเรื่องการประกันคุณภาพ	49
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	49
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	50
การจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	57
การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	62
การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	71
การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	76
การจัดกิจกรรมสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	85
การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	93
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	99
งานวิจัยในประเทศ	99
งานวิจัยต่างประเทศ	106
3 วิธีดำเนินการวิจัย	107
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	107
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	109
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ	109
การเก็บรวบรวมข้อมูล	110
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	111
สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล	112
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	113
การวิเคราะห์ข้อมูล	113
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	114

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	145
ความมุ่งหมายของการวิจัย	145
สมมติฐานในการวิจัย	145
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	146
กลุ่มตัวอย่าง	146
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	146
การวิเคราะห์ข้อมูล	147
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	147
อภิปรายผล	150
ข้อเสนอแนะ	152
บรรณานุกรม	154
ภาคผนวก	163
ภาคผนวก ก	164
ภาคผนวก ข	172
ภาคผนวก ค	174
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางความสอดคล้องของอุดมการณ์และหลักการระหว่างมาตรฐานการศึกษา ของชาติ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	29
2 การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยกับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัย	42
3 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	108
4 จำนวน และคำร้อยละ สถานภาพของ ครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	114
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียน อนุบาลเอกชน 6 กิจกรรม จำแนกโดยภาพรวม และรายด้าน.....	115
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียน อนุบาลเอกชน กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก.....	116
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง.....	117
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม.....	119
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียน อนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	121
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม.....	122
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย.....	123
12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียน อนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา.....	124
13 วิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาล เอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา.....	125
14 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียน อนุบาลเอกชนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ในส่วนที่ เกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	126
15 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียน อนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ในส่วนที่ เกี่ยวกับ กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง.....	127

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ จำแนกตามระดับการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	128
17 ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	129
18 วิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	130
19 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็กตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	131
20 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	132
21 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	133
22 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมองตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	134
23 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	135
24 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	136
25 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	137
26 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	138

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
27 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรมสืบสาน และสร้างสรรค์ วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	139
28 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรม สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	140
29 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	141
30 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เกี่ยวกับกิจกรรม ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	142
31 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร	143
32 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร	144

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	35
3 ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	44
4 ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	45
5 ขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาชาติในมาตราที่ 6 ได้บัญญัติสาระตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาการศึกษา และความมุ่งหมายการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งทำให้แนวในการจัดการศึกษาและในหมวด 4 ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาต้องปรับให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว โดยในมาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 9) ซึ่งก็สอดคล้องกับเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติว่า การจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น "คนเก่ง คนดี และ มีความสุข"

การที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หรือ เป็น คนเก่ง คนดี และ มีความสุข ได้นั้น จะต้องเริ่มปูพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะวัยนี้ ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต ดังคำกล่าวของ Tale ที่ว่า เด็กวัยก่อน 6 ขวบ ถือเป็นวัยทองของชีวิต หากต้องการให้พลเมืองเป็นแบบใด จะต้องปูพื้นฐานให้เด็กก่อนอายุ 6 ขวบ จะรอพัฒนาเด็กในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็สายเกินไป (บุรุษย์ ศิริมหาสาร. 2545: 32; อ้างอิงจาก Tale. 1975.) ซึ่งก็สอดคล้องกับอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่าเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรก เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรม กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยะธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 9)

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพเด็ก ในการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก ระดับปฐมวัยจึงยึดการพัฒนาคุณภาพเด็กให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร โดยกำหนดคุณภาพเด็กเป็น 8 ส่วน คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนา

สิ่งแวดล้อม สามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ และทักษะเบื้องต้น สนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 4)

ปัจจัยที่สำคัญในการที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นเด็กที่พร้อมที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้นั้น นอกจากการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านแล้ว โรงเรียนอนุบาลมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กทรงลงมาจากสภาพการเลี้ยงดูของทางครอบครัว โดยมีปัจจัยที่สำคัญในด้านการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ที่เป็นเครื่องจักรที่สำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 5) และซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษารองลงมาก็คือคุณภาพของตัวครูเอง และคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ครูต้องมีความสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 5) ซึ่งกระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษาก็เหมือนกับการสร้างบ้าน เพียงแต่การสร้างบ้านนั้นต้องใช้สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดำเนินการ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เสร็จเลย ไม่ต้องทำต่อ แต่กระบวนการสร้างคนนั้น ผู้ที่เป็นสถาปนิกคือ ครู และผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคลากรภายในจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดี และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ว่า ต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิด และ ช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 9) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538: 3 -8) ยังได้กล่าวถึงแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพซึ่งอาศัยกระบวนการรับรองมาตรฐานคุณภาพที่เน้นหลักการให้โรงเรียนพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชนกำลังเผชิญปัญหาอย่างมาก และย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย นับเป็นปัญหาที่ควรให้ความสนใจและแก้ไข โดยให้โรงเรียนมีคุณภาพและประสิทธิผล (สุนันทา จุลชาติ. 2546: 6; อ้างอิงจาก พนม พงษ์ไพบูลย์. 2532: 7) ดังนั้น ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

จากรายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย ปี 2550 พบว่า ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่ยึดหลักการสร้างความพร้อม ให้แก่ผู้เรียน ทั้งด้าน อารมณ์ สังคม สติปัญญา และด้านร่างกาย ผลจากการประเมินในปี 2548 ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า จำนวนสถานศึกษาระดับปฐมวัย 8,279 แห่ง โรงเรียนที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับ "ดี" มีเพียงร้อยละ 34.14 โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมและ

การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 40.7 โรงเรียนที่มีครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพียงร้อยละ 38. (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ก-ข) จะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาในระดับปฐมวัยยังไม่อยู่ในระดับที่ไว้ใจได้ ทั้งในแง่ของหลักสูตร และสื่อการเรียนรู้(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 7) อาจเป็นเพราะหลายสาเหตุ ดังเช่นที่ ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์ (2540: 11) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาควรเน้นคุณภาพของโรงเรียนอนุบาล โดยปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม คุณธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่นักเรียน แต่ในปัจจุบันโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนส่วนใหญ่มุ่งสอนหนังสือ และให้เด็กท่องจำ ทำการบ้าน ซึ่งจุดนี้ควรปรับปรุง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเกิดจากการเข้าใจผิดของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง

สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่เกิดขึ้นปรากฏผลสำคัญหลายประการ ดังที่ บุรชัย ศิริมหาสาร (2545: 38) กล่าวว่า ครูส่วนขาดความเข้าใจ มีความคิดว่า การที่เด็กมาอยู่ในโรงเรียนต้องเรียนหนังสือให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ยิ่งฝึกอ่านฝึกเขียนตั้งแต่อายุน้อย ๆ เช่น 4 ขวบ จะทำให้เด็กเก่งขึ้น และครูชั้นประถมหนึ่งก็มักจะตำหนิครูชั้นอนุบาลว่า “สอนไม่ดี” หากเด็กอ่านออกเขียนไม่ได้เลย ทำให้ครูอนุบาลต้องสอนเพื่อนเอาใจผู้ปกครอง และครูชั้นประถมปีที่ 1 ด้วยการให้เด็กนั่งคัดพยัญชนะไทย ตัวละ 1 หน้ากระดาษมาส่ง มิได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้านให้แก่เด็ก นอกจากนี้ครูผู้สอนยังยกเลิกการนอนกลางวัน เพราะคิดว่าเสียเวลาควรใช้เวลาดังกล่าว เพื่ออ่านเขียนเรียนหนังสือจะได้ประโยชน์มากกว่า และยังมีความเข้าใจผิดอีกหลาย ๆ อย่างเช่น ไม่ควรให้เด็กเล่น เพราะไม่มีประโยชน์ การไม่ยอมให้เด็กทำงานศิลปะ การที่ไม่ให้เด็กได้ฝึกคิดอย่างหลากหลาย หรือ การกีดกันจินตนาการของเด็ก เป็นต้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ส่วนมากยังมีความเชื่อที่ผิด ๆ เช่นนั้นอยู่ โดยจะเห็นได้ว่าครูบางส่วนยังคงใช้วิธีสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งจะเน้นการเรียนการสอนที่ฝึกการท่องจำ มากกว่า ใช้วิธีการเรียนการสอนที่ฝึกพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตอบสนองความสนใจ หรือส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเห็นเพราะว่าต้องการเอาใจผู้ปกครองที่มีความเชื่อว่า เมื่อส่งลูกมาโรงเรียนแล้ว เด็กจะต้องเรียนหนังสือให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทำให้ โรงเรียนอนุบาลเอกชนจำนวนมาก ในจังหวัดสมุทรปราการ จึงใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างให้เด็กได้เรียนวิชาการ และ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ซึ่งดูเหมือนจะขัดแย้งกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่ 2 ในมาตรฐานที่ 12 ที่ว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเอกชน ได้ระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี และ ดีมาก อาจจะเป็นไปได้ว่า การที่จะดูว่าการจัดการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผนหรือไม่ มาจาก การจัดทำ แผนพัฒนาโรงเรียน หรือ บางโรงเรียนจะกำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษา โดยนำมาจัดเป็นแผนปฏิบัติประจำปี จัดทำโครงการ / กิจกรรม และ งานพัฒนาต่าง ๆ ซึ่ง สภาพความเป็นจริงในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนในด้านการส่งเสริมคุณภาพเด็ก อาจจะไม่เป็นไปตามที่ผู้บริหารรายงาน

ดังนั้น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จึงมีการดำเนินงานให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานที่ 15 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย ซึ่งมีทั้งหมด 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย 2. มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก 3. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว 5. มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาไทย และ 6. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งก็สอดคล้องกับ มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัยในมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 20) โดยกำหนดอยู่ในตัวบ่งชี้ที่ 12.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก จึงเป็นการบังคับให้โรงเรียนอนุบาลจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็ก ซึ่งส่งผลถึงตัวผู้บริหาร และ ครูผู้สอน ที่จะต้องมีความสามารถในการบริหาร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพ

ด้วยปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 มีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กมีความสำคัญ ควรที่จะพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และที่สำคัญโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานที่ 15 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย ดังนั้นผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน ปรับปรุง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็กของครู และเป็นแนวทางในการทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรฐานที่ 15 (6 ตัวบ่งชี้) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก 2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง 3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม 5. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ และ 6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูจําแนก ตามระดับการศึกษาของครู และประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน ปรับปรุง และ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็กของครู และเป็นแนวทางในทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรฐานที่15 (6 ตัวบ่งชี้) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ 1. การจัดกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก 2. การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง 3.การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4.การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม 5.การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ และ 6. การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 29 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 242 คน อยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งมีทั้งหมด 29 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 26 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 149 คน ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพครูผู้สอน

1. ระดับการศึกษา จำแนกเป็น
 - 1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 1.2 ปริญญาตรี
 - 1.3 สูงกว่าปริญญาตรี
2. ประสบการณ์การทำงาน
 - 2.1 น้อยกว่า 5 ปี
 - 2.2 5 – 10 ปี
 - 2.3 มากกว่า 10 ปี

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กใน 6 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
4. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
5. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการนิยามศัพท์เฉพาะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก หมายถึง การดำเนินงานในส่วนของกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ใน 6 กิจกรรม ได้แก่
 - 1.1 กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมเด็ก โดยบุคคลภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่ รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ตัดกรองเด็ก ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็ก และส่งต่อ
 - 1.2 กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง หมายถึง การสร้างบรรยากาศ และ กลวิธีการกระตุ้นทางความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมองได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมความสนใจ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ(ภาษา จินตนาการ ภาพวาด) กิจกรรมส่งเสริมความคิดที่หลากหลาย
 - 1.3 กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม หมายถึง การบอกเล่า และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังให้เด็กเกิดความคิด การกระทำที่ดี ค่านิยมที่ควรปลูกฝัง ค่านิยมการรักชาติ ค่านิยมการรัก

ศาสนา ค่านิยมการรักพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมการรักษาภาษาไทย ค่านิยมการรัก ประเพณีไทย และค่านิยมด้านการรักษามารยาทไทย

1.4 กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เป็นการพัฒนาด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในด้าน ศิลปะ สร้างสรรค์ โดยถ่ายทอดเป็นผลงานด้านศิลปะในด้าน ศิลปะ สร้างสรรค์ ดนตรี-นาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวและจังหวะ

1.5 กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการสืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ที่ให้เด็กมองเห็นคุณค่าในวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทย

1.6 กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การเสริมสร้างวินัย ปลูกฝังให้เด็กรักชาติ และเตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม กิจกรรมที่จัดได้แก่ การร้องเพลง การพูดปลุกใจ การใช้คำขวัญ สุภาพศ การจัดกิจกรรมกลุ่ม ในโรงเรียน การจัดเล่นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกให้รู้จักแพ้ รู้จักชนะ การมอบหมายให้รับผิดชอบงานของโรงเรียน การจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในวันสำคัญของโรงเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสืออนุบาล การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการ ในโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรปราการ เขต 1

3. ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ระดับชั้นอนุบาล 1-3 ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

4. โรงเรียนอนุบาลเอกชน สถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระบบโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 มาตรา 4 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ประเภทสามัญศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 ในการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูผู้สอนในระดับอนุบาล 1-3 จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

5.2 ปริญญาตรี

5.3 สูงกว่าปริญญาตรี

6. ประสบการณ์ หมายถึง จำนวนปีที่ครูผู้สอน ทำงานในสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

6.1 น้อยกว่า 5 ปี

6.2 5 - 10 ปี

6.3 มากกว่า 10 ปี

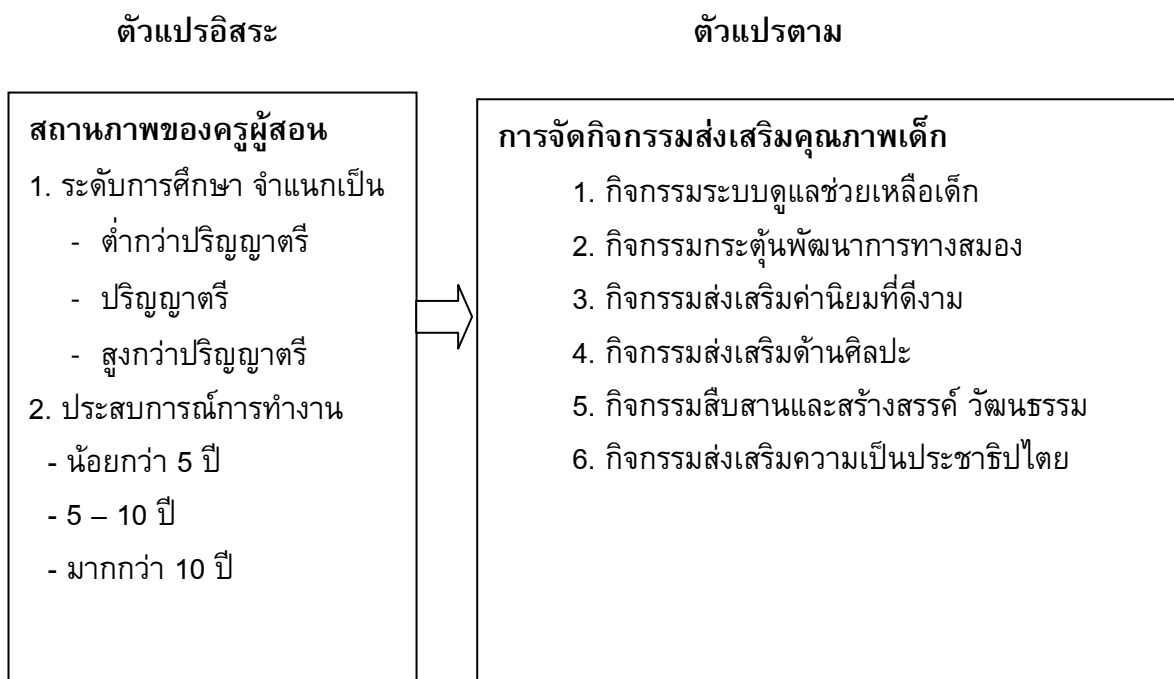
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานในการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรฐานที่ 15 (6 ตัวบ่งชี้) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 88 -94) ซึ่ง กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กซึ่งอยู่ในตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างทั่วถึง, ตัวบ่งชี้ที่ 15.2 มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เด็ก, ตัวบ่งชี้ที่ 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม, ตัวบ่งชี้ที่ 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว, ตัวบ่งชี้ที่ 15.5 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาไทย และตัวบ่งชี้ที่ 15.6 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้านโดยครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในด้านการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านวิเคราะห์ปัญหา-เป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการวางแผนการเรียนรู้ แตกต่างกัน (ประยูร ผ่องอำไพ. 2544: 60) นอกจากนี้ การศึกษาทัศนคติของครูปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกทิสติก ในภาพรวมด้านความรู้ และด้านความรู้สึก และเมื่อจำแนก ตามระดับการศึกษา มีทัศนคติด้านความรู้ แตกต่างกัน(อรพิม วิสารทานนท์. 2552:81) งานวิจัยของ นิตยา วงษ์กันยา (2552: 68) การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านโครงสร้างหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ด้านบุคลากรและด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาความคิดเห็น/การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา/สำนักงานการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 15 ปี และตั้งแต่ 15 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่การจัดการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการสอนงานวัดผลและประเมินผลงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และงานประชุมอบรมทางวิชาการ (จิตรา กิจพิศุทธิ์. 2545: 55)

ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดจากมาตรฐานในการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรฐานที่ 15 (6 ตัวบ่งชี้) และ งานวิจัยดังกล่าวนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำสถานภาพส่วนบุคคลของครูผู้สอน ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เป็นตัวแปรอิสระ เพื่อทำการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ดึงแผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น นำไปสู่การตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด เขตพื้นที่สมุทรปราการ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
2. มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
3. การประกันคุณภาพในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก
 - 4.2 การจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
 - 4.3 การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
 - 4.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
 - 4.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
 - 4.6 การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
 - 4.7 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของคำว่า “โรงเรียนเอกชน” คือ สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีไม่ใช่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยจัดแบ่งเป็น โรงเรียนในระบบ และ โรงเรียนนอกระบบ (กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1. 2551: 2) ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเอกชน จัดเป็นโรงเรียนในระบบ และเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กในวัย 2 -6 ปี ซึ่งการบริหารงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายการศึกษาที่ต้องการให้บุคคล เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขได้นั้น ก็จะต้องอาศัยปัจจัยในการบริหาร และ การจัดการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 1. ปัจจัยด้าน บุคคล 2. ปัจจัยด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3. ด้านการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์ 4. ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย 5. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และ 6. ด้านการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็ก ดังรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยด้านบุคคล

การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ผู้ปกครอง และบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ.2533:18) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเลี้ยงดูให้มีคุณภาพดี ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งในการทำให้โรงเรียนอนุบาลมีคุณภาพ ซึ่งถ้าบุคลากรมีคุณภาพในการบริหาร หรือ จัดการเรียนการสอนแล้ว ก็ย่อมจะส่งผลถึง ตัวเด็กที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ซึ่งปัจจัยด้านบุคคลดังกล่าว ประกอบด้วย

ผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนส่งเสริมคุณภาพเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในทุก ๆ ด้านให้แก่ เด็ก ผู้บริหารที่ดีย่อมมีเป้าหมายที่ดี ทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยดูจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพต่าง ๆ ของเด็กจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่จะใช้หลักการบริหารได้ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ผู้บริหารที่มีคุณภาพย่อมต้องทำการบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์และมีขั้นตอนในการดำเนินงานได้

เยาวยา เตชะคุปต์ (2541: 57-59) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรให้มีประโยชน์มากที่สุด และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาในเชิงระบบแล้ว จะเห็นว่า การบริหารเป็นเรื่องของขั้นตอนระหว่างทรัพยากร กระบวนการ และผลผลิต สำหรับทรัพยากร นั้นอาจครอบคลุมไปถึงคน เงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ ฯลฯ เป็นต้น ส่วนผลผลิตนั้นย่อมมุ่งตรงไปที่ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพ หรือผลกำไร ฯลฯ ทั้งนี้ผลผลิตจะเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้หรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการ หรือวิธีการที่จะนำมาใช้ในการบริหาร เช่น การบริหารแบบยึดวัตถุประสงค์ (MBO) การบริหารที่มีขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดหน่วยงาน การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน และการควบคุม ฯลฯ เป็นต้น โดยจะต้องบริหารได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารจะต้องทำงานหลัก 6 งานคือ

1. งานบริหารด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องวางโครงการในการดำเนินงานชั้นเด็กเล็ก จัดทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, มีการนิเทศและควบคุมการสอนของครูเพื่อดำเนินไปตามโครงการ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีการดำเนินการวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในคู่มือ ผู้บริหารจะต้องพัฒนาครูโดยการให้มีการค้นคว้า ทดลอง ปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น และจะต้องจัดให้มีการอบรมครูในโรงเรียน

2. งานด้านบุคลากร ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหาร โดยผู้บริหารจะต้องกำหนดแนวทางเกี่ยวกับบุคคล จะต้องมีการจัดแบ่งงานที่จะต้องรับผิดชอบ จะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการบังคับบัญชา และควบคุมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. งานบริหารด้านกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ดำเนินงานในระดับปฐมวัย จะต้องจัดทำเขตบริการของโรงเรียน เพื่อให้บริการ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ ผู้ปกครองทราบความเคลื่อนไหว มีการปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนในวันเปิดเรียน จะต้องจัดการ บริหารเรื่องสุขภาพ อาหารกลางวันเด็ก และเพื่อส่งเสริมกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีวัฒนธรรมและ จริยธรรมที่ดี

4. งานบริหารด้านธุรการ การเงินและพัสดุ เป็นการปฏิบัติงานในกิจการประจำวันตามหลัก และระเบียบงานต่าง ๆ ดังนั้นในการจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินงานสารบรรณให้เป็นไป โดยเรียบร้อย ควบคุมการดำเนินงานโดยทั่ว ๆ ไป มีการจัดทำและควบคุมดูแลงานเอกสารและ หลักฐานต่าง ๆ ควบคุมดูแลให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน พักสตุ ครุภัณฑ์ประจำโรงเรียนดำเนินไป อย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ

5. งานบริหารด้านอาคารสถานที่ โดยผู้บริหารมีหน้าที่บริหารให้มีการจัดห้องเรียนและ สถานที่ ดูแล รักษา และปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ จัดหาอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการ เรียนการสอนของเด็กปฐมวัย และสร้างความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างโรงเรียนหรือหน่วยงาน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งภาระงานด้านอาคารสถานที่นี้ เป็นการช่วยส่งเสริมการเรียน การสอนของเด็กอย่างมีคุณภาพ

6. งานบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะจะทำให้ชุมชนเกิด ความรู้สึกที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จะต้องให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในขณะเดียวกัน ชุมชนก็จะได้รับประโยชน์จากโรงเรียนด้วย โดย บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาทในการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์พัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อีกทั้ง ประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้และทั้งนั้นจะต้อง อาศัยความร่วมมือของคณะกรรมการการศึกษาต่าง ๆ สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมศิษย์เก่า

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยต้องยึดหลักการในการบริหารสถานศึกษา ดำเนินการตาม ภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ แนวคิดหลักในการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวคิด เดียวกันกับการบริหารสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือสถานศึกษาในระดับการศึกษาอื่น การ ประยุกต์แนวคิดหลักเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเป็นประเด็นที่สำคัญในการที่ผู้บริหารจะ ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

แนวคิดหลักที่สำคัญบางประการในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีดังนี้ (อมรชัย ตันติเมธ. 2537: 139-142)

1. สถานศึกษาปฐมวัยเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาเด็กในวัยปฐมวัย
2. ภารกิจหลักของสถานศึกษาปฐมวัยคือ การจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กได้บรรลุผล ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตามเป้าหมายของปฐมวัยศึกษา
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการปฐมวัยศึกษา มีหลายปัจจัย เช่น ระบบ ผู้บริหาร ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน ทรัพยากร ฯลฯ แต่ผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

4. การบริหารจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมของผู้บริหาร
5. งานบริหารสถานศึกษาปฐมวัยประกอบด้วยการบริหาร 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. งานบริหารด้านวิชาการ เป็นงานบริหารที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เด็กได้บรรลุเป้าหมาย ส่วนงานบริหารอื่น ๆ ก็นับได้ว่าเป็นงานที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านให้การสนับสนุนงานบริหารด้านวิชาการ
7. ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนในวัยปฐมวัย
8. ทรัพยากรในการบริหารประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และระบบการจัดการ
9. การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา การวางแผน การดำเนินตามแผน และการประเมินผล
10. ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหาร ได้แก่ ทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะในด้านเทคนิค

สรุป ผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะบริหารงาน ใน 6 ด้านได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบุคลากร งานบริหารด้านกิจการนักเรียน งานบริหารด้านการเงิน ธุรการและพัสดุ งานบริหารด้านอาคารสถานที่ และ งานบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องมีเป้าหมาย มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพราะ ผู้บริหารเปรียบเสมือนหางเสือของเรือ ที่จะนำพาให้สถานศึกษาไปในทิศทางใด โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการอำนวยความสะดวก ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน การจัดกิจกรรม

ครูอนุบาล

มีบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการให้คำแนะนำ ดูแล เลี้ยงดูตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโต กิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้องเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เทคโนโลยี และสถานที่จริง โดยให้มีการเรียนรู้จากการได้ลงมือกระทำ มีความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบ โดยครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้น และเสริมแรงให้เด็กค้นหาคำตอบ ครูจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ครูต้องเป็นผู้ติดตามผลเรียนรู้ด้วยการสังเกต บันทึกผลงาน มีการประเมินผลเป็นระยะ ครูต้องสอนให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ซึ่งเตรียมความพร้อมแก่เด็กในการเรียนขั้นสูงขึ้นไป และเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ดังที่ เนคา มา

นอร์ จาร์นีย์ฟ (เยาเวพา เตชะคุปต์. 2542: 158) ที่กล่าวถึงบุคลิกภาพและบทบาทของครูเอาไว้ว่าครูที่ดีควรมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความเข้าใจบทบาทของครู โดยครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ
1) บทบาทในการเลี้ยงดู (Nurturant Role) 2) บทบาทในด้านการสอน (Instructional Role)
3) บทบาทเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเด็ก (Relational Role) และ 4. บทบาทในการตัดสินใจ (Decision – Making Role)

2. มีความเชื่อ (Belief) ศาสตราจารย์ เรลด์ (เยาเวพา เตชะคุปต์. 2542: 158; อ้างอิงจาก Professor Rald. n.d.) กล่าวว่า ครูจะต้องมีความเชื่อว่า เด็กจะสามารถเปลี่ยนได้ (A Child can Change) ครูสามารถเปลี่ยนเด็กได้ และ ครูสามารถจะเปลี่ยนตนเองได้ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะทำให้ครูสามารถทำงานกับเด็กได้

3. มีทัศนคติที่ดี (Attitude of Mind) ครูที่ดีควรมีทัศนคติที่ดีดังนี้คือ ครูสามารถเปลี่ยนเด็กได้ ครูอดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่นอน และ ครูจะต้องพิจารณาถึงเหตุและผลก่อนการตัดสินใจ

นอกจากนี้ ดร.จาร์นีย์ฟ ยังได้กล่าวถึงครูที่ประสบความสำเร็จว่า ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ (Immediacy) ครูที่ประสบความสำเร็จควรมีการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ควรทันต่อเหตุการณ์ กระตือรือร้นและไม่เฉื่อยชา

2. ความเป็นกันเอง (Informality) ครูที่ประสบความสำเร็จควรมีความเป็นมิตรโดยมีอารมณ์ขัน และไม่ใช้อำนาจ

3. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ครูที่ประสบความสำเร็จควรมีความเป็นอิสระต่อการเปลี่ยนแปลง รู้จักใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งประกอบการสอน

4. คำหนึ่งถึงเอกกัตบุคคล (Individuality) ครูที่ประสบความสำเร็จควรสนใจและเข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละคน

เบญญา แสงมะลิ และคณะ (2527: 12-14) ได้กล่าวถึงบุคลิกลักษณะของครูอนุบาลว่าครูควรแต่งกายสะอาด สุขภาพ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับทุกคน พูดจาไพเราะอ่อนหวาน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและไว้วางใจในตัวครู ดังสรุปได้ดังนี้

1. รักเด็ก ครูอนุบาลหรือผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องมีนิสัยรักเด็กอย่างแท้จริงเป็นความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้งมีเฉพาะบุคคล

2. ยิ้มแย้มแจ่มใสครูอนุบาลควรเป็นคนที่ยิ้มแย้มง่าย ดูร่าเริง แจ่มใสทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ซิดรู้สึกอบอุ่นเมตตากรุณา ผู้ที่อยู่กับเด็กจะต้องเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาจะทำให้เด็กเป็นคนว่าง่ายและเป็นคนดี

3. อารมณ์ดี ผู้ที่อยู่กับเด็กจะต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่โกรธง่าย ไม่โมโหง่ายไม่ตกใจและไม่ตื่นเต้นจนเกินไปและมีอารมณ์ร่วมกับเด็กด้วย

4. ใจเย็น ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้ใจเย็นเนื่องจากผู้ที่อยู่กับเด็กเล็ก ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กจะมีอยู่เสมอ บางครั้งจะต้องเกี่ยวโยงไปถึงผู้ใหญ่ด้วย จึงต้องหัดให้เป็นคนใจเย็น รู้จักรับฟังพิจารณาเรื่องราวและชี้แจงอย่างมีเหตุผล

5. อุดหนุน การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ครูจะต้องฝึกตนเองให้มีความอดทน เพราะเด็กยังไม่สามารถเข้าใจและทำอะไรได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ จึงต้องใช้เวลาและความอดทนอย่างมากในการฝึกฝนอบรมเด็ก

6. ขยัน ต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในหน้าที่ไม่เบื่อง่ายในการทำงาน ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ดูตาย ขยันทำงานให้สำเร็จไปด้วยดี

7. ซื่อสัตย์ ครูอนุบาลจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน ซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้เด็กประพฤติตาม

8. คติธรรม ผู้ที่สอนเด็ก ๆ จะต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมอย่างยิ่ง การอยู่กับเด็กนั้นจะพบปัญหาที่เด็กกระทำอยู่เสมอ จึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ ตัดสินโดยเหตุผลโดยวางตนเป็นกลาง

9. ตัดสินใจดี ผู้ที่อบรมดูแลเด็กนั้นต้องเป็นผู้รู้จักและเหตุผล มีความรอบคอบเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น สามารถตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแก้ปัญหาได้

สรุป ครูมีบทบาทสำคัญโดยตรงกับตัวเด็กในการที่จะอบรมเลี้ยงดู สอน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเด็ก ครูจะต้องมีความเชื่อที่ว่า เด็กเปลี่ยนแปลงได้ เด็กสามารถพัฒนาได้ ครูจะต้องมีความอดทนที่จะเปลี่ยนแปลงเด็กได้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องมีบุคลิกลักษณะที่เอื้อต่อการที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็ก ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งครูจะต้องมีหลักการในการสอนหรือการจัดกิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การสอนที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม ให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติ ครูต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีเอกสารหรือหนังสือ ให้เด็กได้ค้นคว้า ครูจะต้องบูรณาการวิชาการและกระตุ้นการถ่ายทอดความคิดจากวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง การสอนต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสดงออก เกิดการคิด เกิดการเรียนรู้แบบเข้าใจ และที่สำคัญครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ไม่ปิดกั้นทางความคิดเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจ กล้าคิด กล้าถาม และกล้าแสดงออก

ครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยง ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูมีส่วนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนส่วนมากจะมีผู้ทำหน้าที่ช่วยครู เนื่องจากปริมาณของเด็กต่อห้องเรียนสูงครูไม่อาจทำหน้าที่ตามลำพังได้เต็มที่ ครูพี่เลี้ยงมีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือครูในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะลำพังครูดูแลคนเดียวก็จะเป็นภาระมาก โดยในตอนเช้าครูพี่เลี้ยงก็ช่วยจัดกระเป๋า ดูแลด้านความสะอาดเรียบร้อยของเด็ก ดูแลด้านสุขภาพบ้าง และในการจัดกิจกรรม ครูพี่เลี้ยงก็มีส่วนช่วยครูได้เช่นกัน เช่น การเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เด็กได้ทำกิจกรรม การอำนวยความสะดวกในการให้เด็กทำกิจกรรม เป็นต้น

การจัดผู้เข้าทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่าพี่เลี้ยงที่มีความละเอียดอ่อน รักเด็ก และยินดีช่วยเหลือครู ครูพี่เลี้ยงจะต้องคอยช่วยเหลือเด็ก จะต้องเป็นคนรักความสะอาด ครูพี่เลี้ยงที่มที่คุณสมบัติที่ดี ก็เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมคุณภาพที่ดีแก่เด็กด้วย

สรุป ปัจจัยด้านบุคลากรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีการแข่งขัน การดำเนินงานหรือการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น บุคลากรเป็นส่วนหนึ่งหรือปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ห้องค์ไปในทิศทางที่โรงเรียนต้องการได้ ถ้าบุคลากรมีการพัฒนาหมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ อีกทั้งเข้าใจจิตวิทยาในการเรียนรู้ของเด็ก เข้าใจหลักสูตรปฐมวัย นโยบายของการจัดการศึกษา และ เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพ ก็จะเป็นส่วนผลักดัน ให้เกิดประสิทธิผล และเป็นไปในทิศทางที่เป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย หรือ เป้าหมายของ มาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ ที่มุ่งหวังว่า การจัดการศึกษา จะต้องพัฒนาให้คนไทย เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

ในการที่จะพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ควรเตรียมจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรดึงดูดความสนใจของเด็ก และที่สำคัญควรมีลักษณะคล้ายบ้าน เพราะเด็กเพิ่งออกมาจากบ้านเป็นครั้งแรก เด็กจะรู้สึกถึงความอบอุ่น มั่นคง และสิ่งสำคัญนั่นก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะเอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อม เป็นสภาพที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอนตลอดจนบรรยากาศการเรียนเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาแก่ผู้เรียน เช่นอุปกรณ์การเรียน เครื่องเล่นต่าง ๆ ได้แก่ บล็อก ป่อทราย อุปกรณ์อื่น ๆ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาการเรียน

นิตยา ประพฤติกิจ (2539: 67) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมต้องเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมความสามารถของเด็กอย่างกว้างขวาง และส่งเสริมลักษณะการเจริญออกมาของเด็กแต่ละคน การจัดสิ่งแวดล้อมที่ยึดเอาตัวเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเอง ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้าน และความปลอดภัยก็เป็นสิ่งสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม

อลิซาเบธ โจนส์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 133-135; อ้างอิงจาก Feeney; & others. 1987: 171 – 174; citing Elizabeth Jones. n.d.) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการจัดสภาพแวดล้อม ที่ควรพิจารณาจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยเอาไว้ 5 ประการ คือ

1. ความแข็ง-ความนุ่มนวล (Hard-Soft) การจัดสภาพแวดล้อมควรให้ความรู้สึกที่สบาย และให้ความรู้สึกที่ดีแก่เด็ก ควรมีความนุ่มนวลในแง่อารมณ์ ห้องเรียนควรมีลักษณะคล้ายบ้าน ครูและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ควรมีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมมีความนุ่มนวลหรืออบอุ่นได้ เช่น การสัมผัส ได้แก่ การกอด การอุ้มเด็กนั่งตัก การลูบหลังเด็กเมื่อเด็กจะนอนตัก

2. การเปิด-การปิด (Open-Close) หมายถึงการจัดอุปกรณ์ให้กับเด็ก และพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูที่มีผลต่อเด็ก คือพิจารณาในแง่ความท้าทาย หรือการเปิดโอกาสให้เด็กประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร วัสดุอุปกรณ์ที่มีความหมายทางปิดได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่มีการเล่นเพียงวิธีการเดียว เช่น ภาพตัดต่อ ส่วนวัสดุเปิดกว้าง ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้หลายประสงค์ เช่น ทราย และน้ำ

3. ความง่าย-ความยาก (Simple – Complex) หมายถึง อุปกรณ์ที่จัดควรเร้าความสามารถของเด็ก ซึ่งควรจัดไว้เป็นชุด ๆ ที่มีความยากง่ายเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

3.1 อุปกรณ์ควรมีความยากง่ายปนกันทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีโอกาสเล่นได้หลาย ๆ แบบ

3.2 อุปกรณ์ควรดึงดูดความสนใจของเด็ก ๆ กล่าวคือควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์หลาย ๆ อย่างด้วยกัน

3.3 ครูควรใช้อุปกรณ์พิเศษ (Super Unit) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ชุดที่มีหลายชนิดอยู่ในชุดเดียวกัน

4. การรวม-การแยก (Instrusive-Seclusive) หลักเกณฑ์ข้อนี้มีข้อควรคำนึง

การรวม (Instrusive) หมายถึง การคำนึงว่า ใคร และอะไร จะเข้ามาบีบบทบาทต่อการวางขอบข่ายในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการนำสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับผู้ใหญ่ หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งที่แลเห็น เสียง เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งแวดลอมภายในโรงเรียน

การแยก (Seclusive) หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้ทำงานอย่างอิสระและอย่างมีสมาธิ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและอยู่ตามลำพัง ซึ่งครูควรจัดหาบริเวณที่เหมาะสมที่เด็กจะทำงานตามลำพังหรืองานที่ต้องใช้สมาธิ

5. การเคลื่อนไหวน้อย-เคลื่อนไหวมาก (Low Mobility-High Mobility) คือระดับของการมีส่วนร่วมทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เคลื่อนไหวมากได้แก่กิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ส่วนกิจกรรมที่เคลื่อนไหวน้อยได้แก่กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีความสมดุลในการทำกิจกรรมทั้งสองอย่างนี้ตลอดวัน โดยจัดอุปกรณ์และเครื่องเล่นเอาไว้ทั้งในและนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน บริเวณสนามเด็กเล่น

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

หลักสำคัญในการจัดตั้งคำนึงถึง ความมีระเบียบของการจัด ความสะอาดในห้องเรียน และความร่วมมือของเด็ก ดังนี้

เบ็ญจา แสงมลิ (2551: 8 – 15) กล่าวว่าในการจัดห้องเรียนควรจะได้พิจารณากับสิ่งเหล่านี้

1. ความมีระเบียบของการจัด จัดให้เป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงเด็กเป็นส่วนใหญ่ ในด้านดังต่อไปนี้คือ ความสนใจของเด็ก ระยะเวลาความสนใจของเด็ก การจัดควรคำนึงถึงกิจกรรมและประสบการณ์ในระยะนั้น การจัดวางสื่อ/เครื่องเล่นจะต้องให้เด็กสามารถหยิบได้เอง และการติดภาพและแผนภูมิในห้องเรียน ควรต้องมี

2. ความสะอาดในห้องเรียน เมื่อเสร็จกิจกรรม การเล่น หรือการทำงานตอนหนึ่ง ๆ แล้ว ควรจะให้เด็กช่วยเก็บและจัดวัสดุสิ่งของให้เรียบร้อยก่อน ควรจะมีตะกร้าหรือที่ทิ้งเศษกระดาษ ครูดึงต้องคอยดูแลใกล้ชิด เพื่อเด็กจะได้ติดเป็นนิสัยที่ดีเมื่อเติบโตขึ้น ทำให้เด็กรู้จักรักษาสงของ รู้จักการทะนุถนอม ตลอดจนรักความมีระเบียบเรียบร้อย

3. ความร่วมมือของเด็ก การจัดห้องเรียนจะต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะอาดสะอ้าน โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากเด็กด้วย ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ ทำให้เด็กรักสิ่งของที่มีในห้องเรียน

นอกจากหลักสำคัญที่ครูต้องคำนึงถึงในการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นการเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้ง 3 หลักดังกล่าวไปแล้ว

การจัดห้องเรียนจะต้องนึกถึงเรื่องสำคัญ 3 เรื่องคือ

1. เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ให้เท่าเทียมกัน และเสมอต้นเสมอปลาย ความต้องการความปลอดภัย มีความมั่นคงในสถานที่ปลอดภัย ความต้องการอิสระที่จะแสดงความรู้สึกของตนได้เต็มที่ ความต้องการเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง อยากรู้อยากเห็น ความต้องการคำแนะนำ เป็นต้น

2. เหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กต้องการการพักผ่อนเพื่อให้ร่างกายซึ่งกำลังจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนี้ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ การจัดห้องเรียนต้องมีพื้นที่ให้เด็กได้นอน และก็ต้องมีพื้นที่ให้เด็กเคลื่อนไหว

3. จัดสภาพแวดล้อมตามประสบการณ์ที่จะให้เด็ก ได้แก่ ประสบการณ์ที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ประสบการณ์เพื่อฝึกสุนทรีย์ที่ดี ประสบการณ์ซึ่งเด็กได้รับความบันเทิงใจ ประสบการณ์สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ใหญ่กว่า ประสบการณ์พัฒนาประสาทสัมผัสกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ค้นคว้าด้วยตนเอง การให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และการสร้างพื้นฐานเบื้องต้นในการเขียนอ่านและการคิด เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนรวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณโรงเรียนและบริเวณรอบนอกโรงเรียน ดูแลรักษาความสะอาด ต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนจัดที่ติดข้าวประชาสัมพันธ์ผู้ปกครองสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก สิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ บริเวณสนามเด็กเล่น ต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนี้คือ สนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นสำหรับเล่น ที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทรายพร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่นเครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูเรื่องความสะอาด ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ใต้ต้นไม้ ไม่มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อยๆหรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้

ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง บริเวณธรรมชาติ มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณ โรงเรียนมีไม่มากนักอาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง

การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา กล่าวได้ว่า มีความสำคัญต่อเด็กอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็กจึงมีความสำคัญ เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจึงต้องคำนึงถึง ความสะอาด ความปลอดภัย ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกในการทำกิจกรรม ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ สนามเด็กเล่น ฯลฯ ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น และบรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540:101) ซึ่งผู้บริหารมีแนวการบริหารอาคารสถานที่ ดังที่ อมรชัย ตันติเมธ (2537: 141) กล่าวไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. จัดห้องเรียนและสถานที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน
2. ดูแล รักษา และปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยและปลอดภัย
3. จัดหาอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและพัฒนาการของเด็ก
4. สร้างความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างสถานศึกษาปฐมวัยหรือหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นแบบอย่างในการจัดอาคารสถานที่

สรุป การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับอนุบาลศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากครูจะต้องสามารถนำแนวการจัดประสบการณ์มาวางแผนการจัดอย่างดีแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย

1.3 ด้านการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์

การจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะพัฒนาเด็ก ครูจะต้องมีหลักในการจัด และ จะต้องจัดเป็นกิจกรรมประจำวัน ซึ่งมีหลักในการจัดดังนี้คือ

หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (บุรชัย ศิริมหาสาคร . 2545: 49) กล่าวโดยสรุปมีดังนี้

1. มุ่งพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผ่านการเล่น
2. ยึดปรัชญาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
3. จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก
4. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. จัดประสบการณ์ในรูปแบบกิจกรรมที่บูรณาการ
6. จัดกิจกรรมอย่างสมดุล
7. ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยดังที่กล่าวไปแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ (2539: 51) ได้กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมหลัก ดังนี้คือ

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมบ้าน มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์ มุมหมอ มุมร้านค้า มุมเล่นน้ำหรือมุมเล่นทราย ฯลฯ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ซึ่งจัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนโดยจัดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปรายซักถาม สาธิต ทดลอง เล่านิทาน

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ ของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง อารมณ์ จิตใจ เบิกบาน สดชื่น แจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่

5. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ รู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ฝึกการสังเกต พัฒนากระบวนการคิด และเกิดความคิดรวบยอด เกมการศึกษามีกฎ กติกาต่าง ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เช่น เกมการจับคู่สิ่งที่เหมือนกัน เกมการหาความสัมพันธ์

นอกจากแนวการจัดประสบการณ์ตามที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาได้จัดแบ่งกิจกรรมเป็น 6 กิจกรรมหลักแล้ว บูรชัย ศิริมหาสาคร (2545: 81- 82) ก็ได้กล่าวถึงวิธีการจัดตารางกิจกรรมประจำวันควรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เพื่อเป็นการช่วยให้ครูและเด็กทราบว่า

ในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยยึดสัดส่วนเวลาตามที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตร ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. จัดกิจกรรมในแต่ละวันให้ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านไปพร้อม กัน อย่างเหมาะสม
2. จัดกิจกรรมให้มีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่สงบและเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดมาก และกิจกรรมที่ผ่อนคลายไม่ต้องใช้ความคิดมากนัก

3. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น กิจกรรมที่ใช้ความคิดทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาทีและกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นอิสระตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ควรใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที

4. คำนึงถึงการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อปูพื้นฐานให้เด็กได้พัฒนาทักษะนิสัย และทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน

โรงเรียนต้องจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด โดยต้องจัดให้เหมาะสมแก่วัยมีการพักผ่อน การรับประทานอาหาร จะต้องจัดให้สมดุลเพียงพอ

อารมณ์ สุวรรณपाल (2537: 84- 85) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ในด้านของการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการหนึ่ง ซึ่งกล่าวว่า

1. การจัดการและพฤติกรรมกรรมการบริหาร เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงควมมีประสิทธิภาพการศึกษาปฐมวัยได้ การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับกระบวนการทางการจัดการและการบริหารของผู้บริหาร เช่น องค์ประกอบทางด้านปัจจัยในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีครบถ้วน แต่ผู้บริหารมิได้ติดตาม กำกับดูแลให้เป็นไปตามหลักการหรือในการจัดการและบริหาร ผู้บริหารมิได้คำนึงถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการศึกษาปฐมวัย ใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า การศึกษาปฐมวัยก็จะขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ

2. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์และพฤติกรรมครู คนส่วนใหญ่จะเน้นพฤติกรรมและบุคลิกภาพของครูที่จะเป็นแบบแผนให้แก่เด็ก แต่ความเป็นจริงแล้ว สมรรถภาพต่าง ๆ ของครูทางด้านความรู้ เทคนิควิธีสอน การใช้สื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ และสอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฐมวัยศึกษาอีกประการหนึ่ง

3. กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กระบวนการและขั้นตอนการเรียนรู้ตลอดจนพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน ขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็กจะมีเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่เรียนรู้จากประสาทสัมผัส และพัฒนานั้นมาเป็นการเรียนรู้จากของจริงและประสบการณ์ตรง เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องตระหนัก นอกจากนั้น พฤติกรรมทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม ยังเป็นส่วนสำคัญและเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ครูต้องตระหนักและเข้าใจถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วย

4. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครู และผู้ปกครอง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูกับผู้ปกครอง เด็กกับเด็ก และเด็กกับผู้ปกครอง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้นในสถานศึกษาห้องเรียน หรือที่บ้าน ควรมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มากที่สุด โดยเฉพาะใน

สถานศึกษาและที่บ้าน การสร้างปฏิสัมพันธ์ในทางบวก ทำให้เด็กมีความอบอุ่น มั่นใจ และเกิดการ พัฒนาได้เต็มศักยภาพ

สรุป การจัดการศึกษา และการจัดประสบการณ์ประจำวันของเด็กระดับก่อนประถม ศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดที่เป็นพื้นฐาน 7 ประการ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยจัดอยู่ในรูปแบบของ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรมหลักแล้ว ครูก็อาจจะจัดกิจกรรมในลักษณะพิเศษ นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมประจำวันได้ โดยกิจกรรมที่จัดจะต้องหลากหลาย และส่งเสริม พัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็ก ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่าง บุคคล

1.4 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก มีส่วนสำคัญ เป็นอย่างมากต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากเด็กยังเล็ก ภูมิคุ้มกันโรคน้อย สถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหาร จะต้องดูแลเอาใจใส่ ต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก โภชนาการของเด็ก และการบริการด้านสุขภาพ

ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัยสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533: 99-107)

1. ต้องมุ่งป้องกันการเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้ตลอดเวลา
2. เตรียมการสำหรับเหตุฉุกเฉินที่เกิดกับเด็กในกรณีเกิดอุบัติเหตุ
3. ตรวจสอบดูแล อาคารสถานที่ให้อยู่ในความปลอดภัย
4. ตรวจสอบคนที่อยู่รอบข้าง (ครู ครูพี่เลี้ยง คนงาน) ต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ควรตรวจสอบสุขภาพเป็นระยะอย่างน้อยควรกระทำทุก 2 ปี
5. มีข้อจำกัดไม่ให้เด็กเจ็บป่วยร่วมกิจกรรม ต้องแยกเด็กไว้ห้องพยาบาล
6. ดูแลการรับส่งเด็กตรงตามเวลา จัดให้มีบัตรประจำตัวหรือสมุดเซ็นชื่อรับเด็ก ป้องกัน การลักพาตัว
7. จัดสภาพห้องเรียน บริเวณอาคารถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี พื้นห้องต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ทำความสะอาดง่าย
8. จัดระบบป้องกันอุบัติเหตุจากไฟฟ้า ปลั๊กไฟควรติดไว้ในที่มิดชิด พันมือเด็ก
9. จัดติดตั้งเครื่องเล่นสนาม ให้เด็กได้เล่นอย่างปลอดภัย
10. จัดเก็บยา สารเคมี ของมีคม สิ่งอันตรายอื่น ๆ ควรมีฉลากระบุไว้และจัดเก็บให้มิดชิด
11. ควรมีการทดลองการป้องกันเหตุฉุกเฉินที่จะเกิดกับเด็กและจดหมายเลขโทรศัพท์ที่จะแจ้งเหตุฉุกเฉินติดไว้
12. ของใช้ส่วนตัวเด็ก ต้องแยกเก็บของแต่ละคนอย่างมีระเบียบ (หมอน ที่นอน แปรง กระจกน้ำ ฯลฯ) และทำความสะอาดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

13. จัดห้องน้ำห้องส้วม และที่ล้างมือไว้ในสถานที่เหมาะสมกับตัวเด็ก ถูกสุขลักษณะและมีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับเด็ก

14. จัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มให้เด็กได้รอง/ตักน้ำ ได้ด้วยตนเอง

สรุป การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก มีส่วนสำคัญ โดยผู้บริหาร และครูจะต้องมีการวางแผน มีการเตรียมการ ป้องกัน โดยเริ่มตั้งแต่การจัดบริเวณสถานที่ให้สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ รวมทั้งตัวบุคลากรก็มีส่วนสำคัญ จะต้องหมั่นดูแล ตัวเอง ทั้งสุขภาพกาย และ สุขภาพใจ เช่นเดียวกัน

การจัดบริการด้านโภชนาการ

งานด้านอาหารเป็นงานที่สถานศึกษาปฐมวัยต้องจัดบริการให้แก่เด็ก การให้บริการจัดได้ ทั้งช่วงเวลาเช้า กลางวัน และบ่าย โดยสามารถจัดได้หลายรูปแบบ โดยเลือกจัดตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ของโรงเรียน อาหารที่จัดอาจเป็นแบบเต็มรูปแบบ หรืออาหารเสริม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพบริการด้านความสะอาด สร้างนิสัยการกินที่ดีและให้เด็กรับประทานอาหารที่มีคุณค่า ทางโภชนาการ โรงเรียนจะจัดบริการอาหารแก่เด็กได้มีประสิทธิภาพจำเป็น ต้องวางแผน การจัดบริการ ควบคุมดูแลเรื่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และมีการปรับปรุงหลังจากที่ได้ประเมินผลการจัด (อารมณ สุวรรณपाल. 2537: 234) การบริการอาหารให้กับเด็กนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน แต่ถ้าหากโรงเรียนไม่สะดวกในการจัดบริการด้านอาหารให้แก่นักเรียนเอง สามารถเปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามาดำเนินการ โดยโรงเรียนจะต้องมีตรวจสอบโภชนาการ อยู่เสมอ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับอาหารที่ถูกสุขลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนาการ

การจัดบริการด้านสุขภาพ

งานบริการด้านสุขภาพ เป็นงานกิจการนักเรียนงานหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยควรจัดบริการให้แก่เด็กเพื่อขจัดความเจ็บป่วย ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี การบริการด้านสุขอนามัยที่สถานศึกษาควรมีห้องพยาบาล การตรวจสุขภาพ ชั่งน้ำหนัก สัดส่วนสูง บริการน้ำสะอาดหรือการบริการด้านทันตกรรม งานด้านสุขอนามัย เป็นงานบริการที่ช่วยเด็กปฐมวัยให้บรรเทาเรื่องโรคภัย เจ็บป่วย ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น ตลอดจนให้ประสบการณ์ที่ดีแก่เด็กในด้านสุขภาพอนามัย เป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการรักษาสุขภาพของเด็ก เพื่อจะได้ นำความรู้และประสบการณ์ด้านการรักษาสุขภาพอนามัยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้งานสุขอนามัย ในสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งงานทั้งหมด สถานศึกษาต้องมีการวางแผน ประสานงาน จัดองค์กร ตารางกิจกรรม การให้บริการ มีการประชาสัมพันธ์และประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข (อารมณ สุวรรณपाल: 2537: 235)

1.5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

การติดต่อระหว่างผู้ปกครองและครูควรเป็นในรูปกระบวนการ 2 ทาง คือ จากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนมาสู่บ้าน ครูต้องให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกมีส่วนร่วม ครูและผู้ปกครองสามารถเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพบปะสังสรรค์กันของครูและผู้ปกครอง ควรหลีกเลี่ยงการประชุมแบบมีพิธีการ ผู้ปกครองต้องการรับรู้เรื่องความเป็นไปของเด็กในแต่ละวันในโรงเรียน ดังนั้น ครูต้องคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กต่อผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ในหลายโรงเรียน การร่วมมือกันของผู้ปกครองและครู เป็นในรูปของการวางแผนร่วมกัน อาสาสมัคร ทำหน้าที่วิทยากร เมื่อผู้ปกครองไม่คุ้นเคยกับจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองอาจสงสัยโครงการทั้งหมด ผู้ปกครองรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อรู้ว่าโรงเรียนต้องการอะไรจากผู้ปกครองแล้ว ครูอาจพบวิธีติดต่อและแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบความเป็นไปต่าง ๆ ของเด็กในโรงเรียนที่ป้ายนิเทศ ซึ่งควรติดไว้ในที่ที่สะดวกแก่ผู้ปกครองอ่าน วันนัดประชุมกิจกรรมกลุ่มของเด็ก รายการอาหาร แจกความพิเศษอื่น ๆ งานเด่นของเด็ก และเอกสารที่ผู้ปกครองควรสนใจ ในบางครั้งอาจใช้จดหมายสั้น ๆ แจ้งต่อผู้ปกครองผ่านเด็ก กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนจะบริบูรณ์ขึ้น ถ้าผู้ปกครองมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอาจทำได้โดยการเล่านิทาน เล่นดนตรี และศิลปะ การศึกษานอกสถานที่ ปิกนิกนอกสถานที่ กิจกรรมห้องสมุด การฉลองวันสำคัญ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ขณะที่ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกัน จะเกิดการสร้างความสนใจและความเข้าใจในโครงการในแต่ละกลุ่ม เด็กจะมีผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษซึ่งโรงเรียนอาจเชิญเป็นวิทยากร สำหรับเด็ก โอกาสที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมช่วยเสนอแนะในกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างความภาคภูมิใจให้แก่เด็ก

1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการ

สถานที่ให้การศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกความพร้อมเพื่อจะให้เด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นการร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยเด็กจะต้องได้รับการพัฒนา ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม ร่างกายและสติปัญญา และรู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเองได้ เมื่อสถานศึกษาได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้แล้ว ก็ควรพยายามจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การจัดกิจกรรมจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ดูได้จาก การวัดผลหรือประเมินพัฒนาการ โดยจะประกอบไปด้วย การประเมินพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และสังคม การประเมินพัฒนาการด้านประสาทสัมผัส การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา

แนวการวัดและประเมินผลพัฒนาการระดับก่อนประถมศึกษา การวัดและประเมินผลทางด้านการเจริญเติบโต ความสามารถและการแสดงออกอาจเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม การวัดและประเมินผล ควรเป็นเรื่องของการวัดความพร้อมและพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อสนองความมุ่งหมายที่วางไว้ การวัดผลในระดับอนุบาลควรใช้หลาย ๆ วิธี (เบญญาแสงมลิ. 2550: 83-84) คือ

1. การสังเกต ครูควรสังเกตเด็กขณะเล่น เรียน และทำงาน โดยสม่ำเสมอ ทั้งเป็นหมู่คณะ และเป็นรายบุคคล และควรมีแบบบันทึกการสังเกต มีรายการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรสังเกต ควรบันทึกข้อบกพร่อง ข้อดี และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กไว้ด้วย
2. การสนทนา ครูสามารถใช้ได้ตั้งแต่เริ่มสอน กำลังสอน และหลังจากสอนแล้ว โดยซักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่เด็กได้พบเห็น มีการวัดการสนทนาเป็นอันดับ ดีมาก ดีพอใช้ ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม ควรบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุ
3. การตรวจผลงาน วิธีนี้ได้จากการนำผลงานของเด็ก เช่น ภาพเขียน สิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน อันดับคุณภาพของงานควรมี 3-5 อันดับ เช่น ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง
4. การใช้แบบทดสอบปากเปล่า วิธีนี้เหมาะกับเด็กอนุบาล ซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ครูควรสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ และเป็นกันเอง ครูควรเตรียมแบบทดสอบไว้ล่วงหน้าว่าจะถามอะไรและถามอย่างไร แบบทดสอบอาจจะเป็นรูปภาพหรือของจริง

สรุป ในการบริหารและการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะต้องอาศัยปัจจัยในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้คือ ด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และ ครูครูพี่เลี้ยง ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และด้านการวัดและประเมินพัฒนาการ โรงเรียนอนุบาลจะต้องมีแนวในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันเพื่อเป็นการประกันว่าโรงเรียนอนุบาลมีการจัดการศึกษาได้มาตรฐานเดียวกับที่กระทรวงตั้งไว้

2. มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 ประกอบด้วยอุดมการณ์ และหลักการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา และเพื่อเป็นการนำสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำคำอธิบายและระดับคุณภาพ พร้อมทั้งเกณฑ์ การผ่านมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา ตลอดจนเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นเครื่องมือ ในการควบคุมตรวจสอบการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรก เพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัย อย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา บนพื้นฐานของความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรมกระตุ้น และส่งเสริม พัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้ง เตรียมเด็กให้

พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับที่สูงขึ้น อันนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้น การพัฒนาเด็กบนพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน

2.2 หลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ: สำนักวิชา การและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 9 -14) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติไว้ โดยมีหลักดังนี้คือ

1. หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่ และจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล

3. หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูทวดเทที่ต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศไทย

4. หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 9 -14)

2.3 ความสำคัญของการมีมาตรฐาน

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2542:3) มาตรฐานในบริบทนี้เป็นมาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยองค์รวม การกำหนดให้มีมาตรฐานทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพเพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา 2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบที่มาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

ดังนั้น หากมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ เพื่อประเมินความก้าวหน้า หรือมีการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษาก็สามารถเตรียมตัวให้พร้อมในการประเมินนั้น ๆ ได้ การกำหนดมาตรฐานเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจนสำหรับทั้งครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ถ้าไม่มีมาตรฐานสาธารณะ ก็จะไม่ทราบว่าจะสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีอะไรเป็นเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณชน (Accountability) การกำหนดให้มีมาตรฐานทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบต่อจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจนคุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้มาตรฐานยังนำมาใช้เป็นแนวทางให้กับสาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ สูงขึ้นตามความคาดหวังของชุมชน(แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551: 1-2)

มาตรฐานการศึกษาจึงมีคุณค่าแก่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียน ผู้เรียนทราบความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติว่าต้องการคนที่มีลักษณะพึงประสงค์อย่างไร ผู้เรียนจะทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

2. ครู ครูจะทราบว่าครูคุณภาพที่ชาติต้องการมีคุณสมบัติ คุณลักษณะอย่างไร ต้องจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานการศึกษาจึงเป็นกรอบแนวทางที่ทำให้ครูรู้ว่าจะต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้

3. ท้องถิ่นและสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาจะเป็นแนวทางให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน และผู้นำชุมชน มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้คนไทยในท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

5. ประเทศชาติ มาตรฐานการศึกษาจะเป็นเครื่องมือทำให้ทุกองค์ประกอบของระบบการศึกษาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน สู่เป้าหมายเดียวกัน มาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดภาพการจัดการศึกษาที่มีความหมาย

2.4 มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กได้แก่ มาตรฐานที่ 15 คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ

ตัวบ่งชี้ที่ 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างทั่วถึง

ตัวบ่งชี้ที่ 15.2 มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 15.5 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 15.6 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

จากมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กดังกล่าว ผู้บริหารและครูจะต้องมีการวางแผน กำหนดนโยบาย ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน จะต้องนำแผน หรือนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องได้รับการสนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล จากบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา เมื่อได้รับการตรวจสอบประเมินผลแล้ว ก็นำผลที่ได้ไปพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ต่อไป ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดอีกครั้งในส่วนของการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการมาตรฐานการศึกษา

2.5 ความสอดคล้องของอุดมการณ์ และหลักการระหว่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

ในการกำหนดอุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานการศึกษา ทั้งระดับชาติ ระดับปฐมวัย รวมทั้งมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งมาตรฐานการประเมินภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัย ได้กำหนดไว้ให้สอดคล้องรับกัน ดังนี้

ตาราง 1 ตารางความสอดคล้องของอุดมการณ์และหลักการระหว่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อุดมการณ์ของมาตรฐานการศึกษา	
มาตรฐานการศึกษาชาติ	มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
<ul style="list-style-type: none"> * จัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต * การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ * การสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> * การวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ * การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล * การใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมอง * การเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น
หลักการของมาตรฐานการศึกษา	
มาตรฐานการศึกษาชาติ	มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
<ul style="list-style-type: none"> * การบูรณาการระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม * การสร้างพื้นฐานที่ดีในแต่ละวัย * การปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม * การพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการ ทำงานที่มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> * การพัฒนาเด็กโดยองค์รวม * การจัดประสบการณ์ที่ยืดเด็กเป็นสำคัญ * การสร้างเสริมความเป็นไทย * ความร่วมมือ * ความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

3. การประกันคุณภาพในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องจำเป็นโดยหลักการ เด็กจะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ใน มาตรา 47 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ.2545 หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายใน ก็ตรวจสอบคุณภาพ โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายนอกก็ตรวจสอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา

จาร์ส นองมาก (2542: 2) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เป็นแนวปฏิบัติให้มีความมั่นใจว่า ถ้าทำตามกระบวนการที่กำหนดนี้แล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

อุทุมพร จามรมาน (2541: ไม่ระบุหน้า) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพภายในและจากภายนอก แล้วตัดสินตามเกณฑ์

สมคิด พรหมจ้อย และ สุพัทตร์ พิบูลย์ (2544: 4) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

สรุป ความหมายของคำว่าประกันคุณภาพ คือ ระบบการบริหารและจัดการศึกษา ที่ทำขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้เกิดความมั่นใจต่อผู้ใช้บริการ ว่าสถานศึกษามีมาตรฐาน มีการควบคุมคุณภาพ และได้ผ่านการรับรองจากหน่วยงานภายใน และจากภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพ

3.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพ

คุณภาพของการศึกษาของไทยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ หรือจริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อทำให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา เพื่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม(สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 2)

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ

ตลอดช่วงชีวิต สามารถพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ รัฐเห็นความสำคัญของการศึกษา ในปี พ.ศ.2542 จึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) พัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมทั้งให้มีการกำหนดมาตรฐาน และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (สมคิด พรหมจักษ์; และสุพัตร์ พิบูลย์. 2544: 2-3)

สรุป การประกันคุณภาพมีความสำคัญกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ได้แก่ ผู้เรียน ครู ท้องถิ่น และสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน และผู้นำชุมชน และ ประเทศชาติ ทำให้สามารถเปรียบเทียบสถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันและมาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

3.3 การประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545

ในปี 2542 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ 3. พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษามีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวดที่ 6 มาตรา 47 และ มาตรา 49 มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงาน ภายนอกที่สำนักงาน ดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

สารบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ เจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่พ่อแม่และ ประชาชน ว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษา มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ ชัดเจนโดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมีการประเมินคุณภาพ ภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ ตลอดเวลา(สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.2544: 2- 3)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ.2545 ได้ กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การ ดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบต่อไป

3.4 แนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ของสำนัก คณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สกอ. 2541: 5) ว่าได้กำหนด นโยบาย และหลักการในการส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ ได้มาตรฐานของ ประเทศ และมาตรฐานสากล เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เอกชน ดังนี้

1. สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ การศึกษาขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานของโรงเรียนเอกชน กำหนดหลักการให้แต่ละ โรงเรียนมีระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นในโรงเรียน และให้มีการพัฒนาปรับปรุงการ ปฏิบัติภารกิจของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความมีเสถียรภาพ ทางวิชาการ แต่ยังคงเอื้อต่อการตรวจสอบจากสังคมภายนอก

2. สำนักงานคณะกรรมการเอกชน จะชักชวนให้โรงเรียนเอกชนร่วมมือดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาดตนเองตามปัจจัยหลักที่มีคุณภาพการศึกษาให้ถึงระดับเกณฑ์ เบื้องต้นที่เสนอแนะ แต่ทั้งนี้โรงเรียนควรจัดให้มีระบบตรวจสอบและการประเมินตนเองขึ้นเป็นการ ภายใน

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการประกันคุณภาพขึ้น เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการของโรงเรียน แต่โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถที่จะพัฒนารูปแบบหรือ วิธีการเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละโรงเรียนได้

4. เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชน ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวาง เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินตนเองจนแน่ใจแล้วว่าโรงเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนอาจขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะประสานให้เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอกโรงเรียน ให้รับทราบถึงมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีส่วนช่วยส่งเสริมช่วยเหลือรัฐบาลในการจัดการศึกษา เป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้เด็กได้มีการพัฒนาตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานของเด็กแล้ว นอกจากนี้ ก็ยังได้มีการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชน เพื่อให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นผู้ประสานให้เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาควรจะต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพเด็กเพื่อให้เป็นไปตามที่มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยได้กำหนด

3.5 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญคือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วนคือ การพัฒนาคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และการติดตามตรวจสอบคุณภาพระบบหลักของการประกันคุณภาพภายใน คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพในส่วนนี้คือ การจะดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น ต้องมีการกำหนดเป้าหมายและจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนาคุณภาพที่ชัดเจนสอดคล้องกัน ในที่นี้เป้าหมายที่กำหนดก็คือมาตรฐานการศึกษาที่ชาติต้องการ ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษานี้ ได้พัฒนาให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันตั้งแต่มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม เขตพื้นที่การศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะกับบริบทของชุมชนได้มาตรฐานจะเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ส่วนระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานศึกษา เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ

หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปี นอกจากนี้เพื่อการช่วยเหลือสถานศึกษาให้พัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังเพื่อการเตรียมตัวสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

สำหรับการประเมินคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1)การประเมินคุณภาพภายในซึ่งเป็นการประเมินโดยสถานศึกษาเองและการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด และ 2)การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาโดยองค์การมหาชน ซึ่งได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีหน้าที่ประเมินสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก (สมศ.)1 ครั้งในทุก 5 ปี

กระบวนการดำเนินงานทั้ง 3 ส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งโดยมีมาตรฐานเป็นหลักหรือเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา
2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นระบบการทำงานปกติเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกฝ่ายที่ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา (แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 6-8)

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามวงจร PDCA

ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA เป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแล การดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ โดยมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้น

บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ดังที่เสนอในแผนภูมิ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

1. การเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ ทักษะ

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในการประสาน กระตุ้น กำกับ ดูแลให้บุคลากรภายในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายใน ก็คือ การบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ นอกจากนี้ บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดย ดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีมการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศ คนละทาง และไม่มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้ จึงจะเป็นที่ที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อนโดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่

1) สถานศึกษาที่มีบุคคลแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2) ในกรณีที่การมอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ ดังกรณีตัวอย่างของสถานศึกษานำร่อง ซึ่งพบว่าการใช้ยุทธวิธีปลุกจิตสำนึกด้วยการ

เชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนรับทราบพร้อมกัน ได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกิดการตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงกัน และร่วมมือ ร่วมใจ ในการดำเนินการต่อไป

1.1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเอง จึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้โดยรูปแบบที่ควรใช้คือ

1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

2) ในการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

2. การดำเนินการตามขั้นตอนระบบ PDCA

การดำเนินการในขั้นนี้ถือว่าเป็นตอนที่มีความสำคัญมาก หลังจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากรแล้วจะต้องเริ่มดำเนินการต่อไป ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล (Check) และการพัฒนาปรับปรุง (Act) รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

2.1 วางแผน (Plan) เป็นการเริ่มต้นจากความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมาย มาตรฐาน และตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพ ภายในแนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา งบประมาณ และทรัพยากรที่ต้องใช้ สถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาระยะสั้นและระยะยาว แผนระยะยาวได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนยุทธศาสตร์ เป็นแผนที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมดของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำคัญ กำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3-5 ปี จากแผนระยะยาวดังกล่าวมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นใน 1 ปี จากแผนปฏิบัติการประจำปีมีการจัดทำแผนย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

การวางแผนของหน่วยงานทำได้ดีและมีความเหมาะสมสอดคล้องกับผู้ปฏิบัติ รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวข้องอื่นๆ แล้ว อาจพยากรณ์ได้ว่างานนั้นสำเร็จไปแล้วร้อยละ 50 ของงานทั้งหมด ดังนั้นในขั้นนี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะให้การ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือทรัพยากรที่ไม่เพียงพอให้ มีการกำกับ ติดตาม ให้ขวัญ กำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับกลุ่ม นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้บริหารสามารถให้การนิเทศกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง โดยเฉพาะงานการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ควรจะต้องดำเนินไปอย่างเหมาะสมมากที่สุด ในกรณีที่ท่านไม่สามารถให้การนิเทศได้ด้วยตัวเอง อาจจะใช้ผู้เชี่ยวชาญมาให้การนิเทศแทน หรือส่งบุคลากรของสถานศึกษาไปรับการอบรมในเรื่องที่ยังไม่มีความรู้หรือไม่เชี่ยวชาญเพียงพอ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check)

การประเมินผลที่กระทำได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับการจัดทำสารสนเทศสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกฝนการประเมินตนเองของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความชำนาญมากขึ้น การประเมินนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่การกำหนดกรอบการประเมินว่าจะประเมินอย่างไร ใครเป็นผู้ประเมิน ระยะเวลาการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ การวิเคราะห์ การเขียนรายงาน ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้เป็นกรอบสำหรับการทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนั้นจะต้องมีการสำรวจเป็นเบื้องต้นก่อนว่ามีใครจัดทำไว้แล้วบ้างหรือไม่ สอดคล้องกับบริบทการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามากน้อยแค่ไหน สามารถนำมาใช้จริง แต่หากไม่มีเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม บุคลากรในสถานศึกษาที่รับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพภายในจะต้องร่วมมือกันในการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลขึ้นเองให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ ใช้ได้สะดวก บุคลากรส่วนใหญ่เข้าใจได้ง่าย ตัวอย่างของเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการหรือแบบประเมิน เป็นต้น การสร้างเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และมีระบบการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี ย่อมจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินตามตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์ทั้งระดับรายละเอียดย่อยๆ เป็นรายบุคคล รายกิจกรรม หรือโครงการกับการวิเคราะห์ในภาพรวมของแต่ละมาตรฐานทั้งหมดรวมเป็นภาพของสถาบันหรือสถานศึกษา ทำการประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วประเมินผลในแต่ละมาตรฐานจากค่าฐานนิยมของผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐาน และสรุปผลในภาพรวมของการดำเนินการประกันคุณภาพของสถาบันจากมาตรฐาน ทั้งหมด

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Act)

หลังจากประเมินผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานการประเมินของสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยของตนเองในแต่ละมาตรฐาน และพิจารณาว่าเกี่ยวข้องกับบุคลากรที่รับผิดชอบกลุ่มใด หรือคนใดบ้าง จัดการประชุมบุคลากรของ

สถานศึกษาแล้วแจ้งผลการวิเคราะห์ รายงานการประเมินให้ทราบ อาจจะแจ้งผลในภาพรวมแล้ว เรียกพบเป็นกลุ่มเฉพาะเพื่อชี้แจงในรายละเอียดอีกครั้ง และควรย้ำให้บุคลากรทุกคนได้ทราบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพต้องทำอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ใดหรือมาตรฐานใดที่สถานศึกษาดำเนินการแล้วอยู่ในระดับดีก็มีได้หมายความว่าในปีถัดไปสถานศึกษา จะไม่ต้องทำกิจกรรมเหมือนกับปีที่ผ่านมาอีกแล้ว แต่คงต้องมาร่วมกันพิจารณาใหม่ว่าจะรักษาผลการดำเนินการในระดับดีนี้ไว้ได้อย่างไร โครงการใด กิจกรรมประเภทใดที่จะต้องคงไว้ หรือถ้าจะพยายามทำให้เกิดผลดีที่สุดจะต้องดำเนินการอย่างไร จะต้องวางแผนปรับปรุงแก้ไขส่วนใด ส่วนมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษาดำเนินการได้อยู่ในระดับพอใช้ ผู้รับผิดชอบคงต้องวางแผนพัฒนาปรับปรุงส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ดีขึ้นในปีต่อไป สำหรับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษายังทำได้ไม่ดีคือ ต้องปรับปรุงแก้ไขหรืออาจกล่าวว่าเป็นจุดอ่อนของสถานศึกษาซึ่งจะต้องดำเนินการปรับปรุงเป็นอันดับแรก ส่วนจะดำเนินการในมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ใดก่อนนั้นคงต้องมาวิเคราะห์ความจำเป็นเร่งด่วน เมื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการวางแผนพัฒนาปรับปรุงในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบแล้วก็ควรจะได้มีการนำแผนของแต่ละมาตรฐานหรือแต่ละกลุ่มมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการในภาพรวมของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงเวลา บุคลากร งบประมาณ โครงการ หรือกิจกรรมใดที่สามารถบูรณาการรวมจัดรวมกันได้ก็ปรับแผนร่วมกัน จะทำให้แนวทางการปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทุกฝ่ายได้รับรู้ร่วมกัน

3. การทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

หลังจากที่สถานศึกษาได้ประเมินผลการดำเนินการมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดแล้ว สถานศึกษาต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR, Self-Study Report ; SSR) ตาม พ.ร.บ.การศึกษาเรียกว่ารายงานประจำปี ซึ่งสถานศึกษาจะต้องรวบรวมข้อมูล หลักฐานการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในต่อไปเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เนื้อหาสาระในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรมีหัวข้อดังนี้

3.1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เป็นการสรุปย่อรายละเอียดทั้งข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการ ผลการประเมิน และแนวทางการแก้ปัญหา

3.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติการก่อตั้งหรือความเป็นมา สถานที่ตั้ง สังกัด หลักสูตร ประเภทและสาขาวิชาที่เปิดสอน ระดับที่เปิดสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลบุคลากร นักเรียนนักศึกษา งบประมาณ รางวัลหรือผลงานที่สถานศึกษาภาคภูมิใจ รวมทั้งข้อมูลผู้ปกครอง สภาพชุมชนที่อยู่โดยรวมสถานศึกษา

3.3 ข้อมูลแสดงวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและแผนงานของสถานศึกษา

3.4 วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการและผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวควรรายงานร่องรอยของความตระหนัก (Awareness) ความพยายาม (Attempt) และ

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ (Achievement) แล้วประเมินผลแต่ละตัวบ่งชี้ หลังจากนั้นประเมินในภาพรวมของมาตรฐานทุกมาตรฐาน

3.5 สรุปผลการประเมินรายมาตรฐานแต่ละด้านคือ ด้านผู้สำเร็จการศึกษาและผู้เรียนด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางแก้ไข ปรับปรุงด้วย

3.6 ภาคผนวก เป็นการนำเสนอข้อมูลที่จำเป็น เช่น วิธีการและเครื่องมือที่ใช้คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3.6 การประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพโดยภายนอก หมายถึง การดำเนินการตามระบบควบคุมคุณภาพภายในพร้อมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลทั้งระบบ โดยหน่วยงานภายนอกเพื่อประกันว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชน ดำเนินการตามภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งกระบวนการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ และการให้การรับรอง

ความสำคัญ

เหตุที่ต้องมีการประเมินผลสถานศึกษา โดยเฉพาะการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เป็นกลาง หรือ หน่วยงานอิสระ เพราะจะได้มีการตรวจสอบอย่างจริงจัง รวมทั้งกระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชาติถึงหน่วยงานที่เล็กที่สุด คือสถานศึกษา ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องมีการประเมินความสามารถของตนเองในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ซึ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นที่ผู้บริหารต้องใช้หลักการบริหารจัดการศึกษาหรือดำเนินการต่าง ๆ ที่จะต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจร โดยมีขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งคือ การประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับ อันจะสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีจุดอ่อนหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การวางแผนและการดำเนินงานระยะต่อไปบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการที่จะตรวจสอบว่า สถานศึกษามีการจัดการศึกษามีคุณภาพมากน้อยเพียงไร จะต้องผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่มีใช้หน่วยงานของรัฐ จะต้องเป็นองค์กรมหาชน ในการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะมีความเป็นอิสระและมีอำนาจ ตัดสินใจทั้งในด้านการบริหาร การจัดการ และการเงินของสำนักงาน ทำให้เกิดการคล่องตัวในการบริหารงานให้ลุล่วง

มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา

เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัย รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553)

การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัยรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้มีการปรับมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา รวมทั้งลำดับมาตรฐานให้แตกต่างจากการประเมินในรอบแรก เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 จำนวน 18 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาใช้ในการประกันคุณภาพภายในโดยให้ใช้มาตรฐานเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษามาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จำนวน 18 มาตรฐานนี้ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ สถานศึกษาอาจเพิ่มจำนวนมาตรฐานตามบริบทหรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาได้ ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น จะประเมินสถานศึกษาในส่วนของผลลัพธ์ของการศึกษาที่จัดขึ้นในแต่ละสถานศึกษา และจะประเมินกระบวนการที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเท่านั้น โดยจัดแบ่งการประเมิน เป็น 3 ด้าน คือ การประเมินคุณภาพด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน ด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน และด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน

ในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)นี้ สมศ. ต้องดำเนินการตาม มาตรา 51 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ.2545 ซึ่งระบุว่า " ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไข ภายในระยะเวลาที่กำหนด "สมศ. จึงต้องดำเนินการรับรองคุณภาพมาตรฐานสมศ. ของสถานศึกษา ทั้งรายมาตรฐานและในภาพรวม เพื่อสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอจุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส อุปสรรค และให้หัวข้อข้อเสนอแนะสถานศึกษา รวมทั้งช่วย กำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาภายใต้ข้อมูลบริบทและการดำเนินงานของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัย รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) นี้มีจำนวน 14 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้ เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาชาติได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยกับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพ
ภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย	มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัย
ด้านคุณภาพเด็ก	ด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (1.2)
มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (7)
มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา(8)
มาตรฐานที่ 4 เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์(4)
มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร(5)
มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง	มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (6)
ด้านการจัดการเรียนรู้	ด้านครู
มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต(3)
มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	
มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูพอเพียง	มาตรฐานที่ 8 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ(9)
มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 6 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (10)

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย	มาตรฐานเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัย
ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา	ด้านผู้บริหาร
มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษา	มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา(11)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร	มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา(12.13)
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน	
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(14,15,16)
มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้เด็ก พัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17,18,14.7)

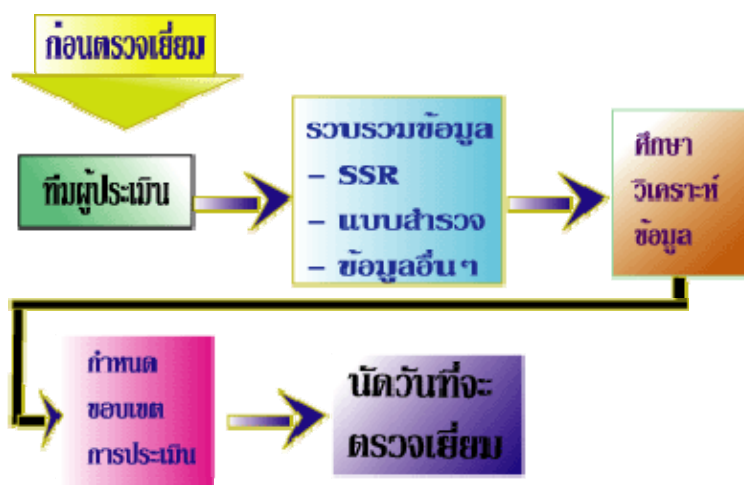
วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมินเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการประเมินเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน การประเมินคุณภาพภายนอกประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา
2. ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา และ
3. หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

เมื่อคณะผู้ประเมินภายนอกได้รับมอบหมายให้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งจะทำการศึกษารายงานการประเมินตนเอง (SSR, SAR) ของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดส่งมาให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ล่วงหน้า แล้วนัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยม และแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษา พร้อมทั้งขอเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมในกรณีรายงานการประเมินตนเองไม่ชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์แล้วส่งคืนเมื่อศึกษาข้อมูลเสร็จแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกทำการศึกษาและวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและเอกสารข้อมูลอื่นๆ ประกอบแล้วกำหนดประเด็น และรายการข้อมูลที่จะตรวจสอบ โดยใช้มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกรอบเพื่อกำหนดว่าระหว่างการตรวจเยี่ยมจะต้องรวบรวมข้อมูลอะไรบ้าง จากแหล่งใด ด้วยวิธีอะไร เพื่อให้มีหลักฐานครบถ้วนเพียงพอในการสรุปผลการประเมินอย่างถูกต้องชัดเจน หลังจากนั้นร่วมกันวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมิน กำหนดตารางการปฏิบัติงานและมอบหมายภาระงานให้ผู้ประเมินภายนอกแต่ละคนให้ชัดเจน แล้วแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ล่วงหน้า โดยขอให้สถานศึกษาช่วยเตรียมสถานที่ในสถานศึกษาที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะสามารถทำงานและมีโอกาสประชุมปรึกษาหารือกันอย่างเป็นอิสระและไม่รบกวนผู้อื่นในระหว่างตรวจเยี่ยม รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ทั้งในส่วนที่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้าและส่วนที่อาจขอเพิ่มเติมตลอดจนนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้พบปะหรือสัมภาษณ์ตามกำหนดการในตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอก

ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ระหว่างการตรวจเยี่ยมซึ่งมีกำหนดเวลาประมาณ 3 วัน คณะผู้ประเมินภายนอกจะทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนและอื่น ๆ ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้การตรวจเยี่ยมมิใช่การสร้างแรงกดดันให้กับสถานศึกษา คณะผู้ประเมินจะเข้าไปยังสถานศึกษาในลักษณะผู้ร่วมงานกับสถานศึกษาในการค้นหาสภาพความเป็นจริงของการพัฒนา รวมทั้งให้คำแนะนำมากกว่าที่จะเข้าไปในลักษณะผู้ตัดสินชี้ขาด สิ่งที่คณะผู้ประเมินตรวจสอบไม่ใช่สิ่งที่เป็นความลับของสถานศึกษา เนื่องจากจะใช้รายงานการประเมินตนเองที่สถานศึกษาส่งให้ สมศ. เป็นเอกสารหลักในการตรวจเยี่ยมตลอดเวลา ในระหว่างที่คณะผู้ประเมินอยู่ที่สถานศึกษา สถานศึกษาจะจัดเตรียมห้องให้ 1 ห้องเป็นห้องทำงานของคณะผู้ประเมิน รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ทั้งในส่วนที่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้าและส่วนที่ขอเพิ่มเติม ตลอดจนจะต้องให้โอกาสแก่คณะผู้ประเมินในการพบปะหรือสัมภาษณ์บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การไปตรวจเยี่ยมของคณะผู้ประเมินภายนอกเป็นการไปทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. สร้างความเข้าใจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มในสถานศึกษา ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง/สมาคมผู้ปกครองและครู นักเรียน/สภานักเรียน พนักงาน เจ้าหน้าที่/บุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษา
2. ตรวจสอบหลักฐานเพื่อยืนยันสภาพความเป็นจริงในการพัฒนาตามที่สถานศึกษาได้รายงานการประเมินตนเอง รวมทั้งหลักฐานที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงที่ไม่ได้อยู่ในรายงานการประเมินตนเอง
3. ตรวจสอบกระบวนการและวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการได้มาซึ่งข้อมูลหลักฐานว่าได้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม น่าเชื่อถือ ครอบคลุมเพียงพอ

4. ตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับแผนของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาที่ สมศ. กำหนดเพื่อการพัฒนา และตรวจสอบจุดที่สถานศึกษาจะพัฒนาต่อไป เพื่อดูความสอดคล้องของแผนกับผลการประเมิน

5. ประมวลและสรุปผลการตรวจเยี่ยมและให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเพื่อนำไป พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

เมื่อเสร็จภารกิจในการไปตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้อง ร่วมกันจัดทำร่างรายงานผลการประเมินสถานศึกษา โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนให้ตรงตาม หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้และตรงตามที่รายงานให้สถานศึกษาทราบด้วยวาจา ไม่ใช่จาก ความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ประเมินแล้วจัดส่งให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง ภายใน 15 วันนับจากวันที่ได้รับร่างรายงานฯ ผู้ประเมินพิจารณาแล้วอาจมีการปรับปรุงแก้ไขหรือ ยืนยันตามรายงานแล้วแต่กรณี เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนนี้แล้วจึงนำเสนอต่อสำนักงาน เพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา พิจารณาความถูกต้อง ชัดเจน ครบคลุมสาระที่กำหนดในแต่ละมาตรฐาน ครบถ้วน และมีความเชื่อถือได้ หากรายงานยัง ขาดคุณภาพให้ผู้ประเมินทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและส่งให้ สถานศึกษาพิจารณาตรวจสอบโต้แย้งอีกครั้งหนึ่ง ตามระยะเวลาที่กำหนดเมื่อทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา จึงให้การรับรองและเผยแพร่ต่อไป

เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)

ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 กำหนดให้ สมศ. ต้องจัดทำข้อเสนอแนะต่อต้นสังกัดในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงพิจารณาวิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2549 – 2553 เพื่อการจำแนกผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าได้มาตรฐานหรือไม่ โดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหาร สมศ. โดยให้พิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การประเมินอิงเกณฑ์ ให้พิจารณาตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาที่ สมศ. กำหนด โดยจะมีการสรุปผลทั้งในระดับตัวบ่งชี้และระดับมาตรฐาน

2. การประเมินอิงสถานศึกษา ให้พิจารณาจากการที่สถานศึกษาดำเนินการตามข้อเสนอของ สมศ. และพัฒนาการของคุณภาพของสถานศึกษา ตลอดจนมีผลการดำเนินงานบรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผนงานของสถานศึกษา รวมทั้งการมีความตระหนักในความสำคัญและความพยายามในการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งมีวิธีการประเมินในแต่ละแบบดังนี้

2.1 การประเมินแบบอิงเกณฑ์ มีการประเมิน 2 ระดับ คือ การประเมินในระดับตัวบ่งชี้ และการประเมินในระดับมาตรฐาน ได้แก่

2.1.1 การประเมินในระดับตัวบ่งชี้ ให้พิจารณาจากร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้เป็น 4 ระดับ คือ

เกณฑ์การพิจารณา	ระดับคุณภาพ
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาน้อยกว่า ร้อยละ 50	ปรับปรุง
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง ร้อยละ 50-75	พอใช้
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง ร้อยละ 75-89	ดี
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาตั้งแต่ ร้อยละ 90 ขึ้นไป	ดีมาก

2.1.2 การประเมินในระดับมาตรฐาน ให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานเป็น 4 ระดับคือ

เกณฑ์การพิจารณา	ระดับคุณภาพ
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.74	ปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 1.75-2.74	พอใช้
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 2.75-3.49	ดี
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 3.50-4.00	ดีมาก

2.2 การประเมินอิงสถานศึกษา ประกอบด้วย การพิจารณาพัฒนาการของคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาและการบรรลุมาตรฐาน / เป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีมิติในการ พิจารณาและการสรุปผลการพิจารณาดังนี้

2.2.1 มิติในการพิจารณา พัฒนาการของคุณภาพการศึกษาและการบรรลุ มาตรฐาน/เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษาดังนี้

พัฒนาการของ คุณภาพการศึกษา	บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา	
	บรรลุ	ไม่บรรลุ
มี	ดีมาก (4)	ดี (3)+ มีความตระหนักและความพยายาม
		พอใช้ (2) ไม่มีความตระหนัก/ความพยายาม
ไม่มี	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)

2.2.2 วิธีการพิจารณา ใต้ให้ความหมายของพัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา ดังนี้

1) มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาได้ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ สมศ. และผลการประเมินในรอบที่สอง (เฉพาะผลการประเมินแบบ อิงเกณฑ์) สูงกว่าการประเมินรอบแรก หรือมีผลประเมินทั้งในรอบแรกและรอบสองไม่ต่ำกว่าระดับดี

2) ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาไม่ได้ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ สมศ. และผลการประเมินในรอบที่สอง(เฉพาะผลการประเมินแบบ อิงเกณฑ์) ต่ำกว่าผลประเมินรอบแรก หรือผลประเมินในรอบแรกและรอบที่สองซึ่งต่ำกว่าระดับดีและ ไม่แตกต่างกัน

3) บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษามี ความสำเร็จในการปฏิบัติสามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนาสถานศึกษาในการ พัฒนาผู้เรียนหรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน โดยนำผลประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบแรกไปใช้วางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีหลักฐานแสดงความ ตระหนักในความสำเร็จและความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา

4) ไม่บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษายังไม่ ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ ไม่สามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนา สถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนหรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน โดยไม่ คำนึงถึงความตระหนักในความสำเร็จ และความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของ สถานศึกษา

2.2.3 การสรุปผลการประเมินอิงสถานศึกษา มีระดับของมาตรฐานและคะแนนดังนี้

คำอธิบาย	ระดับ	คะแนน
ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาและไม่บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผน	ปรับปรุง	1 คะแนน
ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาแต่บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผน หรือ มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาแต่ไม่บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผน และหลักฐานแสดงความตระหนักในความสำคัญและความพยายามในการปฏิบัติอย่างไม่เด่นชัด	พอใช้	2 คะแนน
มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาและมีหลักฐานแสดงความตระหนักในความสำคัญและความพยายามในการปฏิบัติอย่างเด่นชัด แต่ไม่บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผน	ดี	3 คะแนน
มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และบรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผน	ดีมาก	4 คะแนน

3.7 สรุปเรื่องการประกันคุณภาพ

ระบบการประกันคุณภาพภายในกับระบบการประกันคุณภาพภายนอก มีความแตกต่าง และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอผู้เกี่ยวข้อง ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน เป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพภายในกับการประกันคุณภาพภายนอกจึงสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ เอกภาพเชิงนโยบาย ความหลากหลายในทางปฏิบัติและมุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่าการควบคุมหรือการให้คะแนนให้โทษ

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2545; อ้างอิงจาก สำนักงานกรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: 1) การที่จะดูเรื่องคุณภาพการศึกษา จึงดูที่คุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา โดยจะต้องปูพื้นฐาน

ตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยจะต้องยึดหลักปรัชญาการศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูเด็กต้องอยู่บนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็ก ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุล ต่อเนื่องไปพร้อมกันทุก ๆ ด้าน ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป (บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2542: 2) แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ การจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีความแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ตัวป้อนคือ นักเรียนที่เข้าเรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่ หรือ หน่วยงานต้นสังกัด เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อจัดการศึกษา อีกทั้งมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง จึงย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการบริหารที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 1) เพื่อให้สถานศึกษา มีการจัดการศึกษาที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็ก และเป็นไปตามปรัชญาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย ซึ่งกำหนดอยู่ในมาตรฐานที่ 15 และตรงกับมาตรฐานที่ 12 ของการประเมินคุณภาพภายนอก ที่กำหนดว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก หมายถึง การดำเนินงานในส่วนของการบริหารและจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ใน 6 ด้าน ได้แก่ การจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก การจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี-นาฏศิลป์ และการเคลื่อนไหว การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 64–66) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กควรได้รับกิจกรรมทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน และกิจกรรมที่เด็กทำนั้นต้องเป็น

กิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้อย่างแท้จริง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องสามารถสร้างให้เด็กเกิดมโนทัศน์ในสิ่งที่เรียนเกิด การใช้ทักษะและกลยุทธ์ในการที่จะเข้าใจมีกลวิธีที่จะทำความเข้าใจ และช่วยให้เด็กเกิดมโนทัศน์ในสิ่งที่เรียน เกิดการใช้ทักษะและกลยุทธ์ในการที่จะเข้าใจ มีกลวิธีที่จะทำความเข้าใจ และ ช่วยให้เด็กเกิดมโนทัศน์ในระดับที่บอกหรือสื่อให้คนอื่นทราบ ได้ว่าตนรู้อะไร และเป็นไปอย่างถูกต้อง การได้มาซึ่งกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กนั้น มีหลักการสำคัญ 7 ประการดังนี้

หลักการที่ 1 ความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก กิจกรรมที่พัฒนานั้นต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กมากที่สุด

หลักการที่ 2 ความสะดวกของกิจกรรม กิจกรรมที่จัดต้องมีความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมที่ทำนอกสถานที่มักมีปัญหาการเดินทาง ครูต้องทราบว่าสถานที่ที่จะให้เด็กทำกิจกรรมอยู่ที่ไหน สะดวกที่จะไปหรือไม่ ใครเป็นผู้ช่วยกิจกรรมต้องวางแผนให้พร้อม

หลักการที่ 3 ความสมเหตุสมผลของกิจกรรม การทำกิจกรรมต้องมีสมเหตุสมผลตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมที่จัดต้องให้สาระสนเทศที่เกี่ยวข้องกันโดยตรง เป็นเหตุเป็นผลกัน

หลักการที่ 4 ระยะเวลาของกิจกรรม กิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้เวลาอย่างมากซึ่งอาจเนื่องมาจากตัวกิจกรรมเองหรือความสนใจของเด็ก กิจกรรมบางอย่างต้องใช้เวลาต่อเนื่องเพราะเด็กยังมีความสนใจอย่าง ลึกซึ่งครูต้องให้เวลากับเด็กในการทำกิจกรรมนั้น ไม่เอาเงื่อนไขตารางเวลา กิจกรรมมาเป็นเงื่อนไขจำกัดความคิด และความใคร่เรียนรู้ของเด็ก

หลักการที่ 5 ความชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาการ การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการที่ต้องครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น ในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้เด็กครูต้องออกแบบให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการอย่างครอบคลุม โดยจัดเป็นกิจกรรมหลัก และ กิจกรรมเสริม

หลักการที่ 6 ความยากง่ายของกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่สร้างความยุ่งยากให้กับเด็กทั้งทางร่างกาย และ จิตใจ

หลักการที่ 7 การสนองตอบความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคลเนื่องจากเด็กมีความสามารถไม่เท่ากันแก่ง - อ่อน กล้า - ไม่กล้า หัวอ่อน - ก้าวร้าว ซึ่งกิจกรรมต้องเอื้อต่อความต้องการของเด็กทุกคนเพื่อให้เด็ก สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

กรมวิชาการ (2540: 23 – 24) การจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัยควรยึดหลัก ดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เด็กแต่ละคนจะมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย และตรงกับความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กได้ทำเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว และสงบกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

5. กิจกรรมที่วัดควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ และผู้ใหญ่

บทบาทของบุคลากรต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ผู้ปกครอง และบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533:18) ปัจจัยด้านบุคคลเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้โรงเรียนอนุบาลมีคุณภาพ ถ้าบุคลากรมีคุณภาพในการบริหาร หรือ จัดการเรียนการสอนแล้ว ก็ย่อมจะส่งผลถึง ตัวเด็กที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน

1. บทบาทของผู้บริหารต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทส่งเสริมคุณภาพเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในทุก ๆ ด้านให้แก่เด็ก ผู้บริหารที่ดีย่อมมีเป้าหมายที่ดี ทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยดูจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพต่าง ๆ ของเด็กจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่จะใช้หลักการบริหารได้ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ผู้บริหารที่มีคุณภาพย่อมต้องทำการบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์และมีขั้นตอนในการดำเนินงานได้

สำนักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน (2532, หน้า 2) ได้ระบุถึงภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหาร หมายถึงผู้บริหารต้องใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการจัดสรรทรัพยากร อันได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ต่อสังคม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการจัดหาหลักสูตร เอกสาร หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู

2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดให้มีการอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์เพื่อนครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ

3) งานสื่อการเรียนการสอน จัดให้อุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดให้ครบถ้วนทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ เนื้อหา

4) งานวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการวัดผล ประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุง และสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) งานห้องสมุด จัดทำและจัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับค้นคว้าหาความรู้สำหรับนักเรียนและครูให้เพียงพอ

- 6) งานนิเทศการศึกษา จัดให้มีการนิเทศบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 7) งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน กำหนดให้มีการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการล่วงหน้าอย่างมีขั้นตอน ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน
- 8) ส่งเสริมการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวใหม่ เป็นต้น

สรุป ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการบริหารกิจกรรมทั้งปวงที่จัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพของนักเรียน เพื่อการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลที่ดีที่สุด ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่ กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูทุกคนมีการพัฒนาหาความรู้ใหม่ๆ อำนวยความสะดวกในการกำหนดนโยบาย แผนงาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพ

2. บทบาทของครูผู้สอนต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก

ครูอนุบาลมีบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กให้ คำแนะนำ ดูแล เลี้ยงดูตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโต กิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้องเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เทคโนโลยี และสถานที่จริง โดยให้มีการเรียนรู้จากการได้ลงมือ กระทำ มีความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบ

ลีเปอร์ และคนอื่นๆ (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539: 338-340; อ้างอิงจาก Leeper; & others.: 1979: 121. *Good School for young Children, A guide for working with Three-four and five years of children.*) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในด้านการปฏิบัติตนต่อเด็ก

- 1) เข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมเด็ก เช่น เด็กไม่ชอบอยู่หนึ่ง มีความอยากรู้อยากเห็นชอบเคลื่อนไหว ชอบเล่น มีช่วงความสนใจที่สั้น สนใจสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัว ชอบสิ่งที่มีลักษณะที่แปลกและไม่เคยเห็นมาก่อน เป็นต้น
- 2) รู้ความต้องการของเด็ก เด็กโดยทั่วไปมีความต้องการดังนี้ เช่น ความรัก ความปลอดภัย ต้องการยอมรับของกลุ่ม ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง การเลียนแบบผู้ใหญ่ ต้องการกำลังใจ คำแนะนำและเหตุผล เป็นต้น
- 3) ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก โดยครูปฏิบัติต่อเด็กดังนี้ เช่น แสดงให้เห็นว่าครูรักเด็กและให้ความสนใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จและมีความภาคภูมิใจในส่วนของเด็กตนเอง ใช้วิธีการและเทคนิคที่เหมาะสมในการลงโทษเด็ก เป็นต้น
- 4) จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก เช่น กิจกรรมที่เปิดโอกาสหลาย ๆ แนวทางให้เด็กได้คิดและค้นคว้าด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก จัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กค้นหาประสบการณ์ที่ต้องการ เป็นต้น
- 5) ประเมินความพร้อมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน

สุโขทัยธรรมมาธิราช (2539: 340-353) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการปฏิบัติตนต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

- 1) ดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อน การรักษาความสะอาดของร่างกาย การขับถ่าย เป็นต้น
- 2) จัดกิจกรรมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันให้แสดงความคิดเห็น การสนทนา การเล่าเรื่อง เป็นต้น
- 3) จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา เช่น การใช้สไลด์ วีดีโอเทป เทป เป็นต้น
 - กิจกรรมให้เด็กได้เล่นนอกห้องเรียน
 - กิจกรรมเพลงและดนตรี
 - กิจกรรมสร้างสรรค์
 - กิจกรรมอิสระ
 - การท่องเที่ยว
- 4) การปฏิบัติตนกับเด็กในแต่ละวันของครู
 - ตรวจสอบสุขภาพของเด็ก
 - วางแผนปรึกษากับเด็กในการทำกิจกรรม
 - กระตุ้นการทำกิจกรรมของเด็กให้เสร็จและให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง
 - ทำความสะอาดและเก็บสิ่งของ
 - จัดเวลาสำหรับเล่นกลางแจ้ง
 - จัดอาหารสำหรับเด็ก
 - จัดเวลาให้เด็กนอนพักผ่อน
 - จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อม
 - แนะนำการใช้ห้องน้ำห้องส้วม
 - การประเมินผลงานของเด็ก
- 5) การดูแลและอบรมเด็ก
 - อาหารของเด็กปฐมวัย ครูจะต้องดูแล เช่น ประเภทและปริมาณของอาหารเข้ากลางวัน ป่วย โดยจัดให้เพียงพอกับความต้องการของเด็ก สังเกตการรับประทานอาหารของเด็ก ฝึกมารยาทและสุขนิสัยในการรับประทานอาหารให้กับเด็ก ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเตรียมอาหาร เป็นต้น
 - การนอนและการพักผ่อนของเด็ก ดูแลสภาพห้องนอนของเด็ก ฝึกสุขนิสัยการนอนให้กับเด็ก
 - ดูแลการเล่นของเด็ก โดยให้เด็กได้มีอิสระในการเลือกอุปกรณ์ รับผิดชอบในการเล่นของเด็ก ให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง กระตุ้นให้เด็กนำประสบการณ์เดิมของเด็กมาใช้อย่างเต็มที่ เป็นต้น
 - การขับถ่ายและการรักษาความสะอาดร่างกาย

- การอบรม สิ่งที่น่ามาอบรมให้กับเด็ก ได้แก่ นิสัยที่ดี เช่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ขยันขันแข็ง มีความอดทน รู้จักการรอคอย มารยาทที่ดี ได้แก่ การเดิน นั่ง พุด สวัสดิ์ ขอโทษ ขอบคุณ มารยาทในการปฏิบัติตนเอง การโอจาม สุขนิสัยที่ดี เช่น การอาบน้ำ การแปรงฟัน การนอน การรับประทานอาหาร เป็นต้น

- วิธีอบรมเด็กได้แก่ ครูปฐมวัยจะต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี สันทนาการกับเด็ก ให้คำปรึกษากับเด็กเป็นรายบุคคล พุดกับเด็กช้าๆ ชัดเจน ให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลองด้วยตนเอง เป็นต้น

มอริสัน (Morrison. 1995: 98) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมของครูอนุบาลที่มีความเหมาะสมกับเด็กดังนี้

1) ครูจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
2) ครูเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และควรให้กำลังใจเด็กในการเรียนรู้

3) ครูต้องสังเกตพฤติกรรมเด็ก จัดกิจกรรมที่เหมาะสม มีความหมาย และมีประโยชน์ให้กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2537: 22-23) กล่าวไว้ว่า ครูปฐมวัยควรให้ความรัก ความปลอดภัยแก่เด็ก ให้เด็กมีอิสระและช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กต้องการ ไม่ควรทำให้เด็กอาย ควรให้เด็กลงมือกระทำด้วยตัวเอง เข้าใจพัฒนาการและอัตราการเจริญเติบโตของเด็ก ให้เด็กนอนพักผ่อนตอนกลางวัน ให้โอกาสเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อนิ้วมือ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เวลา ให้เพียงพอกับเด็ก ครูควรส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก ครูเตรียมขยายประสบการณ์ให้กับเด็ก ครูเตรียมความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก

สุโขทัยธรรมาราช (2539: 620) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ให้กับ เด็กปฐมวัยดังนี้

1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา วิธีสอน วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล เป็นต้น

2) ศึกษาพัฒนาการด้านต่าง ๆ ความต้องการ และความสามารถของเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก สนองความต้องการ จัดกิจกรรมได้ตรงกับความสามารถของเด็ก

3) จัดหาสื่อการเรียนที่เด็กสามารถจับต้องได้และเพียงพอกับเด็ก เช่น ไข่ของจริง ของจำลอง รูปภาพ เป็นต้น

4) ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ให้เด็กใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยครูเป็นผู้คอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

5) ส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล และมีอิสระในการคิด

6) จัดประสบการณ์ให้กับเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7. กระตุ้นและเร้าความสนใจของเด็กเสมอ

8. จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากประสบการณ์ตรง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539: 9-11) ได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

- 1) ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวมอย่างต่อเนื่อง
 - 2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - 3) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองต่อความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างบุคคลและเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
 - 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อให้เด็กมีความสุข
 - 5) จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
 - 6) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้โอกาสเด็กได้สังเกต สำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตัวเอง
 - 7) จัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ บุคคลและกับผู้ใหญ่
 - 8) จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว และกิจกรรมสงบ เป็นต้น
 - 9) จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย ทั้งรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
 - 10) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญต่อกระบวนการมากกว่าผลผลิต
 - 11) จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 12) จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม รักชาติ และรักท้องถิ่น
 - 13) จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและประสบการณ์
 - 14) ประเมินพัฒนาการของเด็ก ให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
 - 15) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
- สรุป ครูมีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ครูจะต้องมีบุคลิกลักษณะที่เอื้อต่อการที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็ก ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งครูจะต้องมีหลักการในการสอน หรือการจัดกิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การสอนที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ครูจะต้องบูรณาการวิชาการและกระตุ้นการถ่ายโยงความคิดจากวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง การสอนต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสดงออก เกิดการคิด เกิดการเรียนรู้แบบเข้าใจ บรรยากาศการเรียนรู้อันผ่อนคลาย

4.2 การจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 1) ได้ให้ความหมาย การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกัน ทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม

ชาวลิต จินดารัตน์ (2551: 22) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่แข็งแรง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

กรมสุขภาพจิต (2544: 7) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากทางโรงเรียน เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานพัฒนานักเรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

สรุป ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดูแลช่วยเหลือเด็ก โดยการ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการ และเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคคลทุกฝ่าย ทั้งในและนอกสถานที่

ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547: 5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุป ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน ต่อครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอก เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การจัดระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 39-40) ได้กล่าวถึง กระบวนการดำเนินงานในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือเด็กแต่ละขั้นตอนมีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. ขั้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ขั้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประเด็นที่ควรพิจารณาประกอบด้วย ความสามารถด้านการเรียน ความสามารถพิเศษ สุขภาพร่างกายและจิตใจ

1.1 ด้านความสามารถ

1.1.1 ความสามารถด้านการเรียน

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชาผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาค/ปีการศึกษาที่ผ่านมาผลการสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ (NT) และพฤติกรรมการเรียน วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ สังเกตสำรวจพฤติกรรมการเรียน เช่น การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอเวลาเข้าชั้นเรียน และสัมภาษณ์/สอบถามครูประจำวิชา ผู้ปกครองนักเรียน

1.1.2 ความสามารถพิเศษ

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ พฤติกรรมบ่งชี้ถึงความสามารถพิเศษ ผลงาน ชิ้นงาน โครงการ และเอกสารหลักฐานร่องรอยแสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น วิธีการดำเนินงาน โดยการสังเกต การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ การมีบทบาทหน้าที่พิเศษในสถานศึกษา ใช้แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แนวและแบบประเมินปัญหา

1.2 ด้านสุขภาพ

1.2.1 สุขภาพทางร่างกาย

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ความปกติ ความพิการ และความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน บกพร่องด้านการพูดและภาษา ออทิสติก หรือพิการ ซ้ำซ้อน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงและน้ำหนัก และความสะอาดของร่างกาย วิธีการดำเนินงาน โดยสำรวจนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ศึกษาระเบียนสะสมศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกสุขภาพ การสัมภาษณ์ การสอบถามและการสังเกต

1.2.2 สุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือซึมเศร้า ความประพฤติ เช่น การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัว เช่น พฤติกรรมการไม่อยู่หนึ่งสมาธิสั้น ตลอดจนความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง วิธีดำเนินงาน โดยการสังเกต การสอบถาม เยี่ยมบ้าน วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน และการประเมินความฉลาดทางอารมณ์(EQ)

1.3 ด้านครอบครัว

1.3.1 เศรษฐกิจของครอบครัว

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ รายได้ผู้ปกครอง ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับรายจ่าย และจำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและรายจ่ายแต่ละวัน วิธีดำเนินงาน โดยการศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม สัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน และศึกษาข้อมูล

1.3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และการถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาจากระเบียนนักเรียน สังเกต สอบถาม เยี่ยมบ้าน และสำรวจเด็กต้อยโอกาส

1.3.3 ด้านความปลอดภัย

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ สภาพภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลการเดินทาง/การใช้ยานพาหนะ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และการแต่งกายที่ปลอดภัย วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาจากข้อมูลระเบียนนักเรียนสะสม จากการประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียน การสัมภาษณ์นักเรียน/ ผู้ปกครอง สังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการเยี่ยมบ้านนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น การจัดกลุ่มนักเรียนจะช่วยให้ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา สามารถหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาที่ยิ่งขึ้น เพราะมีข้อมูลของนักเรียนทุก ๆ ด้าน ผลการคัดกรองนักเรียน ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้ว่า ตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มใด ไม่ว่าจะกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาหรือกลุ่มปกติ ดังนั้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนไว้เป็นความลับ

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน เป็น การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริม และการพัฒนานักเรียน มีหลายวิธี โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้เช่น

การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home – Room) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมชมรม ชุมนุม กิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ ฯลฯ

4. การป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไข ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม วิธีการและ เครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา การป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการคือ การให้การปรึกษา เบื้องต้น การ จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การติดตามดูแลช่วยเหลือ

5. การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตาม กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนนั้น อาจจะมีบางกรณีที่ปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ แล้วนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือกรณีที่มีเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ฯลฯ ควรส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนา หรือช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว การส่งต่อมี 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ ปรึกษา ส่งต่อนักเรียน ไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาและความ ต้องการของนักเรียน เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น แต่ โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการส่งต่อครูแนะแนว และอีกลักษณะหนึ่งคือ การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก ในกรณีที่เป็นปัญหาที่ ต้องการความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด หรือต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะทาง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 14 -15) ได้กำหนดแนวทางการ บริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทิศทางการดำเนินงาน ให้มีความครอบคลุมในกิจกรรมต่าง ๆ ศึกษาและทำ ความเข้าใจในนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา และศักยภาพของสถานศึกษาในการ จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการศึกษา และวิเคราะห์บริบทของชุมชน

2. การวางแผนการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความครอบคลุมกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การจัดสร้างทีมงาน และสร้างความตระหนัก เจตคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม กำหนด กลยุทธ์ในการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน การจัดทำ แผนงาน รวมทั้งปฏิทินการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา ให้ครอบคลุมทั้งด้านการบริหาร จัดระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา จัดทำสื่อนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ดำเนินงานตามแผนที่กำหนด โดยการดำเนินงานตามแผนที่จัดทำขึ้นให้ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครอบคลุมทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาการ การป้องกันแก้ไข การส่งต่อทั้งภายในและภายนอก และช่วยให้สามารถปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ ผลิตหรือจัดหาสื่อ นวัตกรรม ให้การสนับสนุนกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4. นิเทศ กำกับ ติดตาม จัดประชุมครูในแต่ละระดับชั้น ประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ที่ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู ประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำเสนอข้อมูล ความรู้ หรือเทคนิค วิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตามผลการดำเนินงานของครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) โดยยึดแนวทางดังนี้ จัดประเมินผล การดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในแต่ละระดับชั้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เน้นการประเมินเพื่อพัฒนามิใช่การจับผิดตัวบุคคล ประเมินด้วยบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงในส่วนที่เป็นจุดอ่อน และพัฒนาในส่วนที่ดี เป็นที่ยอมรับให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเพื่อให้มีความเข้มแข็ง และมั่นคงตลอดไป

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ที่สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ที่สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างทั่วถึง หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล คัดกรองและจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและพัฒนาอย่างเหมาะสม และส่งต่อเพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็กโดยการประสานงานร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีประเด็นการพัฒนาและตรวจสอบดังนี้คือ มีการมอบหมายความรับผิดชอบเด็กเป็นรายบุคคล การสำรวจข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย การคัดกรอง และจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก มีการจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเด็กตามสภาพอย่างเหมาะสมและการประเมินผล และ การประสานและส่งต่อการแก้ไขและพัฒนาเด็กกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

โดยในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา มีระดับการพัฒนา 4 ระดับดังนี้คือ

ระดับ 4 หมายถึง สถานศึกษาจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล คัดกรอง และจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสม เป็นระบบ ต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน โดยครู บุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมและส่งต่อเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็กอย่างทั่วถึงตรงตามสภาพปัญหาและมีรายงานผลการพัฒนาเด็ก

ระดับ 3 สถานศึกษาจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล คัดกรอง และจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสม เป็นระบบ ต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน โดยครู บุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมและส่งต่อเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็ก

ระดับ 2 สถานศึกษาจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล คัดกรอง และจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสม เป็นระบบ ต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน และส่งต่อเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็กเฉพาะปัญหาที่สำคัญ เร่งด่วน

ระดับ 1 สถานศึกษาจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล คัดกรอง และจำแนกเป็นกลุ่มตามสภาพของเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสม เป็นระบบ และส่งต่อเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็ก

โดยการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว พิจารณาจากแหล่งข้อมูล คือ เอกสารข้อมูลสารสนเทศ เด็กเป็นรายบุคคล พิจารณาจากกิจกรรมการป้องกัน/แก้ไข/พัฒนาเด็ก สำนวนจสิทธิผลการแก้ไข/พัฒนาเด็ก และมีการสัมภาษณ์ ชักถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุป การจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมเด็ก โดยบุคคลภายใน และภายนอกสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้คือ รู้จักเด็ก เป็นรายบุคคล คัดกรองเด็ก ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็ก และส่งต่อ

4.3 การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ความหมายกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

1. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง

มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องของการคิด ไว้ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford. 1967) ได้ให้ความหมายของการคิดว่า การคิดเป็นการค้นหาหลักการโดยแยกแยะคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ หรือข้อความจริงที่ได้รับแล้วทำการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปอันเป็นหลักการของข้อความจริงนั้น ๆ รวมถึงการนำหลักการไปใช้ในสถานการณ์ที่ต่างไปจากเดิม ส่วน เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่า การคิดหมายถึงความเข้าใจในการวางแผนและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความสามารถดังกล่าวจะพัฒนาจากความคิดความเข้าใจระดับง่าย ๆ ในวัยเด็กไปสู่ระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นในวัยผู้ใหญ่

สาโรช บัวศรี (2539: 287) ได้ให้ความหมายของการคิดว่าเป็นกิจกรรมทางจิตอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะ 3 ประการ ที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ คือ

- 1) ความรู้สึก (Feeling หรือ Sensation)
- 2) ความจำ (Memory)

3) จินตนาการ(Imagination)

ในการที่คนเรารู้จัก จำ หรือจินตนาการได้โดยสะดวกไม่ชะงักหรือติดขัดก็เพราะว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ จนกลายเป็นนิสัย และถ้าเกิดการติดขัดหรือชะงักขึ้นก็แปลว่า ได้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้คิดไม่คล่องหรือไม่สะดวกอย่างที่ผ่านมา หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น กิจกรรมทางจิตจะบังเกิดขึ้นในลักษณะของ ความรู้สึก ความจำ และจินตนาการ เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหาตัวเอง และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดว่า การคิดเป็นกลไกทางสมองที่เกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์การคิดเป็นผลที่เกิดจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อม สังคมรอบตัว และประสบการณ์ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์

2. ความหมายของความสนใจ

ได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาให้ความหมายของคำว่า “ความสนใจ” ไว้ดังนี้

วณิช บรรจง และคนอื่น ๆ (2516: 32) ให้ความหมายความสนใจว่า หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะความรู้สึกนี้ทำให้บุคคลเอาใจใส่ และกระทำการจนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530: 214) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ลักษณะที่จิตใจถูกชักนำให้มีความผูกพันและจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่นักการศึกษาให้ความสนใจในการศึกษาวิจัย ค้นคว้าและทดลองอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์เช่น

สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (Encyclopedia of Education. 1971: 5) ได้ให้ความหมายของ ความคิดสร้างสรรค์ ว่า

- 1) ผลผลิตของความคิดที่แปลกใหม่และมีคุณค่า ซึ่งได้มาจากการที่ผู้คิดเอง
- 2) ความคิดนั้นไม่เป็นไปตามแบบแผน
- 3) เป็นความคิดที่ต้องการแรงจูงใจ และมีความมุ่งมั่นที่แท้จริง
- 4) ความคิดนั้นจะเกิดขึ้น ถ้าเข้าใจประเด็นของปัญหาอย่างชัดเจน (เยาเวพา

เดชะคุปต์. 2536: 42)

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2541: 2) ได้สรุปนิยามความคิดสร้างสรรค์ว่า ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงาน(Product) ผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่และมีคุณค่า กล่าวคือใช้ได้โดยมีคนยอมรับในด้านการพิจารณาทางกระบวนการ (Process) ของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์หรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล ๆ นั้นต้องประกอบไปด้วย ความแปลกเป็นตัวของตัวเอง (Originality) เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง (Fluency) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) และสามารถให้รายละเอียดความคิดนั้น ๆ ได้ (Elaboration) ซึ่งสอดคล้องกับวารุณี นวลจันทร์ (2539: 12) ที่ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง ความสามารถในการคิดหลาย ๆ มุม โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่มีสิ่ง

เราเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ โดยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมนำมาผสมผสานให้เกิดความคิดใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532:51) ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ลักษณะความคิดอย่างกว้างขวางหรือคิดหลายแง่หลายมุม ที่เรียกว่าความคิดแบบอเนกนัย (Civergent Thinking) ซึ่งทำให้สามารถคิดและค้นพบความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ของสิ่งต่าง ๆ การคิดแก้ปัญหา ตลอดจนการคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ขึ้น นอกจากนี้การให้นิยามความคิดสร้างสรรค์อาจแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ การมองความคิดสร้างสรรค์ในรูปกระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการของความรู้สึกรวมถึงปัญหาหรือสิ่งที่บกพร่องและขาดหายไป แล้วมารวมความคิดหรือสมมติฐานขึ้น ทำการทดสอบสมมติฐาน จากนั้นจึงรายงานผลที่ได้รับ ส่วนอีกลักษณะคือการมองความคิดสร้างสรรค์ในรูปของผลงาน หมายถึง ความคิดที่ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ (Novel) และมีคุณค่า (Value) โดยอาจพิจารณาคุณค่าได้หลายแง่มุม เช่น คุณค่าในแง่ความถูกต้อง (แก้ปัญหาได้ถูกต้อง) หรือคุณค่าในแง่ของความสุขใจ เป็นต้น (ประสาธ อิศร ปรีดา, 2538: 141-142) นอกจากนี้

สรุป การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมทางความคิด ที่เป็นกระบวนการกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดวางแผน คิดแก้ปัญหา และ การจัดกิจกรรมทางจิตใจ คือ การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กความรู้สึกรับชอบ สนใจ รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

วทีนี อิศรเสนา ณ อยุธยา (2545: 9) ได้กล่าวว่า วิทยาการต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ล้วนเป็นผลพวงจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ในการคิดประดิษฐ์ ค้นหาลงสิ่งใหม่ รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและนำไปประโยชน์มาสู่มวลมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

เยาวพา เดชะคุปต์ (2522) ได้อ้างถึง เจอร์ซิล (Jersild. 1972: 153 – 158) ว่าความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้สึกชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ
2. เป็นการผ่อนคลาย ทำให้ความกดดัน ก้าวร้าว คับข้องใจ ลดลง
3. เป็นการสร้างนิสัยการทำงานที่ดี ทำให้เด็กรู้ระเบียบวินัยในการทำงาน ขณะเด็กทำงานครูจะสอนระเบียบวินัยควบคู่ไปด้วย

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นคว้าและทดลองในการทำกิจกรรม

โจแอน เฮนดริก (Joanne Hendrick. 1996: 372 – 373) ได้อ้างถึงความคิดของ ซิงเกอร์ (Singer; & Singer. 1990) ว่า ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่เพียงแค่ว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สะท้อนอารมณ์เท่านั้น แต่ยัง

ช่วยสนับสนุนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี เฮนดริกกล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สร้างผลผลิตหรือความคิดซึ่งไม่เหมือนใคร ทำให้มนุษย์รู้สึกดีกับตนเอง ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ทำให้คนได้แสดงความรู้สึกรู้สึกของตนเองออกมาให้เห็นคุณค่าและเคารพในตัวเอง

สรุป การจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีประโยชน์และมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่ช่วยสนับสนุนให้เด็กเกิดสุขภาพจิตที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กได้แสดงออกมาซึ่งสุนทรียภาพ ความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นการเสริมสร้างการทำงานที่ดี เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นคว้า และทดลองในการทำกิจกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งเหมาะกับโลกในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างใหม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิด การตอบสนองความสนใจ และ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีผู้เสนอวิธีการ หลักการ กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการจัดไว้ ดังต่อไปนี้คือ

จิราภรณ์ ศิริทวี (2541: 38) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดมี 10 วิธี คือ

1. กล้าคิด (Rick Taking) กล้าหาทางเลือกอื่น ๆ กล้าเดา กล้าเสนอ ควรใช้เหตุผลในบรรยากาศที่นักเรียนทุกคนสบายใจได้เมื่อคิดผิด

2. คิดคล่อง (Fluency) คือ ความสามารถที่จะผลิตความคิดรวบยอด (Concept) หรือ ข้อคิดเห็น (ideas) ให้มีปริมาณมาก ๆ

3. คิดกว้าง (Flexibility) คือ ความสามารถที่คิดโดยไม่ยึดติดในกรอบมุมเพียงมุมเดียวเท่านั้น แต่มองเห็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย

4. คิดของเดิม (Originality) คือ สามารถคิดอย่างหลักแหลม ซึ่งทำให้เกิดความคิดของตนเอง

5. คิดดัดแปลง (Elaboration) คือ สามารถต่อเติมความคิดเก่า หรือ ความคิดเดิมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์

6. คิดซับซ้อน (Complexity) คือ สามารถในการแสวงหาความคิดใหม่ ๆ ได้มาด้วยความยากลำบาก

7. คิดวางแผน (Planning) คือ สามารถในการจัดการให้ได้มาซึ่งผล หรือทางออก ที่พึงประสงค์ โดยรวบรวมปัญหาและวิธีการ อย่างมีระบบระเบียบตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ คือ

7.1 ระบุปัญหา

7.2 ระบุข้อจำกัด

7.3 พิจารณาทางเลือก

7.4 บริหารทรัพยากร และเวลา

7.5 กำหนดแผนงาน

7.6 ใ้ตรงร่องถึงปัญหาแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้

8. คิดตัดสินใจ(Decision Making) คือ การตกลงใจว่าจะทำการตัดสินใจเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติการ

9. คิดระดมสมอง (Brainstorming) เป็นเทคนิควิธีการหาวัตถุดิบเพื่อนำไปติดต่อโดยการระดมความคิดให้หลากหลาย

10. คิดให้รู้ทั่วกัน (Communication) คือ สามารถในการเสนอความคิด หรือข้อคิดเห็นโดยชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเป็นตามได้ ซึ่งเป็นเรื่องของการสื่อสาร ทักษะการจำแนก แยกแยะ การจัดกลุ่ม การอภิปราย การโต้แย้ง ฯลฯ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540: 35 – 40) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ของครูในการสร้างเสริมสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่

1. การฟังของครูในการฟังเด็กอย่างเข้าใจ แล้วตอบสนองให้เด็กคิดและทำ
2. การใช้คำถาม ควรเป็นคำถามที่ดีให้เด็กได้ค้นหาคำตอบ ซึ่งเป็นคำถามเปิด
3. การป้อนข้อมูลกลับ อาจมีการให้รางวัลเพื่อสนับสนุนเด็ก ครูอาจขยายความและเพิ่มเติมข้อมูลให้เด็กบ้าง ฝึกให้เด็กคิด
4. ให้ความรักและความอบอุ่น เพื่อเด็กจะได้มีความสุขจากการเรียนรู้
5. สอนเสริมความรู้ โดยให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีการทดลอง สนับสนุน การใช้จินตนาการและการคิด มีการเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าและใหม่ ให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้และสัมผัสสิ่งแวดล้อม ใช้กิจกรรมหลากหลาย เช่น ฟังนิทาน ร้องเพลง ต่อไม้บล็อก

กัญชรี คำชาย (2540: 153 – 154) ได้อ้างจากไวท์ดิงและออสบอร์น ที่กล่าวถึงการจัดบรรยากาศ กลวิธีกระตุ้นความคิดและข้อเสนอแนะในการสอน ดังนี้

1. บรรยากาศ

ด้านกายภาพ คือ พื้นที่สะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย หรือรายบุคคล จะต้องมีส่วนอุปกรณ์และที่เก็บเหมาะสม เช่น กรรไกร กาว ฯลฯ มีมุมแสดงผลงานของนักเรียน

ด้านสติปัญญาโดยครูจัดกิจกรรมที่ทำทลายสติปัญญา และความคิดของนักเรียน กิจกรรมควรหลากหลายและเริ่มจากง่ายไปหายาก

ด้านอารมณ์ การสนับสนุนให้แสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ ได้อย่างปลอดภัย

2. กลวิธีกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ มีการทำบัญชีคุณลักษณะ ใช้กลวิธีในการให้พยายามคิดถึงคุณลักษณะสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มากที่สุด และ การหาความสัมพันธ์เชิงบังคับ

อารี พันธุ์ณี (2541: 35–40) ได้เสนอวิธีการฝึกให้เด็กคิด ได้แก่

1. การสร้างบรรยากาศทางการคิด
2. ให้เด็กคิดจากการใช้คำว่า ถ้า นั้นหมายถึงอะไร
3. สร้างกลยุทธ์ให้เด็กคิด จากการไปทัศนศึกษา และทำกิจกรรม
4. นำเรื่องหรือปัญหาอภิปรายในครอบครัว

5. เล่าเรื่องซ้ำชั้น
6. มองหรือคิดทุกด้านทั้งด้านบวกและลบ
7. มองหารูปแบบและความสัมพันธ์
8. แม้ไม่ขาดต้องเติม สนทนากับเด็กถึงสิ่งต่าง ๆ
9. ฝึกการถามคำถามที่สมมุติขึ้น
10. สื่อความหมายจากการพูดให้ตรงกัน
11. ค้นหาความคิดหรือคำตอบที่สอง และสาม
12. ฝึกให้เด็กรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจตน
13. บันทึกความคิด
14. ฝึกคิดล่วงหน้า คิดเนิ่น ๆ
15. ศึกษาและเรียนรู้
16. เก็บรักษาและสะสมความคิดไว้

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นักจิตวิทยาและนักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา (ชนาธิป พรกุล: 2543; อ้างอิงจาก วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2546) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่

1. ฝึกผู้เรียนให้เป็นคนไวต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัดการกับความคิด และเรื่องต่าง ๆ
3. ฝึกให้มีความอดทนในการยอมรับสิ่งแปลก ๆ ใหม่
4. ให้อำนาจคัดค้านคำตอบที่มีคนยอมรับแล้ว โดยไม่เชื่อมโยงอะไรง่าย ๆ
5. สอนให้รู้วิธีหลีกเลี่ยงการแทรกแซงของเพื่อน
6. ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล
7. การจัดหาแหล่งความรู้ประเภทต่าง ๆ สำหรับการค้นคว้า
8. การส่งเสริมนิสัยในการจดจำทำงานจนสำเร็จ
9. บูรณาการความรู้จากหลายสาขา
10. พัฒนาความกล้าคิด กล้าทำให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2526: 62 – 63) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยว่า ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นมีการจัดกิจกรรมในสองรูปแบบคือ กิจกรรมทางด้านภาษา กิจกรรมทางด้านความคิดจินตนาการ และกิจกรรมทางภาพวาด

จุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนให้เกิดทักษะการคิดแบบอเนกนัย คือ ฝึกฝนให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีจินตนาการ มีอารมณ์ขัน ชอบเสี่ยง ชอบเดา และรู้จักแก้ปัญหา ฯลฯ กิจกรรมในการฝึกให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่

1. กิจกรรมทางด้านภาษา ได้แก่ การเล่านิทานจากระยะประสบการณ์ เช่น เรื่องเกี่ยวกับบ้าน ครอบครัว สัตว์เลี้ยง ตุ๊กตา ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ ฯลฯ การเล่านิทานจากภาพ ให้เด็กดูภาพ

แล้วบรรยายเป็นเรื่องราว การตั้งชื่อเรื่องจากการดูภาพ การแต่งเรื่องจากหัวข้อที่สมมุติ เช่น สิ่งที่เป็นได้ การสวมบทบาท(Role – Playing) การเล่นเกมบทบาทสมมติเป็นละคร โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยเลือกบทที่เล่นให้นักเรียนแสดงตามบทบาทที่ได้เลือก ครูและนักเรียนช่วยกันขยายจนกลายเป็นเรื่องละครขึ้นมา นักเรียนอาจวาดภาพจากเรื่องที่แสดง ฯลฯ และการฝึกนักเรียนให้แก้ปัญหาจากคำถาม บอกผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่อไปนี้ เช่น ถ้าคนหายตัวได้เมื่อต้องการ/จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าสัตว์รู้จักใช้เครื่องสำอาง /จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าคนบินได้/จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าสัตว์และนกคุยกันได้/จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าฝนตกไม่หยุดเลย/จะเกิดอะไรขึ้น การดูภาพจากการ์ตูน บอกประโยชน์ของสิ่งต่อไปนี้ให้มากที่สุดโดยใช้เวลา 5 นาที ได้แก่ ทีวี ซีดี เครื่องเล่น หนังสือ ดนตรี ไม้บรรทัด บอกชื่อสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นวงกลม(รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส) ให้มากที่สุดในเวลา 5 นาที จง (เขียน) บอกคำที่ตนรู้จักมากที่สุด ในสถานการณ์ต่อไปนี้ ถ้ารู้สึกอากาศร้อนมาก บอกคำที่คิดว่าจะช่วยให้หายร้อนให้มากที่สุดในเวลา 5 นาที เป็นต้น

2. กิจกรรมฝึกเกี่ยวกับความคิดจินตนาการ โดยครูให้นักเรียนบรรยายความนึกคิดจากเสียงที่ได้ยิน ได้แก่ เสียงรถแล่น เสียงร้องของสัตว์ เสียงน้ำตก ฯลฯ หรือให้นักเรียนบรรยายสิ่งที่ประทับใจมากที่สุด ชอบที่สุด ที่ไม่ชอบที่สุด เกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง ให้นักเรียนบรรยายสิ่งที่สวยที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา 1 อย่าง โดยพยายามใช้ถ้อยคำที่ให้ผู้ฟังมองเห็นภาพพจน์ ความสวยงามของสิ่งเหล่านี้ ให้นักเรียนเขียนคำอธิษฐาน โดยเริ่มดังนี้ ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนอยากได้ หรือ อยากเป็น 1 อย่าง พร้อมเหตุผลลงในสมุดก็ได้ หรือใช้วิธีการทำแบบฝึกหัด เช่นเติมข้อความให้สมบูรณ์ โดยใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบดังต่อไปนี้ แข็งเหมือนกับ ... เหลืองเหมือนกับ ... ลูกแมวตัวเล็ก ๆ เหมือนกับ ... ฝนตกหนักเหมือนกับ ... เป็นต้น

3. กิจกรรมทางด้านการวาดภาพ โดยครูให้นักเรียนต่อเติมให้เป็นภาพจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ที่ให้มา หรือ วาดภาพจากสิ่งเร้าที่เหมือนกัน ได้แก่ วาดภาพต่อเติมจากวงกลม และสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ให้มา

บุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2545) ได้กล่าวถึง แนวการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ว่า ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม ตามความสนใจ ดังตัวอย่างการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเตรียมจัดโต๊ะและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม โดยอาจมอบหมายให้เด็กรับผิดชอบ ช่วยจัดในแต่ละวัน ตัวอย่างการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ใน 1 วันเช่น

กิจกรรมที่ 1 ปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้งโด

กิจกรรมที่ 2 วาดภาพระบายสีด้วยสีเทียน

กิจกรรมที่ 3 วาดภาพด้วยสีน้ำ

กิจกรรมที่ 4 ฉีกปะกระดาษ

กิจกรรมที่ 5 ประดิษฐ์เศษวัสดุ

หรืออาจจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส และกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ เช่น

กิจกรรมที่ 1 ปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้งโด

กิจกรรมที่ 2 วาดภาพระบายสี

กิจกรรมที่ 3 ฉีกปะกระดาษ

กิจกรรมที่ 4 การสร้างรูปด้วยยางจากกระดานตะปู

กิจกรรมที่ 5 การเล่นเกมการศึกษา (ภาพตัดต่อ)

2. สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่นแจ่มใส และมีอิสระ ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้คำถามและสนทนา เช่น “อาหารมื้อเช้าวันนี้ใครรับประทานไข่บ้าง” เมื่อเด็กยกมือตอบ ครูอนุญาตให้เด็กเหล่านั้นเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่จัดเตรียมไว้ หรือเลือกเล่นอย่างอิสระในมุมเล่นต่าง ๆ ครูเปลี่ยนคำถามเป็นอาหารชนิดอื่น ๆ ต่อไปจนเด็กได้เข้าทำกิจกรรมครบทุกคน

3. ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจของตนเองอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม

4. การเปลี่ยนและหมุนเวียนการทำกิจกรรม ครูต้องกำหนดข้อตกลงกับเด็กว่า ในกรณีที่โต๊ะหรือกลุ่มใดมีเด็กครบ หรือเต็มตามจำนวนที่กำหนดแล้ว เด็กคนอื่นที่ต้องการเข้าไปทำกิจกรรมในโต๊ะหรือกลุ่มนั้น จะต้องคอยจนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้เลือกเล่นในมุมเล่นก่อน เมื่อมีที่ว่าง จึงสามารถเข้าทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ตนสนใจได้

5. กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับเด็ก ครูควรแนะนำอุปกรณ์และวิธีใช้ เช่น การละเลงสีด้วยนิ้วมือ ซึ่งจะต้องใช้น้ำทาโต๊ะ แล้วทากระดาษลงไป เพื่อกันไม่ให้กระดาษเลื่อนไปมา ตักแบ่งที่ผสมสีลงบนกระดาษ ใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือ เช่น นิ้วมือ ฝ่ามือ สันมือ ฯลฯ วาดแบ่งเป็นรูปต่าง ๆ และควรแนะนำให้เด็กสวมพลาสติกกันเปื้อน เพื่อไม่ให้เลอะเทอะเสื้อผ้า

6. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแล ชี้แนะ หรือให้คำปรึกษา เมื่อเด็กต้องการ ครูไม่ควรบอกรหัสหรือสั่งให้เด็กทำตามความคิดเห็นของครู หรือให้ทำกิจกรรมเหมือนกันหมดทั้งห้อง และจะต้องคอยให้กำลังใจแก่เด็ก อย่าตีเตี้ยจนเด็กหมดกำลังใจ

7. ควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา เช่น พบว่า เด็กวาดภาพรถยนต์ไม่มีล้อ แทนที่ครูจะบอกให้เด็กเติมล้อรถ ครูอาจใช้คำถามว่า “รถคันนี้จะแล่นได้อย่างไร” การถามเช่นนี้ จะช่วยให้เด็กคิดและพบคำตอบด้วยตนเอง

8. เมื่อทำงานเสร็จ หรือหมดเวลา ต้องให้เด็กเก็บวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ เข้าที่ และดูแลทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อยทุกครั้ง

9. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ อาจให้เด็กเล่าหรืออธิบายผลงานของตน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาภาษาและทักษะการคิดของเด็ก ถ้าเป็นภาพวาด ครูควรบันทึกเรื่องที่เด็กเล่า และวันที่เด็กทำไว้ด้วย เพื่อทราบความก้าวหน้า และระดับพัฒนาการของเด็ก การเขียนเรื่องที่เด็กเล่า ควรเขียนด้วยตัวบรรจง ขนาดตัวหนังสือใหญ่พอที่เด็กจะเห็นลีลาการเขียนที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กมีโอกาสคุ้นเคยกับตัวหนังสือ

สรุป การจัดกิจกรรมจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ครูจะต้องส่งเสริมให้เด็กคิดอย่างหลากหลาย โดยครูจะต้องปรับกลยุทธ์ และมีหลักในการในการสร้างเสริมสติปัญญาของเด็ก ทั้งทางด้านภาษา ความคิดจินตนาการ ครูจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่มีการหมุนเวียนการทำ

กิจกรรม มีกิจกรรมใหม่ ๆ ครูต้องคอยดูแลชี้แนะ คอยกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิด แก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระ และที่สำคัญ จะต้องให้เด็กได้ทำกิจกรรมทุกวัน

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ที่สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 15.2 มีการจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสามารถของเด็ก และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดไตร่ตรอง) โดยมีประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบดังต่อไปนี้คือ (แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ. กระทรวงศึกษาธิการ.2550: 88-89)

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ:

1. แผนงาน/นโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทาง
2. วิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
3. การนำแผน/นโยบายไปสู่การปฏิบัติ
4. การสนับสนุน การติดตาม การตรวจสอบ/ประเมินผล
5. การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข

โดยในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา มีระดับการพัฒนา 4 ระดับดังนี้คือ

ระดับ 4 หมายถึง สถานศึกษามีแผนและมีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจของเด็ก และส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อย่างหลากหลายแก่เด็กอย่างทั่วถึง และมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

ระดับ 3 หมายถึงสถานศึกษามีแผนและมีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจของเด็ก และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อย่างหลากหลาย และ มีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบจากอย่างเป็นระบบ รวมทั้งนำผลไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

ระดับ 2 หมายถึงสถานศึกษามีแผนและมีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจของเด็ก และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อย่างหลากหลาย และมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบจากผู้เกี่ยวข้อง

ระดับ 1 หมายถึง สถานศึกษามีแผนและมีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจของเด็ก และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

โดยในการกำหนดมาตรฐาน พิจารณาจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของเด็ก
2. ร่องรอยตามสภาพจริงที่ปรากฏ
3. การสัมภาษณ์และซักถาม

สรุปการจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง หมายถึง การสร้างบรรยากาศ และ กลวิธี การกระตุ้นทางความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริม ความสนใจ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ(ภาษา จินตนาการ ภาพวาด) กิจกรรม ส่งเสริมความคิดที่หลากหลาย และมาตรฐานตัวบ่งชี้ ที่ 15.2 ที่กระทรวงกำหนดนั้น ก็ได้ให้ ความหมายของการจัด กิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก หมายถึง สถานศึกษา จัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสามารถของเด็ก และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิด อย่างมีวิจรรย์ญาณ คิดไตร่ตรอง) โดยมีประเด็นการพัฒนาแผนงาน และการตรวจสอบ โดยดูจาก นโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทาง ดูจากงานวิชาการ ที่แสดงถึง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ผู้บริหารมีการนำแผน/นโยบายไปสู่การปฏิบัติ มี การสนับสนุน การ ติดตาม การตรวจสอบ/ประเมินผล และมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข โดยในการกำหนดมาตรฐานของ สถานศึกษา มีระดับการพัฒนา 4 ระดับ

4.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

ความหมายของค่านิยม

พินัส หันนาคินท์ (2520: 17) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม หมายถึง แนวความคิดการยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่า ที่ตนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และ สุนทรียภาพ ทั้งนี้ได้การประเมินค่าจากทรรศนะต่าง ๆ โดยถี่ถ้วนและรอบคอบดีแล้ว

วีระ บำรุงรักษ์ (2523: 131) ได้กล่าวว่า ค่านิยม คือ สิ่งที่น่าพอใจให้กระทำ หรือไม่ กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด สิ่งที่น่าพอใจนั้น มีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม บุคคล หนึ่งอาจจะ มีค่านิยมอย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้ และในขณะที่เดียวกันความโน้มมนำของจิตต่อสิ่งนั้น ๆ อาจจะ มีมากหรือแตกต่างกันเป็นระดับ เช่น ถ้าจิตโน้มมนำไปผูกยึดอย่างเหนียวแน่นก็อยู่ในระดับความสนใจ และชอบปกติหรือมากกว่าปกติเล็กน้อยเรียกว่า ความชอบ

สาโรช บัวศรี (2525: 8) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม หมายถึง สภาพหรือ การกระทำบางอย่างที่เราเชื่อหรือนิยมว่าควรยึดถือ หรือยึดมั่น หรือว่าเราควรกระทำ หรือปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของสังคม หรือของตนเอง

เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก และอ้อมเดือน สดมณี (2530: 14) ได้ให้ความหมายว่า ค่านิยม คือ ความรู้สึกรวมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การที่บุคคลมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นแสดงถึง ความรู้สึก ความพอใจ ทศนคติ และความต้องการที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น และพร้อมที่จะแสดงออกเพื่อ

สนองต่อค่านิยมนั้น บุคคลจะขัดขวางและต่อต้านการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขาถืออยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งด้านลบและด้านบวก

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544: 66) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยมคือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นผลให้บุคคลใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่นำมาประเมินหรือตัดสินใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล

สรุป ค่านิยม หมายถึง ความคิด ความรู้สึก สภาพหรือการกระทำ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่เป็นทั้งรูปธรรม และนามธรรม ค่านิยมเป็นแนวทางในการนำวิถีชีวิต หรือเกณฑ์สำหรับการเลือกปฏิบัติ ตามกาลเทศะ ความสามารถ และสภาพการณ์ที่ต้องเผชิญ นอกจากนั้นแล้ว ค่านิยมยังเป็นแนวทางไปสู่การประพฤติปฏิบัติอีกด้วย ซึ่งค่านิยมที่ดีย่อมเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การกระทำ ยกย่อง ควรแก่การเอาเยี่ยงอย่าง และค่านิยมในแต่ละยุคสมัยย่อมแตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์โลก การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย จะเป็นการปูพื้นฐานในการที่จะทำ ให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิต เป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น และเป็นตัวก่อกำหนดหรือจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและกับผู้อื่น(ลักขณา สิริวัฒน์. 2544, หน้า 67) ซึ่งตรงกับที่ ซีระพร อุวรรณ (2533, หน้า 402) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นตัวก่อกำหนดหรือจัดความขัดแย้งในตนเองและผู้อื่น ความขัดแย้งทั้งในตนเองและผู้อื่น ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับค่านิยมมีดังนี้

1. ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิต การที่คนจะมีโอกาสใช้ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่มีความต้องการไม่เหมือนกัน บางคนมีค่านิยมที่ต้องการมีชื่อเสียงในสังคมก็จะพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ตนเองมีชื่อเสียง หรือบางคนมีค่านิยมที่ต้องการความสุขสบาย ก็จะทำทุกอย่างแม้กระทั่งการขายบริการทางเพศเพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่สบาย ฟุ้งเฟ้อ

2. ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น สรุปไว้ 7 ประเด็น คือ

2.1 ค่านิยมนำบุคคลให้มีจุดยืนในเรื่องที่โต้แย้งกันทางสังคม

2.2 ค่านิยมกำหนดล่วงหน้าให้บุคคลชอบอบุติธรรมทางการเมืองหรือศาสนาบางแนวมากกว่าบางแนว

2.3 ค่านิยมชี้แนะการแสดงต่อผู้อื่น

2.4 ค่านิยมในการยกย่องและตำหนิตนเองและผู้อื่น

2.5 ค่านิยมช่วยให้บุคคลเปรียบเทียบความสามารถและจริยธรรมของตนกับผู้อื่น

2.6 ค่านิยมเป็นมาตรฐานให้บุคคลให้บุคคลมีอิทธิพลต่อคนอื่น

2.7 ค่านิยมช่วยให้บุคคลหาเหตุผลเข้าข้างตนเองได้

3. ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือขจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและกับผู้อื่น

3.1 ความขัดแย้งในตนเองมีลักษณะพื้นฐาน 3 ลักษณะ คือ

3.1.1 ความขัดแย้งแบบรักพี่เสียดายน้อง หมายถึง การถูกบังคับให้เลือกทางหนึ่งทางใดในสองทาง ที่ชอบมากพอ ๆ กัน

3.1.2 ความขัดแย้งแบบหนีเสือปะจระเข้ หมายถึง การถูกบังคับให้เลือกทำในสิ่งที่ไม่ชอบทั้งสองอย่าง

3.1.3 ความขัดแย้งแบบเกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง หมายถึง การถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ตนชอบแต่มีคุณสมบัติที่ตนไม่ชอบ

4. ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือขจัดความขัดแย้งกับผู้อื่น บุคคลต่างมีค่านิยมของตน แล้วนำค่านิยมของตนไปตัดสินพฤติกรรมของผู้อื่นจนทำให้เกิดการขัดแย้งกัน ดังนั้นการที่บุคคลดำเนินชีวิตจำเป็นต้องรู้ค่านิยมของตนเอง เพื่อจะใช้เป็นสิ่งนำทางชีวิต พิจารณาตัดสินใจลดความขัดแย้งดังที่ วัชร ฐรรณ (2533: 436) กล่าวว่า การได้สำรวจค่านิยมของแต่ละบุคคลทำให้เกิดความสำนึกในตัวเองมากขึ้น เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตตามความเชื่อของตนเอง ความสำคัญของค่านิยมในฐานะที่เป็นตัวตัดสิน ตัวกำหนด ตัวนำ หรือตัวผลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปได้หลายทางดังนี้ (สถาบันราชภัฏจະเซียงเทธา. 2538: 65)

4.1 ค่านิยมเป็นตัวจูง ให้มนุษย์แสดงจุดยืนของตนในเรื่องต่าง ๆ

4.2 ค่านิยมเป็นตัวช่วยกำหนดให้มนุษย์เลือกค่านิยมสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าสิ่งอื่น

4.3 ค่านิยมเป็นตัวนำพฤติกรรมและแสดงตัวต่อคนอื่นตามที่ตนเคยประพฤติทุกวัน

4.4 ค่านิยมเป็นตัวช่วยในการประเมิน การตัดสิน การชื่นชมยกย่องและการตำหนิ ติเตียนในการกระทำของตนเอง และการกระทำของผู้อื่น

4.5 ค่านิยมเป็นจุดกลางของการศึกษากระบวนการเปรียบเทียบคือใช้ค่านิยมในการเปรียบเทียบว่าตนเองมีค่านิยม จริยธรรม และค่านิยมความสามารถเท่าผู้อื่นหรือไม่

4.6 ค่านิยมเป็นตัวช่วยในการชักชวน คือ ค่านิยมสามารถบอกมนุษย์ได้ว่า ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม หรือการกระทำอันใดมีค่าพอที่มนุษย์จะทำหาย ถกเถียง หรือพยายามจะเปลี่ยนแปลง

4.7 ค่านิยมถูกใช้เป็นฐานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิดและการกระทำของมนุษย์ช่วยธำรงรักษาไว้ ซึ่งศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของคนเพราะเป็นตัวกำหนด ตัดสิน ตัวนำ หรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่บุคคลยึดถือ และค่านิยมนั้นก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าบุคคลนั้นยอมรับที่จะเปลี่ยน แต่ต้องใช้เวลาาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับบุคคล เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นค่านิยมที่ยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในแต่ละสังคมนั้น ๆ

กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมสำหรับเด็กปฐมวัย

การสร้างค่านิยม

เบญญา แสงมลิ (2550: 38) ได้กล่าวถึง การสร้างค่านิยมว่า ควรจะเน้นการฝึกในทุกโอกาส ที่มี เพื่อจะได้สร้างค่านิยมที่ดีในตัวเด็ก โดยเด็กเรียนรู้ค่านิยมจากการบอกเล่าและแบบอย่าง ครูเน้นความสามารถของเด็กในการบอกลักษณะนิสัยที่ดีจากหนังสือนิทาน พร้อมกับเน้นความสนใจเฉพาะในเรื่องสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี โดยการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ

ค่านิยมที่ควรปลูกฝังในเด็กปฐมวัยได้แก่

1. การรักชาติ
2. การรักศาสนา
3. การรักพระมหากษัตริย์และราชวงศ์
4. การปลูกฝังให้รักวัฒนธรรมไทย
 - 4.1 การรักภาษาไทย
 - 4.2 การรักประเพณีไทย
 - 4.3 การรักมารยาทไทย
 - 4.4 การรักอาหารไทย
 - 4.5 การรักการแต่งกายไทย
 - 4.6 การรักดนตรีไทย
 - 4.7 การรักภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง

ทิตนา เขมมณี (2550: 1) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่ประสบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต ให้สามารถประกอบอาชีพอย่างได้ผลพอเพียงที่จะเลี้ยงตัวเองได้ในระดับประหยัดเป็นอย่างน้อย และทิตนา เขมมณี ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาประกอบกันเป็นกระบวนการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง คือการที่บุคคลมีความรับผิดชอบในตนเอง รู้จักพึ่งพาตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่คอยแต่จะให้คนอื่นช่วย หรือคอยแต่จะรับความช่วยเหลือของผู้อื่น
2. การทำงานและการแก้ปัญหา คือ การลงมือปฏิบัติหรือกระทำการต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น ความขยัน อดทน ไม่ท้อถอย รวมทั้งทักษะการบริหารจัดการ การต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นเมื่องานที่สามารถขยายไปสู่การรวมกลุ่ม ก็จำเป็นต้องมีทักษะการทำงานร่วมกันด้วย
3. การแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน คือการศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล เอกสาร หรืออื่น ๆ การทำงานโดยปราศจากความรู้หรือ

การมีความรู้แต่ไม่ลงมือทำ ย่อมให้ผลเช่นเดียวกัน คือการไม่ประสบความสำเร็จ ผู้ที่จะประสบความสำเร็จเกิดความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน ต้องอาศัยทั้งความรู้และการปฏิบัติควบคู่กันไป

4. การพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต คือการหมั่นปรับปรุงตนเองและสิ่งของตนเองกระทำให้ได้ผลดีขึ้น ต้องอาศัยการรู้จักประเมินตนเอง ประเมินผลงาน ประเมินวิธีการทำงาน และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมมาใช้ในการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานครั้งต่อ ๆ ไปได้ผลดีขึ้น และชีวิตก็จะพัฒนาก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ

กิจกรรมการสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยอาศัยหลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของบลูม ดังกล่าวในทฤษฎีข้างต้น โดยในระยะแรกที่นำมาสอนมี 4 ค่านิยม โดยพิจารณาเลือกค่านิยมที่เห็นว่าเหมาะกับวัยของเด็กในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ซึ่งได้แก่

1. ค่านิยมการพึ่งตนเอง
2. ค่านิยมการรู้จักประมาณตน หรือการรู้จักพอ
3. ค่านิยมการรู้จักหาและใช้ความรู้ในการทำงาน
4. ค่านิยมการมีความสามัคคีและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดิงาม ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดิงาม หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กตามที่สถานศึกษากำหนด เน้นการส่งเสริมค่านิยมที่ดิงาม เช่น การมีสัมมาคารวะ พุดจาสุภาพ เป็นสุภาพบุรุษ/กุลสตรี ไม่ฟุ่มเฟือย มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รักษาสิ่งแวดล้อม (แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สู่การปฏิบัติ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 91-92)

ในการประเมินมาตรฐาน มีประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ ดังต่อไปนี้

1. แผนงาน/นโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดิงาม
2. การนำแผน/นโยบายไปสู่การปฏิบัติ
3. การสนับสนุน การติดตาม การตรวจสอบ/ประเมินผล
4. การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข

ในการกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาและจัดแบ่งระดับการปฏิบัติดังต่อไปนี้

ระดับ 4 หมายถึง สถานศึกษามีแผนมีจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดิงาม โดยมีครู บุคลากรทางการศึกษาเป็นแบบอย่างและมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบจากผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งได้นำผลจากการติดตาม ประเมินไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา และประสานความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชนในการส่งเสริมสนับสนุน

ระดับ 3 หมายถึง สถานศึกษามีแผนมีจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม โดยมีครู บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างและมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบจากผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำผลจากการติดตาม ประเมินไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

ระดับ 2 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามและนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยมีครู บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างและมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบจากผู้เกี่ยวข้อง

ระดับ 1 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามและนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

แหล่งข้อมูลที่นำมาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการกำหนดเกณฑ์ที่สถานศึกษา จะได้รับคือ ผลการประเมินประเด็นการดำเนินการ ทั้ง 4 ข้อ ตรวจสอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ส่งเสริมค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีร่องรอยตามสภาพจริงที่ปรากฏ อีกทั้งมีการสัมภาษณ์และซักถามกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม หมายถึง การบอกเล่า และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลุกฝังให้เด็กเกิดความคิด การกระทำที่ดี ค่านิยมที่ควรปลูกฝัง ค่านิยมการรักชาติ ค่านิยมการรักศาสนา ค่านิยมการรักพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมการรักภาษาไทย ค่านิยมการรัก ประเพณีไทย และค่านิยมด้านการรักมารยาทไทย

4.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

1. ความหมายของศิลปะ

ความหมายของศิลปะในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2525: 729) คือ ฝีมือการช่าง การแสดงออกมาให้ปรากฏได้งดงามน่าฟังชม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ซึ่ง ศิลปะ พีระศรี (2520: 25) ได้กล่าวว่างานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและความคิด

สำหรับเยาวยา เดซุคอปต์ (2525: 136) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับศิลปะศึกษาว่า เป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถเห็นได้เด็กจะใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อเป็นสื่อในการอธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน ดังนั้นในการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็ก จะช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้าทดลอง และสื่อสารความคิดความรู้สึก ของตนให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาได้เข้าใจ

คำว่า Art ในภาษาอังกฤษ มีรากฐานมาจากภาษาละตินว่า Ars ซึ่งมีความหมายถึง ทักษะหรือความชำนาญ หรือความสามารถพิเศษ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2543: 40) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะเด็ก คือ แสดงออก ตามสภาพความสนใจ การรับรู้ และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้น จะแสดงออกด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งผ่านวัสดุที่เหมาะสม และปรากฏในผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา หรือที่เรียกว่าทัศนศิลป์ เช่น ภาพเขียน รูปปั้น แกะสลัก ภาพพิมพ์ กิจกรรมสร้างสรรค์

เอื้ออารี ทองพิทักษ์ (2546: 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ศิลปะเป็นแนวทางที่เด็กจะได้แสดงออก ใช้ความนึกคิด และพัฒนาการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนต่อไป

2. ความหมายของดนตรี

นิตยา ประพฤติกิจ (2539:143) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรี เป็นรูปแบบของศิลปะอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการแสดงออก เป็นการเคลื่อนไหว นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ให้ความสนุกสนานและคุณค่าแก่เด็ก

พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล (2539: 17) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรให้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เป็นการให้เด็กเกิดทักษะดนตรีหลาย ๆ ด้าน ทักษะดนตรี ดังกล่าวประกอบด้วย การฟัง การร้องเพลง การอ่าน เขียนโน้ต การเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นเครื่องดนตรี และการคิดสร้างสรรค์

ณฤทธิ์ สุทธิจิตต์ (2544: 133) กล่าวว่า กิจกรรมดนตรี หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรีที่ผู้จัดกิจกรรมกำหนดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ดนตรีสำหรับผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะดนตรี องค์ประกอบของกิจกรรมดนตรี ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม และลักษณะหรือรูปแบบของกิจกรรม กิจกรรมดนตรีมีหลากหลายเป็นไปตามจุดประสงค์ สภาพของการจัดกิจกรรม และประเภทของกิจกรรมดนตรีทำให้มีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างกันไป

3. ความหมายของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 47) ได้ให้ความหมาย ของคำว่ากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ว่า เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ รู้จักจังหวะและการควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

สำนักงานคณะกรรมการประประมาณศึกษาแห่งชาติ (2538: 9) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ ร่างกาย กำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545: 53) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำสั่ง ส่งเสริมด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้จังหวะ และการควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองตามจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ เช่น เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะระฆัง สามเหลี่ยม รำมะนา และกลอง เป็นต้น

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออก ทางด้านความรู้สึก อารมณ์ บุคลิกภาพ และจินตนาการ อย่างอิสระ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ มีทักษะในการสร้างผลงานศิลปะ ที่เป็นทัศนศิลป์ มีทักษะด้านดนตรีหลาย ๆ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การร้อง การฟัง การอ่าน การเขียนโน้ต และมีทักษะด้านการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

1. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมด้านศิลปะ

เลิศ อานันท์ (2533: 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะว่าในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นวิชาที่มีบทบาททางด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

เบ็ญจา แสงมลิ (2550: 62-63) ประสพการณ์ด้านศิลปะ ให้คุณค่าแก่เด็ก เด็กอาจแสดงความรู้สึกที่ไม่เป็นที่ยอมรับออกมาทางศิลปะ เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และกิริยามารยาทได้ ถ้าเด็กมีปัญหาด้านการพูด ความรู้สึกรุนแรงสามารถระบายได้ในกิจกรรมศิลปะ การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่เป็นผลทางด้านจิตใจ เช่น การเล่นดิน การฉีกกระดาษ ใบตอง และการตกแต่งปฏิทิน เหล่านี้ให้โอกาสเด็กได้หุบ บั่น คลึง ตบ ฉีก ซึ่งเป็นการแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีออกมาทางการกระทำที่ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น การช่วยเหลือเด็กให้เปลี่ยนแปลงความรู้สึกทางลบเป็นแบบสร้างสรรค์ เป็นทางออกของเด็กที่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้ การเสนอแบบแผนหรือตัวอย่างให้เด็กลอกเลียนเป็นการชะงักการแสดงออกและการเจริญเติบโตในภายหน้าของเด็ก ในทางตรงข้าม ถ้าครูให้โอกาสเด็กแสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระ จะช่วยให้ครูเห็นสภาพและปัญหาของเด็กอย่างกระจ่างแจ้ง ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาเด็กทางด้านอารมณ์ได้เป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านสังคม ขณะเด็กเลือกกิจกรรมที่พอใจและรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามความสนใจที่คล้ายคลึงกัน ในการร่วมกระทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม เด็กจะรู้จักการแบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้ ความคิดเห็น การตัดสินใจ และการให้การยอมรับ นอกจากนี้ยังเรียนรู้สิทธิ ความเป็นเจ้าของ ข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม และเรียนรู้ความสำคัญของการร่วมมือกัน และควบคุมตนเอง เด็กจะได้รับคุณค่าเหล่านี้เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและการใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองตามถนัด กิจกรรมศิลปะนอกจากจะส่งเสริมด้านจิตใจและสังคมแล้ว ยังสร้างเสริมความเจริญเติบโตด้านสติปัญญา เด็กจะคิดประดิษฐ์สิ่งของและปรับปรุงวิธีที่เคยใช้ให้ใหม่ขึ้น โดยเริ่มจากการทำงานจนซึมซาบในวิธีการทำ เด็กเรียนรู้การพูดที่เหมาะสมเพื่อพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดรวบยอดพัฒนาขึ้นเมื่อเด็กสำรวจคุณลักษณะของวัสดุ เช่น ดิน สี และเรียนรู้คำใหม่ๆ เช่น นิ่ม แข็ง อ่อน ลื่น ผิว สีส่องว้าง เป็นต้น วัสดุมีมากเท่าไรก็ยิ่งส่งเสริมความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะแสดงออกมากขึ้นเท่านั้น และเมื่อเด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาตั้งแต่่างง่าย ๆ จนถึงปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ก็จะเจริญเติบโตขึ้นตามกัน โอกาสสำหรับความเจริญเติบโตทางร่างกาย การประสานสัมพันธ์ทางมือและตา

ในขณะที่เด็กใช้นิ้วมือละเลงสี วาดรูประบายสี การเล่นดิน กิจกรรรมเหล่านี้เสริมสร้างการควบคุมกล้ามเนื้อ ซึ่งจะนำไปใช้ในการเขียนลายมือ การเลือกรูปทรง การเลือกสี และพิจารณาขนาด

2. ความสำคัญของกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว

วิรัช ชูชูสูงเนิน (2520: 99) กล่าวว่า ภาษาของมนุษยชาติ มีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ และภูมิลำเนาของแต่ละชาติ ชาติใดเจริญรุ่งเรือง ภาษาของแต่ละชาตินั้นก็จะเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ มีภาษาหนึ่ง que ทุกชาติรู้ความหมายกันได้ ภาษานั้นคือ ภาษาดนตรี แม้ว่าภาษาของแต่ละชาติจะไม่เหมือนกัน แต่ภาษาดนตรีจะก่อให้เกิดความรู้สึกเดียวกันในด้านอารมณ์ (Emotion) เช่น ความรัก ความเศร้า ความโกรธ ความตื่นเต้น ความดีใจ ความเสียใจ ฯลฯ โดยไม่เลือกชาติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากล”

กรรณิการ์ สัจกุล (2532: 32 - 33) กล่าวว่า วิชากรรมขนชยนาทนเรนทร ได้ทรงเน้นถึงความสำคัญของดนตรีไว้ดังนี้ ดนตรี (Music) เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องกลมเกลวจิตใจนิสยสันดานมนุษย์ และเป็นกระจงเงาไว้ฉายจิตใจ ความรู้สึก และนิสยสันดานของชนทุกชาติให้ประจักษ์แก่โลกเช่นเดียวกับศิลปกรรมประณีต ชนทุกชาติจึงได้บำรุงให้เจริญขึ้นตลอดมา ผู้ที่ประพันธ์ดนตรีดี ๆ มีชื่อเสียงโด่งดัง นับถือกันเป็นศาสตรทั่วโลก ดนตรีที่ดีแท้แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นสมบัติสากล เป็นเครื่องผูกพันนานาชาติให้ติดต่อเข้าใจและปรองดองกันได้เช่นเดียวกับศาสนา ดนตรีเป็นเครื่องเซ็ดหน้าชูตาของชนผู้มีดนตรี ประเทศรุ่งเรืองแทบทุกประเทศมีดนตรีสอนหลายชั้น เป็นกิจจะลักษณะตลอดจนเป็นวิทยาลัยชั้นสูง ส่งเสริมดนตรีให้สูง ยั่วให้มีผู้ประพันธ์ดนตรีมากขึ้นทุกทีหาได้หยุดนิ่งอยู่ไม่จากข้อความ ดนตรีเป็นสิ่งที่กลมเกลวจิตใจ หากต้องการจะพัฒนาสภาพจิตใจ ความรู้สึกของชนทุกชั้นให้ดีขึ้น ควรอย่างยิ่งที่จะต้องหันกลับมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องดนตรี

3. ความสำคัญของกิจกรรมการเคลื่อนไหว

เบ็ญจา แสงมลิ (2550:55) ได้กล่าวว่า การเคลื่อนไหวเป็นการให้การศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในวัยเด็ก เด็กจะแข็งแรงและกระตือรือร้น การเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กับชีวิตส่วนหนึ่งของเด็ก เด็กรู้จักตนเองจากการเคลื่อนไหวของร่างกาย เด็กเกิดทักษะในการใช้ร่างกาย ทักษะในการควบคุมกล้ามเนื้อหยิบจับ แก้ปัญหาเพิ่มความรู้ และเจตคติ

กุลยา ตันติผลาชีวี (2551: 117) ได้กล่าวถึง คุณค่าของกิจกรรมการเคลื่อนไหวว่า เป็นกิจกรรมที่การศึกษาปฐมวัยจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโต โภชนาการและสุขภาพ เด็กสามารถนำประโยชน์จากกิจกรรมเคลื่อนไหวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมเคลื่อนไหวที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นคงไม่จำเพาะการเคลื่อนไหวกับดนตรีหรือจังหวะ แต่เป็นการเคลื่อนไหวที่หลากหลายหรือบูรณาการ โดยลักษณะของกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่มีคุณค่าต้องบูรณาการพัฒนาเด็กในด้านต่อไปนี้คือ ส่งเสริมพัฒนาการร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ส่งเสริมการคิดและการจำ ส่งเสริมการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งบุคคล สิ่งของ สถานที่ สร้างเสริมสมาธิ และพัฒนาบุคลิกภาพ

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ มีความสำคัญต่อเด็กและครู เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก กริยามารยาทได้ มีความกระตือรือร้น และเป็นการกลมเกลอ

จิตใจ ทำให้เกิดทักษะทางด้านร่างกาย รวมทั้งครูสามารถมองเห็นสภาพและปัญหาของเด็กจากกิจกรรมศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ที่เด็กแสดงออก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ มีหลักและวิธีการจัดตั้งรายละเอียดการจัดตั้งนี้

1. การจัดกิจกรรมศิลปะ

ศิลปะศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่เน้นการแสดงออกเฉพาะบุคคล เป็นการแสดงออกตามความคิด ความสามารถอย่างเสรี ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะนั้นเน้นการแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้พบตามทัศนของตนเองในการถ่ายทอด เช่น การวาดภาพ การประดิษฐ์ และวิธีการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ให้เด็กแสดงออก การที่เด็กได้ปฏิบัติงานศิลปะ ช่วยให้เด็กได้มีการพัฒนาการ ด้านสุนทรียภาพ การรับรู้ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และการสร้างสรรค์

นักการศึกษาและนักวิชาการได้วางแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

ฮิลเดเบรนต์ (Hildebrand. 1975: 228-229) ได้กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ 10 ข้อ ดังนี้

- 1) เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
- 2) สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ
- 3) ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
- 4) วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
- 5) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
- 6) หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาว่าที่เด็กทำคืออะไร”
- 7) ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
- 8) ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
- 9) ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
- 10) อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยศิลปะให้แก่เด็ก

ชัยณรงค์ เจริญพานิช (2533: 51 -56) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 5 สาขาใหญ่ ๆ คือ

1) กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิด ลงบนกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น วัสดุที่นิยมใช้เขียนคือ ดินสอดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ก ชอล์กเขียนกระดานดำ ปากกาถูลูกกลิ้ง ปากกาหมึกซึม ปากกาปลายสักหลาด ฟู่กัน ดินสอดำไส้อ่อน ปากกาปลายสักหลาด สีเมจิก และปากกาถูลูกกลิ้ง เป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะสอดคล้องกับการแสดงออกของเด็กวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความคิด อารมณ์ ความมั่นใจ จะแสดงออกผ่านทางเส้นขีดเขียนของเด็ก การที่ใช้วัสดุที่ขีดเขียนได้ง่าย เช่นนี้จะทำให้เด็ก มีความสนุกสนาน เชื่อมมั่นกับเส้นที่ปรากฏออกมาการที่เด็กมีโอกาสได้ขีดเขียนมากเท่าไร ยิ่งทำให้เด็กมีโอกาสพัฒนาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมเส้นมากขึ้นเท่านั้น หลังจากฝึกได้ไม่นาน เด็กจะเริ่มควบคุมเส้นให้เป็นรูปร่างง่าย ๆ ได้ เช่น วงกลม เส้นตรง สีเหลี่ยม เป็นต้น

2) กิจกรรมระบายสี (Painting) เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กระฉับกระเฉงพร้อมที่จะแสดงออกในเรื่องการเขียนภาพระบายสี สำหรับกิจกรรมระบายสีจะต้องอธิบายวิธีการใช้สี การถือพู่กัน การจุ่มสี ระบาย การระบายสี การล้างทำความสะอาด หลังจากที่เราเรียนไปสักกระยะหนึ่ง ควรสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การผสมสี สีที่ควรใช้คือ สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีเทียน สีเมจิก

3) กิจกรรมภาพพิมพ์ (Paint Making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์มีหลายวิธี แต่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กคือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน (Relief Printing) เด็กในวัยนี้จะชอบงานภาพพิมพ์มาก เพราะมีกิจกรรมทำมากมายหลายขั้นตอนเหมาะกับวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็น

4) กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) กิจกรรมประติมากรรมที่เหมาะสมกับเด็กเล็กคือ งานดิน ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน กิจกรรมเกี่ยวกับดินมีหลายวิธี เช่น การปั้นดิน การกดวัสดุต่าง ๆ ลงบนแผ่นดิน การแผ่ดินเป็นแผ่นบาง ๆ แล้วขีดเขียนลงบนดินนั้น การตัดแผ่นดินเป็นเส้นยาว ๆ หลาย ๆ เส้น แล้วนำมาถักหรือสานกันเป็นลายตาข่าย

5) กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง นอกจากจะให้เด็กแสดงออกทางศิลปะแล้วยังเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการหรือมีขั้นตอนด้วย

2. การจัดกิจกรรมดนตรี

การสอนดนตรีสำหรับเด็กเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ครูจะต้องมีจิตใจดี อารมณ์แจ่มใส กล้าแสดงออก รู้ขั้นตอนในการสอนและแนวการสอน

1) เพลงร้อง ควรจัดหาเพลงที่มีเนื้อเรื่องสั้น ๆ ไม่เกิน 8 บรรทัด เข้าใจง่าย มีความหมายที่เด็กเข้าใจ และเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เช่น การกิน การนอน การเล่น สัตว์ต่าง ๆ คำคล้องจองสั้น ๆ ง่าย ๆ ให้เด็กได้พูดบ่อย ๆ เพื่อฝึกการออกเสียงโดยใช้จังหวะประกอบ

2) การเคลื่อนไหวรำร่า พยายามหลีกเลี่ยงไม่ใช้ทำนาฏศิลป์โดยตรง เพราะเด็กยังเล็ก กล้ามเนื้อไม่แข็งแรงพอ การเคลื่อนไหวควรใช้ทำตามธรรมชาติ ตามความสามารถของเด็ก และควรใช้วิธีง่ายๆ ทุกส่วน ตั้งแต่ศีรษะจนถึงเท้าและข้อต่อ

3) การทำเสียงเป็นจังหวะ จะใช้เสียงที่เกิดจากร่างกาย เช่น ตบมือ กระตืบเท้า เคาะไม้ เป็นต้น ครูและเด็กควรช่วยกันสร้างเครื่องเคาะจังหวะง่าย ๆ ขึ้น เช่น จุกน้ำอัดลมกับเส้นลวด ไม้ไผ่เคาะจังหวะ เป็นต้น

ขั้นตอนในการสอนเพลงเด็กเล็ก มีดังนี้

- 1) จูงใจเด็กด้วยการสนทนาสิ่งที่เด็กชอบเพื่อเข้าเนื้อเพลง ทำนองและจังหวะ
- 2) ยกนิทานสั้น ๆ ประกอบภาพ
- 3) ครูพูดคำคล้องจองของบทเพลงที่ละวรรค และให้เด็กพูดตาม ต่อจากนั้นก็ร้องเพลงให้เด็กฟัง 1 เทียว
- 4) ครูอธิบายความหมายของคำ และให้เด็กพูดตามครูให้ถูกต้องชัดถ้อยชัดคำ พร้อมให้จังหวะ
- 5) ครูร้องทำนองพร้อมเนื้อร้องให้เด็กร้องตามที่ละวรรค พร้อมทั้งตบมือตามคำร้องแต่ละวรรค
- 6) ร้องทบทวนหลาย ๆ เทียว
- 7) ทำท่าทางเคลื่อนไหวประกอบการร้อง
- 8) ให้เด็กผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาร้อง หรือแสดงนำเพื่อน ๆ
- 9) ครูต้องพยายามชักจูงเด็กที่ไม่กล้าแสดงออกให้แสดงออกด้วยความสมัครใจ
- 10) ครูควรจัดหาที่กว้างพอให้เด็กได้เคลื่อนไหวได้สะดวก แต่ถ้าพื้นที่จำกัด ครูควรเสนอท่าที่เคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ เช่น นั่งอยู่กับโต๊ะหรือยืนอยู่กับที่ แต่ใช้มือ ศีรษะและลำตัวเคลื่อนไหวประกอบบทเพลง เป็นต้น

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกในเรื่องของความคิด ความรู้สึก ความสนใจ การรับรู้ และความพร้อมของเด็ก เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่

กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพและความเป็นอิสระของตนเอง และกิจกรรมศิลปะ ก็ประกอบไปด้วย กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) กิจกรรมระบายสี (Painting), กิจกรรมภาพพิมพ์ (Paint Making) กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) และกิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง โดยในการทำกิจกรรมศิลปะนั้น มีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ 10 ข้อ ดังนี้คือ เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ, สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพ , ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก, มีการวางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม ครูต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม และหลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาว่าที่เด็กทำคืออะไร” ครูจะต้องฝึกฝนและแนะนำให้เด็กลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน

ครูให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็กและอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยศิลปะให้แก่เด็ก

การจัดกิจกรรมดนตรี ประกอบไปด้วย การร้อง การเคลื่อนไหวรำยรำ การทำเสียงเป็นจังหวะ การร้องต้องมีเนื้อเพลงสั้น ๆ เข้าใจง่าย มีความหมายที่เด็กเข้าใจ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก การเคลื่อนไหวควรใช้ท่าธรรมชาติตามความสามารถของเด็ก สำหรับการทำให้เสียงจังหวะ ควรใช้เสียงที่เกิดจากร่างกาย เช่นการตบมือ กระตืบเท้า เคาะไม้ เป็นต้น โดยครูจะต้องมีการกำหนดชั้นในการสอนเพลงเด็กอย่างเหมาะสม

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว จะต้องมียุทธศาสตร์ 4 ประเภท คือ การเตรียมร่างกาย การเคลื่อนไหวพื้นฐาน การฝึกจังหวะ และ การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ โดยการเตรียมร่างกายจะต้องให้เด็กรู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และรู้ตลอดเวลาว่า ร่างกายของตนส่วนใดกำลังทำอะไรอยู่ และฝึกให้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มีความคล่องตัว

การเคลื่อนไหวพื้นฐาน คือ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ นอกจาก การเคลื่อนไหวพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ควรฝึกให้เด็ก รู้จักการใช้จังหวะ และ การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ด้วย

3. การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว

แนวการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ มี 4 ประเภท คือ

3.1 การเตรียมร่างกาย วิธีการฝึกการเตรียมร่างกาย มี 3 ชั้น คือ

1) ให้รู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกายว่า ชื่ออะไร อยู่ตรงไหน และมีส่วนใดบ้างที่เคลื่อนไหวได้มากน้อยอย่างไร

2) ขณะที่เคลื่อนไหว ควรฝึกให้เด็กรู้ตัวตลอดเวลาว่า ร่างกาย ของตนส่วนใด กำลังทำอะไรอยู่

3) ฝึกให้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีความคล่องตัว และขยับเขยื้อนตามคำสั่งได้รวดเร็ว

ตัวอย่างการฝึกเตรียมร่างกาย

1) ให้เด็กเตะสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ศีรษะ คอ ไหล่ สะโพก ฯลฯ โดยครูบอกให้เด็กได้รู้จักชื่อ และสามารถชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายว่า มีอะไรบ้าง

2) ให้เด็กลองสำรวจร่างกายดูว่า ส่วนใดเอนเอียง โค้งงอ เหยียงหมุน กว้างแคบได้มากน้อยเพียงใด

3) ให้เด็กชี้เร็ว ๆ ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทีละส่วน เช่น แขน ข้อศอก ข้อศอก นิ้วมือ ตา จมูก ข้อเท้า เข่า ฯลฯ และให้ลองขยับเขยื้อนดูทีละส่วน

4) ให้เด็กหาพื้นที่ให้ตัวเอง และลองจัดทำทาง โดยเน้นให้จัดแขนขา หรือลำตัว ส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วอยู่นิ่งในท่านั้น สลับกันไป

3.2 การเคลื่อนไหวพื้นฐาน การเคลื่อนไหวพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ ได้แก่ การเคลื่อนไหวส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ณ จุดใดจุดหนึ่ง โดยร่างกายจะไม่เคลื่อนออกไปจากจุดนั้นเลย

2) การเคลื่อนไหวที่เคลื่อนที่ ได้แก่ การเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เช่น การเดิน การวิ่ง และการกระโดด

3.3 การฝึกจังหวะ

ตัวอย่างกิจกรรมการฝึกจังหวะรูปแบบต่าง ๆ เช่น

1) การทำจังหวะด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่าง ๆ เช่น ให้ขยับเขยื้อนร่างกายตามจังหวะ เช่น พักหน้า ขยับไหล่ ขยับศอก และโคลงศีรษะ และให้แตะสัมผัสร่างกายล้วน ๆ หรือสลับกับทำร่างกายให้เกิดเสียง เช่น ตบมือ แตะเอว และแตะไหล่

2) การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง อาจเป็นการเปล่งเสียงเป็นพยางค์โดด ๆ ทั้งที่มีความหมายและไม่มีความหมาย เช่น ก้าบ-ก้าบ ชัก-ชักขลุ่ย หรือคำที่มีความหมายเป็นชื่อคน สัตว์ สิ่งของ อาจเป็นวลีสั้น ๆ หรือประโยคสั้น ๆ เช่น กินก็ได้ ไม่กินก็ได้

3) การทำจังหวะด้วยการใช้เครื่องเคาะจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง กรับ และรำมะนา

3.4 การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์

การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ สามารถฝึกได้โดยใช้กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) ให้เด็กแสดงออกท่าเลียนแบบหรือเล่นสมมุติง่าย ๆ

2) ให้แสดงความรู้สึกด้วยท่าทางและสีหน้า เช่น โกรธ ดีใจ เสียใจ ตกใจรัก หรือ ทำท่าสัมผัสของที่ร้อน เย็น หนัก เบา

3) ให้เคลื่อนไหวอย่างอิสระในลักษณะต่าง ๆ กัน เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้ทำท่าทางต่าง ๆ ตามที่กำหนด

4) ใช้วัสดุหรืออุปกรณ์บางชนิดประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เชือก แถบผ้า ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ ริบบิ้น กระดาษหนังสือพิมพ์ และเก้าอี้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

1) ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องหรือบริเวณที่ฝึก และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

2) ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ครูไม่ควรชี้แนะ

3) ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหว ทั้งที่ต้องเคลื่อนที่ และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับ และแต่ละกลุ่มไม่ควรเกิน 5-6 คน

4) ควรใช้สิ่งของที่อยู่กับใกล้ตัวเด็ก และเศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

5) ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กทราบ เมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

6) ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นเพลิดเพลินรู้สึกสบายและสนุกสนาน

7) ควรจัดให้มีเกมการเล่นบ้างนาน ๆ ครั้ง เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

8) กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ครูไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรให้เวลา และโน้มหน้าให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

9) หลังจากเด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ต้องให้เด็กพักผ่อน โดยอาจให้นอนเล่นบนพื้นห้อง นั่งพัก หรือเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา อาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ เบา ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เป็นการพัฒนาด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในด้านศิลปะสร้างสรรค์ โดยถ่ายทอดเป็นผลงานด้านศิลปะในด้าน ศิลปะ สร้างสรรค์ ดนตรี-นาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวและจังหวะ

4.6 การจัดกิจกรรมสืบสานและส่งเสริม วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

ความหมายของวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

1. ความหมายของวัฒนธรรม ประเพณี

วัฒนธรรมเป็นเรื่องของสหสาขา (Multidisciplines) ที่ไม่สามารถใช้ทฤษฎีหรือวิทยาการในเชิงเดี่ยว คำนิยามของวัฒนธรรมจึงไม่สามารถผูกขาดโดยผู้หนึ่งผู้ใด หรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดได้ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของหลายสาขาความรู้ การศึกษาวัฒนธรรมจึงไม่อาจปฏิเสธความซับซ้อนของเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีการเกี่ยวโยงกัน ทั้งเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประวัติศาสตร์ ฯลฯ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2524: 101)

เทเลอร์ (Tylor. 1987) ศาสตราจารย์ทางมานุษยวิทยาคนแรกของโลกชาวอังกฤษ นิยามคำว่าวัฒนธรรมอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่า “วัฒนธรรม” คือ สิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่น ๆ รวมถึงอุปนิสัยต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคม (งานพิศ สัตย์สงวน. 2531: 3; อ้างอิงจาก Tylor. 1871: 1)

พระยาอนุมานราชชน ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้น สร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม ถ่ายทอดกันไว้เอาอย่างกันไว้ รวมทั้งผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น กิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์

เดียวกัน และสำแดงออกมาได้ ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น (อารักษ์ สังหิตกุล. 2545: 88; อ้างอิงจาก พระยาอนุมานราชชน. 2501)

ศรีศักร วัลลิโภดม (2536: 15-26) ให้ความหมายของวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ ศิลปวัฒนธรรม และชีวิตวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมเป็นวัฒนธรรมในรูปแบบของศิลปะและประเพณี ทำให้มองเห็นวัฒนธรรมในลักษณะหยุดนิ่ง ล่องลอยและไร้ชีวิตชีวา ส่วนวัฒนธรรมในเชิงชีวิต วัฒนธรรม หมายถึง องค์รวมของวิถีคิด คุณค่า และอุดมการณ์ของสังคมที่มนุษย์สร้างสรรค์และสะสม ขึ้นมาในความหมายที่จะแสดงออกถึงจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ และการปรับตัวเข้ากับสังคมและ ธรรมชาติ วัฒนธรรมเปรียบเสมือนพลังที่อยู่เบื้องหลังศิลปะ และวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์มีความ หลากหลายและซับซ้อน แตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น และมีพลังเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการ ผลิตใหม่ของวัฒนธรรม

วีระ บำรุงรักษ์ (2539: 232) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไทยไว้ว่า เป็นสิ่งต่างๆที่คน ไทยกำหนด หรือสร้าง หรือยอมรับเข้ามา เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสมาชิก ในสังคม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งต่างๆเหล่านี้ได้มีการสืบทอดแพร่หลายและมีการ ปรับปรุงพัฒนาต่อกันมา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกาลสมัย อย่างไรก็ตามสิ่งใดไม่เหมาะสมกับ กาลสมัย ก็จะเสื่อมความนิยมไปจนกลายเป็นวัฒนธรรมในอดีต สำหรับสิ่งที่กำหนดหรือสร้าง ขึ้นมานานแล้ว และคลี่คลายไปในรูปแบบต่างๆถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่คนไทยยังใช้ในการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการอยู่นั้น นับเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

กฤษณา วงษาสัตย์ (2542: 98) ได้กล่าวว่า ประเพณี คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคม ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับและเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน

สุพัตรา สุภาพ (2541:107) ได้กล่าวว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การ กระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศิลปะธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจน การประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาในอดีต

ประเพณีไทย เป็นเครื่องแสดงถึงวิถีในการดำรงชีวิต ซึ่งนับถือตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึง ลูกหลาน แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- 1) ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน บวช ตายชลฯ
- 2) ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมเนื่องด้วยเทศกาล คือ คราวสมัยที่กำหนดขึ้นเป็นประเพณี เพื่อบุญและรื่นเริง เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา ลอยกระทง ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละจังหวัดในฤดูกาลต่าง ๆ

- 3) รัฐพิธีและพระราชพิธี เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น พระ ราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

สรุป การรักวัฒนธรรม ประเพณีไทย หมายถึง ความชื่นชอบในระเบียบแบบแผน การ ปฏิบัติ ที่เห็นว่าดีว่าถูกต้อง หรือเป็นสิ่งที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคมและมีการปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา ได้แก่ ประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง สงกรานต์ ประเพณีทางศาสนาและการ อนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณีของชาติ

2. ความหมายของภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทย หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นคำที่มีผู้อธิบายไว้ สอดคล้องกับคำอื่น ๆ เช่นภูมิปัญญาชาวบ้านและภูมิปัญญาไทย

ประเวศ วะสี (2536) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน มีลักษณะเชื่อมต่องันไปหมดในทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชาแบบเรียนที่เราเรียน แต่ เป็นการเชื่อมโยงกันทุกรายวิชา ทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่การศึกษา และวัฒนธรรม จะผสม กลมกลืนเข้าด้วยกันหมด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ศิริพงษ์ นวลแก้ว. 2540: 42; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2536: 23) จำแนกประเภทหรือสภาพของภูมิปัญญา ท้องถิ่น ดังนี้

- 1) ภูมิปัญญาทางการเกษตร
- 2) ภูมิปัญญาทางด้านเศรษฐกิจ
- 3) ภูมิปัญญาทางด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ
- 4) ภูมิปัญญาทางการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
- 5) ภูมิปัญญาทางด้านศิลปะ
- 6) ภูมิปัญญาทางด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อม
- 7) ภูมิปัญญาทางด้านภาษาและวรรณกรรมให้เด็กได้รู้จักและเกิดความภาคภูมิใจในภูมิ ปัญญาในท้องถิ่นของตน

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2538: 47) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้หรือ ระบบความรู้ที่มนุษย์ค้นพบหรือคิดค้นขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงปลอดภัย มีความ ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นลักษณะของตนเองที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสมกับกาลสมัยในการแก้ปัญหของการดำรงชีวิต

เอกวิทย์ ณ ถลาง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 15; อ้างอิงจาก เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2537) ได้อธิบายคำว่า ภูมิปัญญาไทย ว่าเป็นผลของประสบการณ์สั่ง สมของคนที่เรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มชนเดียวกัน และหว่างกลุ่มชน หลายๆชาติพันธุ์รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้เคยเอื้ออำนวยให้คน ไทยแก้ไขให้ดำรงอยู่ และสร้างสรรค์ อารยธรรมของเราได้อย่างดุษฎีภาพกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะใน ระดับ พื้นฐานหรือระดับชาวบ้านภูมิปัญญาในแผ่นดินนี้มีได้เกิดขึ้นเป็นเอกเทศแต่มีส่วนแลกเปลี่ยน เลือกรับ และปรับใช้ ภูมิปัญญาจากอารยธรรม

รุ่ง แก้วแดง (2541: 204-205) อธิบายว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุ้งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

สรุป การจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ เห็นคุณค่า และสืบสาน วิถีในการดำรงชีวิต ตลอดจนผลิตผลที่มนุษย์ได้เรียนรู้และสั่งสมก่อเกิดเป็นประเพณี ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น กิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆ และองค์ความรู้ ทักษะของคนไทยที่เกิดขึ้นมา จากการสั่งสมประสบการณ์ เรียนรู้ปຽงแต่งพัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ความสำคัญสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

วัฒนธรรมถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ดังคำกล่าวของ เสถียร โกเศศ (2524: 3-4) ที่ว่าถ้ามนุษย์ไม่มีวัฒนธรรมอันทำให้วิถีชีวิตพ้นจากสภาพเป็นอย่างสัตว์ มนุษย์ก็จะเอาตัวรอดและสืบพันธุ์เหลือมาถึงทุกวันนี้ไม่ได้เพราะโดยทางธรรมชาติมนุษย์เสียเปรียบสัตว์อื่นบางชนิด ไม่ว่าในทางร่างกายและแรงกำลัง สัตว์บางชนิดมีร่างกายใหญ่โต กำยำ และมีเรี่ยวแรงเหนือกว่ามนุษย์มากมายนัก ความว่องไว ตาไว จมูกไว มนุษย์สู้สัตว์บางชนิดไม่ได้ นอกจากนี้มนุษย์ยังไม่มีเขี้ยว งา เล็บ และเขาสำหรับใช้เป็นอาวุธต่อสู้ศัตรู ไม่มีหนังหนา ไม่มีเกล็ด และไม่มีกระดองไว้ป้องกันตัวเหมือนสัตว์บางชนิด เหตุนี้วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นแก่วิถีของมนุษย์อย่างยิ่ง

อารักษ์ สังหิตกุล (2545, หน้า99) สรุปความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 4 ข้อดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติของเผ่าพันธุ์ แสดงถึงชนชาติหนึ่งแตกต่างกับอีกชนชาติหนึ่ง ในด้านประวัติศาสตร์ ภาษา ศิลปะและศาสนา ตลอดจนการมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติ ศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นนั้น และของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่า เป็นการสร้างความสามัคคีความกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ

3. วัฒนธรรมเป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อการเผยแพร่การสืบทอด และการนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของสังคมและชาติ

4. วัฒนธรรมที่มีส่วนเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การป้องกันประเทศ และช่วยในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนั้น ฅรงค์ เส็งประชา (2531, หน้า16-17) ได้สรุปความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 4 ข้อดังนี้

1. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ

3. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติ หรือสังคมที่มีเอกภาพทางวัฒนธรรม

4. ช่วยประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าชาตินั้นมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดี มีทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลัก ขยัน ประหยัด อดทน ความมีระเบียบวินัย ฯลฯ สังคมนั้นก็จะเจริญรุ่งเรือง

ดังนั้น วัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมจะมีลักษณะแตกต่างกันตามพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมแต่ละสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมนั้น ๆ อย่างเด่นชัด วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล ต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดียิ่งงามที่เหมาะสมแล้ว สังคมนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วตรงกันข้ามหากสังคมมีวัฒนธรรมแบบของพฤติกรรมที่ไม่ดี มีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้า และในที่สุดก็อาจสูญสิ้นความเป็นชาติได้ เพราะการถูกรุกรานทางวัฒนธรรม

ประเวศ วะสี (2534: 81) ได้กล่าวถึงความสำคัญบางประการของภูมิปัญญาไทยว่ามี 3 ประการ ดังนี้

1. มีความจำเพาะกับท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจาประสบการณ์หรือความสามารถของชน และสังคมไทยในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่น มากกว่าภูมิปัญญาจากข้างนอก

2. มีความเชื่อมโยง หรือบูรณาการสูง เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น ความเชื่อ เรื่อง แม่ธรณี แม่คงคา แม่โพสพ ฯลฯ ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น เช่น พิธีลอยกระทง พิธีแรกนาขวัญ ฯลฯ พิธีดังกล่าว เป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาในการนำเอาธรรมชาติมาสร้างให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ให้คนเคารพธรรมชาติไม่ทำลายธรรมชาติ

3. มีความเคารพผู้อาวุโส เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ผู้มีประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะถือว่าผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

สรุป วัฒนธรรมถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย เป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติ ศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น เป็นการผสมผสาน สร้างเสริมความมั่นคงให้แก่คนในชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทย

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีไทย

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ได้แก่

1.1 จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงและหลากหลาย

1.2 ส่งเสริมความรู้และทักษะทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับสังคมไทย

1.3 เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมแก่เยาวชน

แนวทางในการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม แก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ได้แก่

1) การจัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง เช่น การไปทัศนศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนทนากับบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาการปฏิบัติจริงเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงการเรียนรู้ที่มา แนวคิด การปฏิบัติ คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาได้อย่างหลากหลาย

2) ส่งเสริมความรู้ และทักษะทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับสังคมไทย โดยการสอดแทรกกิจกรรมรายาทเช่น การไหว้ การเคารพ ผู้ใหญ่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยอมรับผู้อื่น ฯลฯ ในขณะการปฏิบัติกิจกรรม

3) เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะ และ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาในท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดในการดำเนินงานต่าง ๆ ไว้ คือ

รุ่ง แก้วแดง (2541: 230-241) ได้อธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้ ควบคู่กับขบวนการผลิตซ้ำด้านคุณค่าให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นรูปแบบต่าง ๆ ของการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนโดยได้เสนอแนะรูปแบบการสอนและการเรียนไว้ดังนี้

1) การสอนมีหลายวิธีดังนี้

- การเล่าเรื่องราว
- การต่อวิชา การต่อเพลง
- การพาดู พาทำ
- การบอก การเทศน์
- การให้เลียนแบบ
- การลองผิดลองถูก
- การอ่านจากตำรา ไบลาน คัมภีร์โบราณ
- การทดลองทำ
- การเข้าสู่วิถีชีวิต
- การสังเกต

2) การเรียนมี 2 วิธี ดังนี้

- การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของชุมชน หมายถึง การเรียนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาไทย และวิธีการสอนแบบภูมิปัญญาไทยมาสอนให้นักเรียนและใช้กิจกรรมของชุมชนเป็นสื่อการเรียนการสอน ในรูปแบบนี้จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการศึกษา ในโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนตลอดถึงการ ติดตามและประเมินผล ทั้งกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ต้องอยู่บนฐานของชุมชน ซึ่งหมายถึง ชุมชนจะต้องมีสถาบันการเรียนรู้ของชุมชนเอง สถาบันการเรียนรู้ของชุมชนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ พัฒนาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ ให้กับชุมชน โดยมีการบริหารจัดการโดยชุมชน และสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการกำหนดกิจกรรมของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเรียนรู้ของชุมชนกับโรงเรียนในความหมายของการเรียน โดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของชุมชนนั้น โรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การเรียนในโรงเรียนและการเรียนในชุมชนจึงถือว่าเป็นกระบวนการเดียวกัน

- การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของโรงเรียน หมายถึง การเรียนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาไทย และวิธีการสอนแบบภูมิปัญญาไทยมาสอนให้นักเรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดแทรกเข้าสู่เนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับซึ่งทั้งเนื้อหา วิธีสอน จำนวนคาบและเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับการกำหนดร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน การเรียนรูปแบบนี้ โรงเรียนต้องสำรวจความต้องการและศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งด้านเนื้อหา ผู้สอน และผลกระทบต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม นำมาจัดทำเป็นเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาไทย ผลักดันให้กลายเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) เสนอวิธีนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนการสอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 28-29)

1) โรงเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านไปจัดการเรียนการสอน หรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นในโรงเรียนให้เด็กได้เรียนรู้ โดยคัดเลือกเนื้อหาหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2) โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปัญญาชาวบ้าน ช่างเทคนิค ชาวบ้านหรือช่างฝีมือชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และร่วมจัดการเรียนการสอนและการพิจารณา ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนอยู่ในดุลพินิจของโรงเรียนในด้านความเหมาะสมทั้งกิจกรรมเนื้อหาสาระ และวัยของเด็กนักเรียน ควรเป็นคณะกรรมการร่วมกันพิจารณา

3) การนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนออกไปสำรวจแล้วนำมาจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนนำความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สอน และจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ หรืออุทยานการศึกษา

สามารถ จันทร์สุริย์ (2536: 150-152) กล่าวว่าเด็กโดยทั่วไปมีความสนใจในช่วงเวลาสั้น ๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัวซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็กต้องง่ายไม่ซับซ้อน

สนุกสนานดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน และการลองทำ การเล่นปริศนาคำทายเกิดจากนิสัยการชอบ ชักถามของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยเด็กเป็นช่วงแห่งการเรียนรู้โลกรอบตัว เช่น การเรียนรู้ร่างกาย เรียนรู้ถ้อยคำ การผูกปริศนา จึงเลือกใช้คำที่ให้ภาพพจน์ คำเปรียบเทียบบให้ซับซ้อน คำคล้องจองให้เสียงและจังหวะเพื่อสร้างแรงดึงดูดใจเพื่อให้เด็กจดจำได้ง่าย ส่วนการเล่านิทาน เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยความรู้ ความสนุกสนาน จากตัวละครในเรื่อง และวิธีการเล่าที่น่าสนใจ นิทานเป็นเรื่องสั้น ๆ เนื้อหาเป็นเรื่องสร้างเสริมนิสัย และบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม คือสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรถ้า วิธีการเหล่านี้เป็นการสร้างเสริมนิสัย และบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นจริยธรรมที่เป็นสิ่งที่ควรทำและไม่ควรถ้า

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการนำภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน จะต้องอาศัยการร่วมมือระหว่างบ้าน ชุมชน โรงเรียน ที่มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน ได้เรียนสิ่งที่ใกล้ตัวตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นวิถีชีวิตให้รักและหวงแหนภูมิปัญญาในท้องถิ่น เห็นคุณค่า และสืบทอดภูมิปัญญาอย่างภูมิใจ ควบคู่กับการพัฒนาคุณลักษณะที่ถึงประสงค์ โดยเฉพาะประชาธิปไตยที่เป็นวิถีชีวิตด้านคุณธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม วัฒนธรรม ประเพณีไทย และ ภูมิปัญญาไทย คือ ตัวบ่งชี้ที่ 15.5 ที่กล่าวว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นไทยเพื่อการสืบสานวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาไทยให้กับเด็กอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยมีประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ ดังนี้คือ ศึกษาจาก แผนงาน/นโยบายการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย มีการนำแผน/นโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้รับการสนับสนุน การติดตาม การตรวจสอบ/ประเมินผลมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข

ในการกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาและจัดแบ่งระดับ การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ระดับ 4 หมายถึง สถานศึกษามีแผนสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทยความเป็นไทย โดยผู้ปกครองและชุมชนร่วมกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอที่เด็กสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบรวมทั้งได้นำผลไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

ระดับ 3 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย ความเป็นไทยและ นำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เพื่อให้เด็กภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทยและความเป็นไทย และมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบรวมทั้งได้นำผลไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

ระดับ 2 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทยความเป็นไทย และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและเด็ก ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ระดับ 1 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทยและนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

แหล่งข้อมูลที่น่ามาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการกำหนดเกณฑ์คือ ผลการประเมิน ประเด็นการดำเนินการ ทั้ง 4 ข้อ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นและของชาติ ร่องรอยตาม สภาพจริงที่ปรากฏและ การสัมภาษณ์ซักถาม

สรุป การจัดกิจกรรมสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเห็นคุณค่าในวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทย

4.7 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ได้วางหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ

ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย มาจาก คำภาษาอังกฤษว่า “democracy” ซึ่งเป็นคำที่มาจากรากศัพท์ภาษากรีก 2 คำ คือ “Demos” แปลว่า “ประชาชน หรือราษฎร” กับ “Kratos” แปลว่า “การปกครอง” ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงแปลว่า “การปกครองโดยประชาชน “ หรือ “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ” (บรรพต วีระชัย. 2519: 90)

ความหมายต่างๆ ของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นภายหลังนั้น อาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความหมายแคบกับความหมายกว้าง ซึ่งความหมายแคบถือว่าประชาธิปไตยเป็นเพียงรูปแบบการปกครองหนึ่งเท่านั้นที่ประชาชนมีสิทธิอำนาจ และโอกาสเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ ส่วนความหมายที่กว้าง หมายถึง ปรัชญาหรือวิถีชีวิตที่มนุษย์ยึดถือเป็นอุดมคติ และแบบแผนของพฤติกรรมในสังคม (จรรยา สภาพ. 2519: 1) ซึ่งเป็นกิจกรรม สัมพันธภาพและความเกี่ยวข้องของประชาชนในระดับต่างๆ อาจเป็นเรื่องของประชาธิปไตยในระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับหมู่บ้าน ระดับที่ทำงาน ระดับชนชั้นไปถึงระดับชาติ และระดับโลกก็ได้ (กมล สมวิเชียร. 2519: 11-31)

ความหมายของประชาธิปไตยนั้น สามารถแบ่งเป็นลักษณะของระบบได้อีก 3 ระบบ คือ ประชาธิปไตยระบบการเมืองการปกครอง เป็นประชาธิปไตยที่เน้นถึงรูปแบบของรัฐบาล ระบบการ

ปกครอง การกำหนดให้มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภาตลอดจนการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ ตามปรัชญาของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยในระบบเศรษฐกิจ เป็นเรื่องของการจัดระบบเศรษฐกิจในสังคมแบบเสรีนิยม คู่แข่งสิทธิและแรงงาน เคารพสิทธิปัญญาของบุคคล ประทับสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การสร้างพลังต่อรองในทางเศรษฐกิจและแรงงาน การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ

ประชาธิปไตยในระบบวิถีชีวิตของบุคคล เป็นประชาธิปไตยที่เน้นถึงการประพฤติ ปฏิบัติของบุคคลในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ คือ มีจิตใจ ค่านิยม บุคลิกภาพและวิถีทางดำเนินชีวิตอย่างเป็นประชาธิปไตย เช่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่นการมีวินัยในตนเองและสังคม การมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และต่อสังคมการใช้สิทธิของตนเองอย่างสมบูรณ์ภายในขอบเขตของกฎหมายและกติกาสังคมตลอดจนการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล (Seligman. 1963: 76-85)

ทิสนา เขมมณี (2536: 6) กล่าวว่า ประชาธิปไตย มีความหมาย 2 แง่ คือ ความหมายในแง่ของระบอบการปกครองประเทศ และ ความหมายในแง่ของวิถีการดำเนินชีวิต และคุณลักษณะส่วนบุคคล

สรุป ประชาธิปไตย มีความหมายที่แคบ กับ ความหมายที่กว้าง ความหมายแคบคือ ประชาธิปไตยเป็นเพียงรูปแบบการปกครอง ซึ่งประชาชนมีสิทธิอำนาจ และโอกาสเข้าควบคุมกิจกรรมทางการเมือง ความหมาย กว้างคือ ปรัชญา หรือ วิถีชีวิตที่มนุษย์ยึดถือเป็นอุดมคติ และแบบแผนของพฤติกรรมในสังคม และ ความหมายอีกอย่างหนึ่ง คือใช้การแบ่ง โดยแบ่งเป็นประชาธิปไตยในระบบการเมืองการปกครอง ประชาธิปไตยในระบบเศรษฐกิจ และประชาธิปไตยในวิถีชีวิตของบุคคล

ความสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ออซูเบล (Ausubel. 1968: 59- 60) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กว่า วินัยเป็นวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งช่วยให้เด็กมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำ หรือความประพฤติที่สังคมยอมรับ
2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดี เช่นเป็น ผู้นำและผู้ตามที่ดีมีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และอดทนต่อความคับข้องใจ
3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม
4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เป็นการเสริมสร้างวินัย และเตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเหมาะสมในแต่ละ

สถานการณ์ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม โดยมีวิธีการสร้างและปลูกฝังประชาธิปไตย ดังนี้

1. วิธีการสร้างและปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน

คุณลักษณะของของความเป็นประชาธิปไตยดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ หลักสูตรประถมศึกษาได้มีการระบุถึงจุดหมายในการเสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยที่ชัดเจนอยู่ 5 ข้อคือ

- 1) แก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี
- 2) มีอิสระในการคิด พร้อมทั้งจะยอมรับความรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- 3) มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
- 4) เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 5) สำนึกในหน้าที่และสิทธิในตนเอง

การปลูกฝังให้เยาวชนมีความรักชาตินั้น น้อมฤดี จงพยูหะ (2519: 78-90) อ้างถึงในบรรเทา รอดวิวัฒน์กุล. 2530: 12) ได้เสนอแนะว่า การปลูกฝังให้เยาวชน มีความรักชาติ มีวิธีการดังต่อไปนี้

1) การร้องเพลงปลุกใจ เพลงต่าง ๆ ที่มีเนื้อร้องและทำนองเร้าใจ ให้สำนึกในความเป็นไทย กล่าวหาญ รักหวงแหนชาติไทยนั้น มีอยู่หลายเพลง เช่น ตื่นเถิดชาวไทย รักเมืองไทย ฯลฯ

2) การพูดปลุกใจ ครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลเหนือเด็กมาก เด็กเคารพและเชื่อฟังครูมากกว่าใคร แม้แต่บิดามารดา เมื่อครูสอดแทรกการอบรมเรื่องความรักชาติ การเสียสละเพื่อชาติไทย ความนิยมไทย ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยก็จะได้ผลดี

3) การใช้คำขวัญ สุภาพศิต ครูและนักเรียนควรช่วยกันเลือกคำขวัญ หรือ สุภาพศิตเกี่ยวกับการส่งเสริมความรักชาติ แล้วเขียนด้วยสีเข้ม ขนาดสูง 3 นิ้ว นำไปติดไว้ที่ป้ายนิเทศด้านหน้าห้องเรียนและหลังห้องเรียน เช่น รักชาติยิ่งชีพ สละชีพเพื่อชาติ ฯลฯ เด็กได้อ่านทุกวัน จะเป็นการกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดของเด็กให้มันคงอยู่กับความรักชาติได้

4) การแสดงละคร ครูอาจจะเขียนบทละครพูดสั้น ๆ ขึ้นมา ให้เด็กแสดงกัน ละครพูดแต่ละเรื่องนั้นควรเน้นเกี่ยวกับความรักชาติ ความกล้าหาญ ความเสียสละเพื่อประเทศชาติ ความนิยมไทย และความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การแสดงละครจะช่วยเร้าใจเด็กให้มี ความรักชาติ ความเป็นชาตินิยม ฯลฯ ตามที่ต้องการ

5) การปฏิญาณตน เรียบเรียงคำปฏิญาณตนสำหรับเด็กขึ้น เน้นในเรื่องความรักชาติ ความเสียสละเพื่อชาติ ความกล้าหาญ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นเตือนใจให้เด็กได้รู้จักรักชาติและยินดีเสียสละเพื่อชาติ

6) การศึกษาประวัติ วีรชนไทย ควรเน้นให้เด็กซาบซึ้งเกิดความนิยมชมชอบและเอาอย่างเกี่ยวกับความกล้าหาญ ความรักชาติของวีรชนไทย

ทิสนา เขมมณี (2536: 7) ได้กล่าวถึง หลักสูตรประถมศึกษา ได้พยายามให้แนวทางแก่ครูผู้สอนและโรงเรียนในการจัดการสอนและกิจกรรมต่างๆ ให้เสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตแบบ

ประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน จากแผนการสอนจะเห็นว่า มีกิจกรรมเสนอแนะไว้ให้ครูใช้เป็นแนวทางในการสอนและการจัดกิจกรรมจำนวนมาก และมีกิจกรรมอยู่หลายกิจกรรมที่ครูสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนได้ เช่น

1) กิจกรรมที่สามารถใช้สอดแทรกในการสอน

- การจัดกิจกรรมกลุ่มในการเรียน โดยให้ผู้เรียนผลัดเรียนผลัดกันรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ เช่นผลัดกันเป็นผู้นำ และผู้ตาม
- การจัดกลุ่มอภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ
- การฝึกให้ผู้เรียนตัดสินใจอย่างรอบคอบและเป็นกลาง โดยครูตั้งปัญหาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ
- การจัดกิจกรรมโต้วาที เพื่อฝึกการรับฟังการใช้เหตุผลและการโต้ตอบ
- การฝึกเขียน และการวิจารณ์คำโฆษณา คำชี้แจง และบทความต่างๆ
- การจัดการประกวดบทความเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่พึงปฏิบัติ
- การจัดทำสมุดภาพในเรื่องต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เช่น สมุดภาพเกี่ยวกับสุขภาพิต คำคมต่างๆ ที่เตือนใจ สมุดภาพบุคคลตัวอย่าง เป็นต้น
- การจัดป้ายนิเทศ โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการทำงานนี้เป็นกลุ่ม เพื่อเป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน และเพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน
- การจัดการสัมภาษณ์ผู้ประพฤติดี ให้การยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ฯลฯ

2) กิจกรรมพิเศษ

- การจัดเล่นกิจกรรมต่างๆเพื่อฝึกให้รู้จักแพ้ รู้จักชนะ
- การมอบหมายให้รับผิดชอบงานโรงเรียน เช่น ทำความสะอาดห้อง ดูแลสวนดอกไม้ เลี้ยงสัตว์ ดูแลนักเรียนข้ามถนน เป็นต้น
- การจัดตั้งกรรมการนักเรียน สภานักเรียน ให้ฝึกการทำงานโดยรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
- การจัดกลุ่มอภิปราย เพื่อตั้งเกณฑ์ และรักษากฎเกณฑ์ และรักษากฎต่าง ๆ เช่น การจัดเวร การวางระเบียบปฏิบัติของห้อง ฯลฯ
- การจัดการเล่นละคร เพื่อแสดงในงานต่างๆ เป็นการฝึกการทำงานช่วยกันเป็นหมู่
- การจัดกิจกรรมต่างๆในวันสำคัญของโรงเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบงาน เช่น วันปีใหม่ วันกีฬา งานประจำปีของโรงเรียน งานวันเด็ก เป็นต้น
- การจัดให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน
- การจัดกิจกรรมลูกเสือ อนุชาชาติ กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อฝึกตนเองให้ทำงานเพื่อส่วนรวม
- การจัดค่ายพักแรม เพื่อการอยู่และทำงานร่วมกัน

- การส่งเสริมกิจกรรมชมรม ชุมชน สมาคมต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการรวมกลุ่มในทางที่ดี เป็นประโยชน์ เช่นกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ฯลฯ

การเสริมสร้างควมมีระเบียบวินัยสำหรับการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เปรียบเสมือนการเตรียมให้ เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม การเสริมสร้างวินัยให้ บังเกิดขึ้นกับเด็กมีหลัก ดังนี้ (นวพร หาญณรงค์ 2545: 35; อ้างอิงจาก เบญจวรรณ ศรีมารุต. 2541: 23; อ้างอิงจาก Wayson; & Lasley. 1984: 419–421)

- 1) สร้างสัญลักษณ์และคำขวัญ
- 2) สนับสนุนความเป็นผู้นำเพื่อสร้างคุณค่าทางบวกให้แก่โรงเรียน
- 3) ต้องทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน
- 4) เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 5) สร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการให้ชัดเจน

2. การปลูกฝังประชาธิปไตยในบ้าน

การมีประชาธิปไตยในบ้านคือ การให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนในบ้านอย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ และมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน หากใครฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามสมควร ไม่มีใครได้รับการยกเว้นหรือมีอภิสิทธิ์เหนือใคร ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ควรถามความคิดเห็นและฟังความรู้สึกของลูกในทุก ๆ เรื่องอย่าใช้อำนาจเผด็จการกับลูก อย่าเอาแต่สั่งอย่างเดียว หรือเมื่อออกกฎ ระเบียบกับลูกแล้ว พ่อแม่ก็ต้องปฏิบัติตามกฎนั้นด้วย หากต้องตัดสินใจเรื่องต่างๆ ควรมีการลงคะแนนเสียงกัน แล้วปฏิบัติตามเสียงข้างมากการเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตยนั้น พ่อแม่ต้องเป็นคนใจกว้าง มีเหตุผล ไม่เข้มงวดเกินไปหรือปล่อยปละละเลยลูกจนเกินไปเหมือนกัน ถ้าลูกทำผิดก็จะอบรมสั่งสอน หรือแม้จะมีการลงโทษก็ต้องชี้แจงความผิดก่อน และไม่ลงโทษด้วยอารมณ์ พร้อมทั้งให้โอกาสลูกที่จะชี้แจงเหตุผลของตน ถ้าครอบครัวหรือสมาชิกมีปัญหาอะไรก็ช่วยกันแก้ปัญหา พ่อแม่จะต้องไม่ถือว่าลูกเป็นเด็กเล็กๆ ตลอดเวลา แต่จะให้ลูกมีโอกาสแสดงความสามารถและยอมรับในเหตุผลของลูก ถ้าเห็นว่าเป็นเหตุผลที่ดี

จะเห็นว่า การเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตย จะช่วยฝึกให้เด็กมีวินัยในตัวเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรบนพื้นฐานของเหตุและผล อย่างไรก็ตาม วิธีการเลี้ยงดูลูกที่ดีนั้นไม่มีรูปแบบที่ตายตัว แต่ละครอบครัวต่างมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกๆ ในแบบฉบับของตัวเอง บางครอบครัวอาจเลี้ยงลูกแบบเผด็จการ ลูกต้องทำตามที่พ่อแม่เห็นว่าดีแล้วเท่านั้น และบางครอบครัวก็เลี้ยงลูกแบบปล่อยปละละเลย ให้อิสระลูกเต็มที่ในการที่จะทำอะไรได้ตามใจ เป็นต้น จะเห็นว่าวิธีการเลี้ยงดูลูกแต่ละแบบล้วนมีข้อเด่นข้อด้อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับแนวทางในการนำไปประยุกต์ปรับใช้ของแต่ละครอบครัว

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 94-95. *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ.*)

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย คือ ตัวบ่งชี้ที่ 15.6 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหาด้วยหลักการประชาธิปไตยให้กับเด็กอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยมีประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ ได้แก่ การกำหนด นโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การนำแผน/นโยบายไปสู่การปฏิบัติ การสนับสนุน การติดตาม การตรวจสอบ/ประเมินผล และการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข

ในการกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาและจัดแบ่งระดับ การปฏิบัติดังต่อไปนี้

ระดับ 4 หมายถึงสถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตยพร้อมทั้งนำแผนไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยมีครู บุคลากรทางการศึกษาและเด็กมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

ระดับ 3 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตยพร้อมทั้งนำแผนไปสู่การปฏิบัติโดยครูและบุคลากรทางการศึกษาเด็กมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

ระดับ 2 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตย พร้อมทั้งนำแผนไปสู่การปฏิบัติโดยครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ระดับ 1 หมายถึง สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตยพร้อมทั้งนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การเสริมสร้างวินัย ปลูกฝังให้เด็กรักชาติ และเตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม กิจกรรมที่จัดได้แก่ การร้องเพลง การพูดปลุกใจ การใช้คำขวัญ สุภาพสันติ การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน การจัดเล่นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกให้รู้จักแพ้ รู้จักชนะ การมอบหมายให้รับผิดชอบงานของโรงเรียน การจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในวันสำคัญของโรงเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสืออนุบาล การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์

5. งานวิจัยในประเทศ และนอกประเทศ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

วงเดือน สุวรรณศิริ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพ ปัญหา และอุปสรรคในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านวิธีการปลูกฝังวัฒนธรรมทั้ง 5 วิธี ได้แก่ 1)การเป็นแบบอย่างของครู 2)การให้เด็กฝึกปฏิบัติ 3)การจัดสภาพแวดล้อม 4)การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี 5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า วิธีการปลูกฝังวัฒนธรรมที่ใช้มากที่สุดคือ การให้เด็กฝึกปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเป็นแบบอย่างของครู ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังวัฒนธรรมที่พบมากที่สุดคือ ขาดสื่อและอุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรม รองลงมา คือ มีครูอนุบาลไม่เพียงพอ ครูอนุบาลไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และไม่มีความรู้ในการสอดแทรกวัฒนธรรม ในกิจกรรมการเรียนการสอน

ยุวรี ศิริธัญญาลักษณ์ (2542: 70 - 74) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรม เกม และกิจกรรมนิทาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนบริษัทไทยกสิกรสงเคราะห์ อำเภอศรีราชา ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมกับกิจกรรมนิทานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่วและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่วและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมนิทานหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ประยูร ผ่องอำไพ (2544: 67-68) ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้านคือ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา- เป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการวิเคราะห์ปัญหา - เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัย พบว่า ครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานครูประจำกลุ่มมากกว่า 5 ปี มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการประเมินผลการเรียน แตกต่างจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานครูประจำกลุ่มน้อยกว่า 3 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานครูประจำกลุ่มมากกว่า 5 ปี มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึด

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ครูประจำกลุ่ม 3-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ขวัญนุช บุญชูสง (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคณิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดสารนารถธรรมาราม ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงมาหนึ่งห้องเรียน จากนั้นผู้วิจัยทำการประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้าง แล้วเลือกเด็กที่ได้คะแนนต่ำ จำนวน 15 คน เพื่อเข้ากิจกรรมการเล่า “นิทานคณิต” เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่า “นิทานคณิต” และแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 การดำเนินการทดลองได้แก่แบบแผนการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคณิต มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในทุกทักษะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกรายด้านแล้ว พบว่า ในด้านการนับ การรู้ค่า ตัวเลข การจับคู่ การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการจัดประเภท สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงษ์ (2546: 57-62) ได้ทำการศึกษา ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลสในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น 4 ด้าน ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง ผลการวิจัย พบว่า ครูอนุบาลมีปัญหาในการจัดการสอนอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และระดับชั้น มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นภาพร หาญณรงค์ (2545: 69-74) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ได้แบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 45 แผน ซึ่งมีการพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์ทั้งหมด 7 ชั้น คือ ชั้นนำ ชั้นสาธิต ชั้นสังเกต ตระหนัก ชั้นปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ชั้นสร้างและทบทวนข้อตกลง ชั้นปฏิบัติ ชั้นสรุป โดยผ่านการจัดกิจกรรมบูรณาการ การเล่น คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี และกิจกรรมเล่นกลางแจ้ง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ โดยคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วราภรณ์ นาคะศิริ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วดีนี อิศรเสนา ณ อยุธยา (2545:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จากประสบการณ์การวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามแนวการสอนแบบไฮ/สโคป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นเด็กเล็ก เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดประสบการณ์การวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามแนวการสอนแบบไฮ/สโคป และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์แบบ ก ของทอแรนซ์(Torrance) ซึ่งการศึกษาคั้งนี้เป็นการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่า t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์การสอนตามแนวไฮ/สโคป มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

ดวงพร พิทักษ์วงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กับเด็กปฐมวัยที่เรียนศิลปะแบบปกติตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และที่เรียนศิลปะแบบปกติตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และที่เรียนศิลปะแบบปกติตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สุภาวดี เพชรชื่นสกุล (2546: 75-77) ได้ทำการศึกษาถึงผลการเรียนจากการใช้กิจกรรม เกม ดนตรี และนิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบ้านดอนตำลึง จ.สุพรรณบุรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ให้กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยใช้กิจกรรมเกม ดนตรี และนิทาน กลุ่มทดลองที่สอง เรียนตามปกติ หลังการทดลองผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า วิธีสอนกับเพศมีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยนักเรียนชายที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเกม ดนตรี และนิทาน กับการเรียนตามปกติ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนหญิงที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเกม ดนตรี และนิทาน กับการเรียนตามปกติมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเกม ดนตรี และนิทานมีค่าคะแนนสูงกว่านักเรียนหญิงที่เรียนตามปกติ สำหรับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่เรียนโดยใช้กิจกรรม เกม ดนตรี และนิทานมีค่าคะแนนสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่เรียนตามปกติ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

เสาวนีย์ อุ้นประเสริฐสุข (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องก่อนทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลท่าพระยาจักร์ ทำการวัดการคิดเชิงเหตุผลด้วยแบบวัดการคิดเชิงเหตุผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วคัดเลือกเด็กที่คะแนนการคิดเชิงเหตุผลต่ำจากลำดับสุดท้ายขึ้นมาจำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ เป็นแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง และแบบวัดการคิด เชิงเหตุผล มีค่าความเชื่อมั่น .91 ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One group pretest – posttest design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test Dependent ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง มีการคิดเชิงเหตุผลทั้งในภาพรวมและจำแนกตามแบบการคิดคือ การคิดแบบนิรนัยและการคิดแบบอุปนัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มิลินทรา ยินดีสุข (2547: 127 -144) ได้ทำการศึกษาแนวความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อปลูกฝังค่านิยมความรักชาติสำหรับเด็กปฐมวัย และนำมากำหนดเป็นรูปแบบการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยกำหนดกรอบแนวคิดจากจุดมุ่งหมายหลักสูตรปฐมวัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย การปลูกฝังให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และจากการปลูกฝังให้รักวัฒนธรรมไทย ตามลำดับขั้นการพัฒนาค่านิยมสำหรับเด็กปฐมวัยของคราฟโฟล บลูม และมาเซีย 5 ชั้นได้แก่ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ และขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย โดยใช้การวิจัยอนาคต แบบเดลฟาย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ มัชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละขั้นของการพัฒนาค่านิยม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอกิจกรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยสรุปผลเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมความรักชาติ สำหรับเด็กปฐมวัยดังต่อไปนี้

1. การปลูกฝังให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ประกอบด้วยกิจกรรมวีดิทัศน์ เกี่ยวกับประเทศไทย เพื่อให้รู้ความเป็นมา ประวัติศาสตร์ กิจกรรมการร้องเพลง การ ปฏิบัติตนต่อเพลงชาติไทย และธงชาติ กิจกรรมการยกตัวอย่างลักษณะนิสัยของคนไทยในปัจจุบัน กิจกรรมการรู้จักศาสนาที่ตนนับถือ การนิมนต์พระ เชิญบาทหลวง ไต่ถามหามมาที่โรงเรียน การแสดงความเคารพและการปฏิบัติตนต่อศาสนาของตน กิจกรรมการเปรียบเทียบคนที่ทำดีกับคนที่ทำชั่วและการเข้าร่วมกิจกรรมการร้องเพลงและการปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์และราชวงศ์

2. การปลูกฝังให้รักวัฒนธรรมไทย ประกอบไปด้วยกิจกรรม ดังนี้ 1)ภาษาไทย การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา การมีมารยาทในการพูด – ฟัง การเห็นคุณค่าของภาษาไทย 2)ประเพณีไทย กิจกรรมให้เด็กรู้จักและปฏิบัติตนที่ดีในงานประเพณีไทย 3)มารยาทไทย จัดกิจกรรมการมีมารยาทที่ดี ทั้งมารยาท การพูด- เดิน-ยืน-นั่ง-รับประทานอาหาร 4) อาหารไทย จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักและ การฝึกให้เด็กรับประทานอาหารไทยขนมไทย 5) การแต่งกายไทย จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จัก

และ การฝึกให้เด็กรับประทานอาหารไทย 6) ดนตรีไทย จัดกิจกรรมการฟังเพลงไทย จัดกิจกรรมให้เด็กเห็นและรู้จักการแต่งกายไทย และให้แต่งกายด้วยผ้าไทย 6) ดนตรีไทย จัดกิจกรรมการฟังเพลงไทย เล่นเครื่องดนตรีไทย และการเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงไทย 7) ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักเห็นความสำคัญ ได้ทดลองปฏิบัติและให้สินค้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่งนภา รทสา (2547: 76 - 89) ได้ศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการเรียนรู้อัตนวิสัยในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสาระของภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักการเรียนรู้ การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพื่อรวบรวมรายชื่อบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่พร้อมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสอบถาม ครู พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ พัฒนาการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประธานชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 278 คน ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาได้ค่า 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตทุ่งครุมี 8 ด้าน คือ 1.การเกษตร 2.หัตถกรรม 3.การแพทย์การแพทย์แผนไทย 4 .การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5.ศิลปกรรม 6. ภาษาและวรรณกรรม 7.ศาสนา 8.โภชนาการ โดยสาระสำคัญของภูมิปัญญาเน้นถึงการนำสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งทางด้านงานการดำรงชีวิตและศาสนา มาสืบสานต่อด้วยการสังเกต และปฏิบัติกับครอบครัว ส่วนวิธีสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กปฐมวัย ผู้ทรงภูมิปัญญาเห็นว่าควรเป็นการสังเกตและการสาธิตให้เด็กปฏิบัติตาม สำหรับผู้ทรงภูมิปัญญาที่พร้อมถ่ายทอดความรู้แก่เด็กปฐมวัยมีจำนวน 11 คน

วิสูตร ฉัตรเชิดชัย (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไขและพัฒนา รูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี ตามโครงสร้างคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2544 และทฤษฎีการสร้างทีมงาน 11 ด้าน คือ บทบาทที่สมดุล วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในการสร้างสรรค์ กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และการสื่อสารที่ดี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและสาเหตุโดยรวมเกิดจากที่ฝ่ายบริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการทำงาน เป็นทีมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อย มีความจำกัดทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณ เป้าหมายการปฏิบัติไม่ชัดเจน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ภาวะผู้นำไม่เหมาะสม สมาชิกทีมงานไม่ได้รับการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ความสามารถและทักษะปฏิบัติ กระบวนการนิเทศ

กำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติไม่ชัดเจนและขาดการสรุปข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา

2. แนวทางแก้ไขและพัฒนา ฝ่ายบริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญและเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีมงานทั้งด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติการนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา

บัวเครือ โพธิ์ชัย (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2547 โดยผลการวิจัย พบว่า 1.ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอันดับแรกคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ การส่งต่อและการป้องกันและแก้ไขปัญหา 2.ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับชั้นโดยรวมและรายด้านมีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วัลยา นิหะมัด (2548: 100-107) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาที่จบ ประสบการณ์สอน ช่วงชั้น และระดับการจัดการเรียนการสอน พบว่า ก่อนการใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการสอนใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นการสอน อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการจัดการเรียนการสอน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้อย่างแบบไฮ-สโคป และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้อย่างแบบไฮ-สโคป มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 2.นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้อย่างแบบไฮ-สโคป มีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุจิรา สิงห์ทอง (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นหลังจากไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา สองแสน (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ เด็กนักเรียนชาย – หญิง กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนวัดไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT- DP (Test of Creative Thinking-Drawing Production) ของเอลเลนและเออร์บัน ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เด็กปฐมวัยมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเท่ากับ 18.50 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ความคิดสร้างสรรค์รายด้านของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ด้านความคิดริเริ่ม เฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 2.67 ด้านความคิดคล่องตัวเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 2.25 ด้านความคิดละเอียดลออเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 8.20 ทุกด้านคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ แสดงว่า การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างชัดเจน

พัชราภรณ์ เดชสุภา (2551: 45-47) ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือเด็กของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาก จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการรู้จักเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองเด็ก ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และศึกษาปัญหาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมของปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อรพิมพ์ วิสารทานนท์ (2552: 81-82) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดและความต้องการของครูปฐมวัยออทิสติก โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของครูปฐมวัย ในภาพรวมและจำแนกรายด้าน ความรู้และความรู้สึกอยู่ในระดับดี และ ทักษะคิดครูปฐมวัยเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องเด็กออทิสติก ส่วนวุฒิ

การศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีกับครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนคติด้านความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษากว่าปริญญาตรีไม่แตกต่างกัน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฟีฟิลด์ (Fifield.1980:41) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์เสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 – 5 ปี ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนดนตรีของเด็กก่อนวัยเรียนควรจะสอดแทรกกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนอกจากจะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นการทำให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ทางดนตรีมากขึ้น เช่น เรื่องจังหวะ เสียงสูง – ต่ำ ความดัง – ค่อย เป็นต้น

หวาง (Hwang.1986: 47) ได้ทำการวิจัยเพื่อ ตรวจสอบประสิทธิภาพของการแสดงท่าทางเคลื่อนไหวและการกระตุ้นทางดนตรีที่ใช้โปรแกรมการสอนศิลปะ ในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการสร้างสรรค์ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการเรียนออกแบบโดยผ่านการเคลื่อนไหวหรือละครเชิงสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นความคิดของเด็ก และการกระตุ้นโดยการใช้ดนตรี เปรียบเทียบกับการสอนแบบเดิมโดยใช้การตั้งคำถาม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ ชนิดรูปภาพ ก. (TICT Form A) และแบบทดสอบการวาดภาพเชิงสร้างสรรค์ของหวาง ผลการศึกษาพบว่า การกระตุ้นด้วยการเคลื่อนไหวและการกระตุ้นด้วยดนตรีในบทเรียนศิลปะนั้นมีประสิทธิผลเช่นเดียวกับการตั้งคำถาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรม คือ 1.กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก 2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง 3.กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ 5.กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม 6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 242 คน อยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งมีทั้งหมด 29 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และ ครูผู้สอน ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในปีการศึกษา 2552 จำนวน 29 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan.1970: 608) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากรายชื่อครูจาก 26 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนจำนวน 148 คน และจับฉลากรายชื่อ ผู้บริหารได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 26 คน ดังตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	
		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
1	อนุบาลจิตอาทร	1	4
2	อนุบาลเทพารักษ์	1	10
3	อนุบาลมารดา	1	5
4	อนุบาลสีสวาท	1	7
5	อนุบาลบ้านหนู	1	7
6	อนุบาลอนงค์เวท	1	5
7	อนุบาลพนาสนธิ์	1	3
8	อนุบาลนนทรี	1	5
9	อนุบาลสวนปากน้ำ	1	7
10	อนุบาลพัฒนาสุข	1	4
11	อนุบาลกิติมา	1	5
12	อนุบาลสุวิชา	1	10
13	อนุบาลบ้านไทรงาม	1	6
14	อนุบาลเพชรงาม	1	6
15	อนุบาลสวนแพรภษา	1	10
16	อนุบาลเซ็นดาณี	1	7
17	อนุบาลเจริญวัย	1	6
18	อนุบาลธิติพร	1	3
19	อนุบาลบุษยมาส	1	5
20	อนุบาลบุษยมาส (ปู่เจ้า)	1	6
21	อนุบาลฉัตรสุดา	1	5
22	อนุบาลเทพตรุณ	1	6
23	อนุบาลตันติภักดี	1	5
24	อนุบาลมิตรอุดม	1	5
25	อนุบาลบัวขาว	1	4
26	อนุบาลดีพร้อม	1	2
	รวม	26	148

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จัดเป็นสองชุด

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร แบ่งออกเป็นสองตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก 6 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
- 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
- 3) กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 4) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
- 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
- 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ชุดที่ 2 สำหรับ ครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต1 ใช้เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของ บุญส่ง แป้นน้อย (2539: 49) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

สอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก 6 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
- 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
- 3) กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 4) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
- 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
- 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษา เอกสารตำรา งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กแล้วนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดสร้างนิยามปฏิบัติการในแต่ละด้าน
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ที่กำหนดและนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังปรากฏรายชื่อในภาคผนวก) ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา ด้านเนื้อหา ให้เหมาะสมสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดแล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้
4. นำแบบสอบถามคืนมาจากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ (IOC) คัดเลือกเอาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป แล้วมาสร้างแบบสอบถามฉบับใหม่
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาจริง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่โรงเรียนอนุบาลภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 2 โรงเรียนสุขเจริญผล เทพารักษ์ แผนกอนุบาล โรงเรียนล้วนพฤษา แผนกอนุบาล โรงเรียนวัดหนามแดง เขียวผ่องอนุสรณ์ ฝ่ายอนุบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach. 1970:161) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 และรายด้าน 6 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 กิจกรรมส่งเสริมคำนิยามที่ตีงาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89
7. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
3. เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยพบผู้บริหารและครูเพื่อบอกความมุ่งหมายของการวิจัย แล้วแจกแบบสอบถาม พร้อมทั้งนัดวันมารับแบบสอบถามคืน

4. เมื่อดำเนินการตามข้อ 3 แล้ว ผู้วิจัยนัดวันไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากโรงเรียนต่าง ๆ ภายในเวลา 1 เดือน โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบให้สมบูรณ์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดคัดแยกเป็นส่วนของผู้บริหาร และ ครูผู้สอน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของผู้บริหาร ผู้วิจัยดำเนินการจัดการทำข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์โดยการพิจารณาความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม และคิดเป็นค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโดยรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์เนื้อหา หากเนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกันก็จะจัดกลุ่มเป็นประเด็นเดียวกัน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของครูผู้สอน ผู้วิจัยดำเนินการจัดการทำข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์โดยการพิจารณาความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม และคิดเป็นค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้ง 6 กิจกรรม โดยการวิเคราะห์ โดยโปรแกรม SPSS for Windows

- 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
- 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
- 3) กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 4) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
- 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
- 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

กำหนดให้คะแนนดังนี้

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน

3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ และรายด้าน การแปลความหมายการวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กมาก
ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กมากที่สุด

6. สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 - 1.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค(Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน
 - 2.1 ค่าความถี่ (Mean)
 - 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติทดสอบสมมุติฐาน โดยเปรียบเทียบระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้สอน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การเสนอแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์และอักษรดังต่อไปนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

SS แทน ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)

df แทน ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Squares)

n แทน จำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถาม

F แทน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่าสองกลุ่ม (F-distribution)

* แทน ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** แทน ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม และกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 4 จำนวน และค่าร้อยละ สถานภาพของ ครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ครูผู้สอน	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	48	32.4
1.2 ปริญญาตรี	89	60.2
1.3 สูงกว่าปริญญาตรี	11	7.4
รวม	148	100
2. ประสบการณ์ทำงาน		
2.1 ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี	38	25.7
2.2 ประสบการณ์ 5-10 ปี	45	30.4
2.3 ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี	65	43.9
รวม	148	100

จากตาราง 4 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูทั้งหมดจำนวน 148 คน มีระดับการศึกษาของครูที่ตอบแบบสอบถามระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 รองลงมา มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4

ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมา มีประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรมปรากฏในตาราง 5 – 11

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน 6 กิจกรรม จำแนกโดยภาพรวม และรายด้าน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับการจัดกิจกรรม		
	จำนวน (n) = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	3.90	0.58	มาก
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	4.09	0.56	มาก
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	4.44	0.48	มาก
4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	4.21	0.56	มาก
5. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	4.22	0.78	มาก
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	3.90	0.71	มาก
รวม	4.13	0.50	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ทั้ง 6 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.50) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย ดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{X} = 4.44$) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.22$) กิจกรรมส่งเสริมศิลปะ ($\bar{X} = 4.21$) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ($\bar{X} = 4.09$) กิจกรรมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ($\bar{X} = 3.90$) และ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.90$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียน
อนุบาลเอกชน กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n= 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดและพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	3.89	0.77	มาก
2. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	4.13	0.77	มาก
3. การรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถของเด็ก	3.98	0.83	มาก
4. การรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของเด็ก	4.10	0.79	มาก
5. การรวบรวมข้อมูลด้านครอบครัวของเด็ก	3.82	0.90	มาก
6. การประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล	4.20	0.86	มาก
7. การวิเคราะห์ข้อมูลเด็ก เพื่อคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา	3.68	0.97	มาก
8. มีการร่วมมือกับผู้ปกครอง แพทย์ นักจิตวิทยา เพื่อช่วยกัน คัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา	3.53	0.99	มาก
9. มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเป็นการส่งเสริมเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมเด็ก	4.21	0.68	มาก
10. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กที่มีปัญหาหรือ เด็กกลุ่มเสี่ยง	3.60	0.89	มาก
11. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ ของกิจกรรมตามความถนัด	3.90	0.78	มาก
12. หาวิธีไม่让孩子เกิดปัญหาต่าง ๆ	4.11	0.76	มาก
13. มีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงอย่างจริงจัง	4.08	0.80	มาก
14. มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา	3.50	0.97	มาก
15. มีการดำเนินการแก้ปัญหาเด็กในเบื้องต้น	4.05	0.74	มาก
16. เมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กได้จะดำเนินการส่งไป รับการช่วยเหลือต่อ	3.67	0.96	มาก
17. มีการติดตามผลการแก้ปัญหาเด็ก	3.86	0.95	มาก
รวม	3.90	0.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 3.50$ - $\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียน อนุบาลเอกชน กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง

กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. การจัดเตรียมพื้นที่ให้สะดวกและเหมาะสมต่อการ กระตุ้นพัฒนาการทางสมองของเด็ก	4.07	0.74	มาก
2. การจัดเตรียมวัสดุและสื่อทางการศึกษาต่างๆ ที่เสริม ทักษะทางด้านสมองให้แก่เด็ก	4.12	0.74	มาก
3. การจัดให้มีมุมแสดงผลงานของเด็ก	4.22	0.77	มาก
4. การสร้างบรรยากาศที่ทำทนายสติปัญญาและความคิด ของเด็ก	4.07	0.77	มาก
5. การส่งเสริมให้เด็กกล้าถามคำถามที่หลากหลาย	4.33	0.64	มาก
6. การกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.27	0.70	มาก
7. การส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการอย่างอิสระ	4.37	0.65	มาก
8. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เสนอความคิดหรือข้อคิดเห็น ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ	4.24	0.72	มาก
9. การส่งเสริมให้เด็กคิดหาทางออกหรือคิดแก้ปัญหาอย่าง เป็นระบบตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์	3.82	0.80	มาก
10. การยกย่องชมเชยเด็กที่มีความคิดที่ไม่ยึดติดในกรอบ มุมมองเดียว (มีความคิดแตกต่างจากคนอื่น)	4.31	0.74	มาก
11. การเตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย และหมุนเวียน ให้เด็กได้ทำ	4.18	0.78	มาก
12. การให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจ	4.22	0.69	มาก
13. การจัดกิจกรรมให้เด็กได้บรรยายภาพตามความคิด จินตนาการ	4.19	0.75	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
14. การส่งเสริมให้เด็กแสดงละครสร้างสรรค์	3.66	0.99	มาก
15. การกระตุ้นให้เด็กเลือกบทรอบที่ตนจะเล่น	3.54	1.03	มาก
16. การให้เด็กวาดภาพจากบทรอบที่แสดง	3.53	1.01	มาก
17. การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพูดในที่สาธารณะ	3.78	0.97	มาก
18. การเปิดโอกาสให้เด็กคิดแบบไม่กีดกัน	4.24	0.80	มาก
19. การให้เด็กคิดอย่างหลากหลาย ไม่ให้ยึดติดอยู่ใน กรอบความคิดเดิม ๆ	4.21	0.75	มาก
20. การใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมให้เด็กค้นหาคำตอบเอง	4.17	0.71	มาก
21. การสนับสนุนการใช้จินตนาการและความคิด หลากหลาย โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าและเนื้อหาใหม่	4.24	0.70	มาก
รวม	4.09	0.56	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 3.53 - \bar{X} = 4.37$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียน
อนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n= 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. การจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย	3.80	0.85	มาก
2. การจัดกิจกรรมให้เด็กภาคภูมิใจที่เกิดมาในแผ่นดินไทย	4.16	0.80	มาก
3. การพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของประเทศ เช่น เพลงชาติไทย ธงชาติไทย	4.43	0.73	มาก
4. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ของ พลเมืองไทยที่ดี	4.42	0.66	มาก
5. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	4.59	0.62	มากที่สุด
6. การให้เด็กรู้จักสัญลักษณ์ที่ตนนับถือ	4.51	0.65	มากที่สุด
7. การให้เด็กรู้จักการแสดงความเคารพที่ถูกต้องตามหลักศาสนา	4.55	0.67	มากที่สุด
8. การให้เด็กปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของศาสนา	4.54	0.64	มากที่สุด
9. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	4.50	0.62	มากที่สุด
10. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญของพระมหากษัตริย์และ ราชวงศ์	4.70	0.53	มากที่สุด
11. การสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรักในองค์ พระมหากษัตริย์และราชวงศ์	4.68	0.57	มากที่สุด
12. การฝึกให้เด็กแสดงความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์, เพลงสรรเสริญพระบารมี, เพลง สดุดีมหาราชา	4.59	0.62	มากที่สุด
13. การบอกถึงความหมายของสัญลักษณ์ประจำพระองค์ พระมหากษัตริย์ และราชวงศ์	4.36	0.75	มาก
14. การแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อองค์ พระมหากษัตริย์ และราชวงศ์	4.65	0.59	มากที่สุด
15. โรงเรียนมีการจัดโครงการประหยัดน้ำ ในโรงเรียน	4.43	0.69	มาก
16. สถานศึกษามีการจัดโครงการประหยัดไฟในโรงเรียน	4.39	0.69	มาก
17. การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการเก็บออมเงิน	4.36	0.78	มาก
18. มีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านค่านิยม เศรษฐกิจพอเพียง	4.25	0.72	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่พึงงาม	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n= 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
19. การให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	4.43	0.67	มาก
20. การให้เด็กเห็นความสำคัญของภาษาไทย	4.42	0.69	มาก
21. การให้เด็กรู้จักสุภาพคำพังเพยของไทย	3.82	0.88	มาก
22. การฝึกมารยาทในการพูดและการฟังที่ดี	4.53	0.60	มากที่สุด
23. การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการใช้ภาษาไทย	4.44	0.67	มาก
24. การสอนเด็กให้รู้จักมารยาทไทย	4.61	0.59	มากที่สุด
25. การฝึกให้เด็กแสดงความเคารพได้อย่างถูกต้อง และสวยงาม	4.61	0.57	มากที่สุด
26. การยกย่องเด็กที่มีมารยาทดีและให้แสดงเป็นแบบอย่าง	4.64	0.59	มากที่สุด
27. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำตนเป็นผู้มีมารยาทดี	4.53	0.62	มากที่สุด
รวม	4.44	0.48	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่พึงงาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยระดับมากมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 3.80$ - $\bar{X} = 4.44$) และระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 4.50$ - $\bar{X} = 4.70$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. การจัดกิจกรรมศิลปะที่เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ	4.13	0.69	มาก
2. การสนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบ	4.14	0.70	มาก
3. การส่งเสริมให้เด็กพูดถึงงานศิลปะสร้างสรรค์ที่ตนเองสร้างโดยเน้นกระบวนการคิด	4.09	0.79	มาก
4. การให้ผู้ปกครอง เด็กและเพื่อน มีส่วนร่วมในการประเมินงานศิลปะที่เด็กถ่ายทอด	3.89	0.92	มาก
5. การชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก	4.45	0.73	มาก
6. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกด้านดนตรี นาฏศิลป์	4.26	0.82	มาก
7. การให้เด็กเข้าร่วมแสดงดนตรี-นาฏศิลป์ในงานประเพณีท้องถิ่น	3.95	1.00	มาก
8. การให้เด็กจัดทำแฟ้มผลงานที่ภาคภูมิใจ เกี่ยวกับการแสดงดนตรี-นาฏศิลป์	3.64	1.01	มาก
9. การส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวโดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระสร้างสรรค์	4.59	0.59	มากที่สุด
10. การให้เด็กเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์โดยการแสดงท่าทางเลียนแบบหรือเล่นบทบาทสมมุติ	4.35	0.73	มาก
11. การให้เด็กเคลื่อนไหวตามความนึกคิดของตนเอง	4.50	0.68	มากที่สุด
12. มีการเปิดโอกาสให้เด็กคิดท่าทางการเคลื่อนไหว	4.49	0.67	มาก
รวม	4.21	0.56	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยระดับมากมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 3.64 - \bar{X} = 4.49$) และระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 4.50 - \bar{X} = 4.59$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียน
อนุบาลเอกชน กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม

กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. โรงเรียนมีการจัดแผนงาน/นโยบายเกี่ยวกับการสืบสานและ สร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	4.22	0.82	มาก
2. การจัดกิจกรรมที่เป็นการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิ ปัญญาไทย	4.18	0.88	มาก
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริม ทักษะทางด้าน วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาไทย	4.17	0.85	มาก
4. มีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	4.23	0.90	มาก
5. การจัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก	4.29	0.78	มาก
รวม	4.22	0.78	มาก

จากตาราง 10 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.78) เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 4.17 -$
 $\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	ระดับการจัดกิจกรรม		
	n = 148 คน		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. การสอนให้เด็กร้องเพลงปลุกใจเช่น ตื่นเกิดชาวไทย รัก เมืองไทย	3.61	1.09	มาก
2. การพูดที่ปลุกใจ สอดแทรกการอบรมเรื่องความรักชาติ การเสียสละเพื่อชาติไทย ความนิยมไทย	4.05	0.88	มาก
3. มีกิจกรรมการเลือกคำขวัญหรือสุภาษิตที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมความรักชาติ	3.77	0.98	มาก
4. การจัดการเรียน การสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	4.14	0.80	มาก
5. มีการจัดเวรให้เด็กรับผิดชอบงานทั้งใน และนอกห้องเรียน	3.88	0.98	มาก
6. มีการจัดกิจกรรมเกม แข่งขัน	4.12	0.81	มาก
7. มีการจัดกีฬาภายในโรงเรียน	4.15	1.05	มาก
8. มีการจัดให้มีการแข่งขันกีฬาร่วมกับหน่วยงาน หรือชุมชนภายนอก	4.01	1.11	มาก
9. การให้เด็กมีส่วนร่วม รับผิดชอบงานวันสำคัญที่โรงเรียนจัดขึ้น	4.32	0.80	มาก
10. มีการจัดกิจกรรมลูกเสืออนุบาลเพื่อฝึกให้เด็กทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม	3.07	1.48	ปานกลาง
11. การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ	3.83	1.05	มาก
รวม	3.90	0.71	มาก

จากตาราง 11 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= 0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.07$) และระดับมากมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ($\bar{X} = 3.61 - \bar{X} = 4.32$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตารางที่ 12 – 18

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาล เอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับการศึกษา (n) = 148					
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี	
	\bar{X}	<i>S.D</i>	\bar{X}	<i>S.D</i>	\bar{X}	<i>S.D</i>
1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	3.82	0.68	3.89	0.51	4.33	0.56
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	3.89	0.66	4.14	0.47	4.49	0.38
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	4.37	0.53	4.46	0.47	4.60	0.39
4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	4.06	0.65	4.25	0.49	4.52	0.46
5. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	4.07	0.92	4.29	0.70	4.35	0.63
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	3.78	0.80	3.94	0.64	4.12	0.75
รวม	3.99	0.22	4.16	0.22	4.40	0.17

จากตาราง 12 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่า ครูมีความเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (\bar{X} =4.40) ระดับปริญญาตรี (\bar{X} =4.16) และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (\bar{X} =3.99)

ตาราง 13 วิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	2.356	2	1.178	3.569*
	ภายในกลุ่ม	47.858	145	.330	
	รวม	50.214	147		
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	ระหว่างกลุ่ม	3.799	2	1.899	6.635**
	ภายในกลุ่ม	41.507	145	.286	
	รวม	45.306	147		
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	ระหว่างกลุ่ม	.559	2	.279	1.203
	ภายในกลุ่ม	33.681	145	.232	
	รวม	34.240	147		
4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	ระหว่างกลุ่ม	2.208	2	1.104	3.688*
	ภายในกลุ่ม	43.409	145	.299	
	รวม				
5. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.682	2	.841	1.392
	ภายในกลุ่ม	87.625	145	.604	
	รวม	89.307	147		
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.414	2	.707	1.404
	ภายในกลุ่ม	73.022	145	.504	
	รวม	74.435	147		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.716	2	.858	3.481
	ภายในกลุ่ม	35.727	145	.246	
	รวม	37.443	147		

จากตาราง 13 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม และกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็กและกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทาง

สมอง ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏดังตารางที่ 14 - 16

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาล เอกชนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ปรากฏผลดังนี้

การจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณภาพเด็ก	ระดับ การศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า		สูงกว่า
			ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี
			3.82	3.89	4.33
กิจกรรมระบบดูแล ช่วยเหลือเด็ก	ต่ำกว่า				
	ปริญญาตรี	3.82	-	.07	.51*
	ปริญญาตรี	3.89		-	.44
	สูงกว่า				
	ปริญญาตรี	4.33			-

* $p < .05$

จากตาราง 14 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาล เอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับ กิจกรรมกระตุ้น พัฒนาการทางสมอง ปรากฏผลดังนี้

การจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับ การศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า	สูงกว่า
			ปริญญาตรี	ปริญญาตรี
			3.89	4.49
กิจกรรมกระตุ้น	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.89	-	.59**
พัฒนาการทางสมอง	ปริญญาตรี	4.14	-	.36
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.49	-	-

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตาราง 15 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่าระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาล เอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริม ด้านศิลปะ ปรากฏผลดังนี้

การจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณภาพเด็ก	ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า	ปริญญาตรี	สูงกว่า
			ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี
			4.06	4.25	4.52
กิจกรรมส่งเสริม	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.06	-	.19	.45*
ด้านศิลปะ	ปริญญาตรี	4.25		-	.27
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.52			-

* $p < .05$

จากตาราง 16 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ประสบการณ์การทำงาน (n) = 148					
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	3.82	0.58	3.86	0.62	3.98	0.56
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	4.05	0.55	4.03	0.64	4.14	0.49
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	4.43	0.39	4.41	0.53	4.47	0.49
4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	4.25	0.56	4.13	0.62	4.23	0.50
5. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	4.31	0.71	4.26	0.82	4.18	0.79
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	3.98	0.62	3.80	0.87	3.92	0.63
รวม	3.90	0.71	4.08	0.23	4.15	0.19

จากตาราง 17 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผลปรากฏว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังนี้ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี (\bar{X} =4.15) 5-10 ปี (\bar{X} =4.08) และน้อยกว่า 5 ปี (\bar{X} =3.90)

ตาราง 18 วิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประเภทภาระงาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
1. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	.688	2	.344	1.007
	ภายในกลุ่ม	49.525	145	.342	
	รวม	50.214	147		
2. กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	ระหว่างกลุ่ม	.367	2	.184	.593
	ภายในกลุ่ม	44.939	145	.310	
	รวม	45.306	147		
3. กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	ระหว่างกลุ่ม	.110	2	.055	.235
	ภายในกลุ่ม	34.129	145	.235	
	รวม	34.240	147		
4. กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	ระหว่างกลุ่ม	.329	2	.165	.527
	ภายในกลุ่ม	45.288	145	.312	
	รวม	45.617	147		
5. กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.808	2	.404	.662
	ภายในกลุ่ม	88.499	145	.610	
	รวม	89.307	147		
6. กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	.771	2	.386	.759
	ภายในกลุ่ม	73.664	145	.508	
	รวม	74.435	147		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.124	2	.062	.787
	ภายในกลุ่ม	37.319	145	.257	
	รวม	37.443	147		

จากตาราง 18 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประเภทภาระงาน ผลปรากฏว่า ครูที่มีประเภทภาระงานทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการเขต 1 ดังปรากฏตามรายละเอียดตาราง 19 – 30

ตาราง 19 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ	8	25.00
2. ผู้ปกครองไม่ยอมรับความจริง	5	15.63
3. ผู้ปกครองไม่เข้าใจพัฒนาการเด็ก	3	9.38
4. ครูไม่จบวุฒิปฐมวัย	3	9.38
5. ปัญหาพัฒนาการเด็ก	3	9.38
6. การเยี่ยมบ้านไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง	2	6.25
7. สภาพแวดล้อมและฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว	2	6.25
8. ครูขาดประสบการณ์	2	6.25
9. สวัสดิภาพของนักเรียน	1	3.12
10. การบริการทางการแพทย์/พยาบาล	1	3.12
11. ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐบาล	1	3.12
12. ขาดการประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียน	1	3.12
รวม	32	100.00

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก พบว่ามี ปัญหา ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาได้แก่ ผู้ปกครองไม่ยอมรับความจริง คิดเป็นร้อยละ 15.63 และ ผู้ปกครองไม่เข้าใจพัฒนาการเด็ก ครูไม่จบวุฒิปฐมวัย และมี ปัญหาพัฒนาการเด็ก คิดเป็นร้อยละ 9.38 ตามลำดับ

ตาราง 20 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก โรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ
กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ควรมีการจัดอบรมผู้ปกครอง	8	26.00
2. การจัดอบรมครูอนุบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	4	14.00
3. ควรมีการประสานงานกับภาครัฐและเอกชน	4	14.00
4. เชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากร	2	7.00
5. จัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง	2	7.00
6. จัดให้มีการเยี่ยมเยียนบ้านเด็ก	2	7.00
7. บริการรถรับส่งแก่นักเรียน	1	3.50
8. จัดอาหารกลางวันให้แก่เด็ก	1	3.50
9. จัดพื้นที่จัดกิจกรรมให้มีความปลอดภัย	1	3.50
10. ควบคุมครูให้อยู่ในระเบียบ	1	3.50
11. ให้ครูตระหนักถึงความรับผิดชอบ	1	3.50
12. มีการคัดกรองเด็กก่อนเข้าเรียน	1	3.50
13. มีการแบ่งกลุ่มเด็ก	1	3.50
รวม	25	100.00

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก มี
ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาได้แก่ การจัดอบรมครู
อนุบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และควรมีการประสานงานกับภาครัฐและเอกชน คิดเป็นร้อยละ 14.00
ตามลำดับ

ตาราง 21 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง

กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมศิลปะได้ไม่เต็มที่เนื่องจาก ต้องเน้นการเขียน อ่านเพื่อสอบเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง	5	17.84
2. ครูขาดเทคนิค/ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม	4	14.28
3. ปัญหาพัฒนาการทางด้านสมอง	3	10.36
4. โรงเรียนขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์	3	10.36
5. ครูไม่มีวุฒิทางปฐมวัย	2	7.14
6. ครูไม่มีความรู้เรื่องสมองซีกซ้ายซีกขวา	2	7.14
7. โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินการ	2	7.39
8. นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	2	7.39
9. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก	2	7.39
10. การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการไม่สม่ำเสมอ	1	3.57
11. ขาดการประสานงานจากทางบ้าน	1	3.57
12. สถานภาพการเลี้ยงดูจากทางบ้าน	1	3.57
รวม	28	100.00

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมศิลปะได้ไม่เต็มที่เนื่องจาก ต้องเน้นการเขียน อ่าน เพื่อสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 17.84 ครูขาดเทคนิค/ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 14.28 ปัญหาพัฒนาการทางด้านสมอง และโรงเรียนขาดสื่อและอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 10.36 ตามลำดับ

ตาราง 22 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง

กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและมีความหลากหลาย	8	24.24
2. มีการประสานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครอง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม	5	15.16
3. ครูควรจัดกิจกรรมควบคู่กันไปกับการเขียนอ่านและบูรณาการ	4	14.22
4. จัดกิจกรรมโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้จากของจริง	2	6.06
5. มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง	2	6.06
6. จัดอบรมครูเรื่องการทำสื่อ	2	6.06
7. ฝึกให้เด็กคิดโดยใช้คำถามปลายเปิด	1	2.82
8. ให้เด็กแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง	1	2.82
9. ครูจัดทำสื่อให้มากขึ้น	1	2.82
10. จัดแบ่งกลุ่มเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	1	2.82
11. ครูจัดกิจกรรมแบบองค์รวม	1	2.82
12. ครูมีการทำ Mind Mapping	1	2.82
13. ครูต้องมีการทำวิจัยในชั้นเรียน	1	2.82
14. มีการประชุมครูอย่างสม่ำเสมอ	1	2.82
15. ปรับสภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอกเพื่อพร้อมที่จะเรียนรู้	1	2.82
16. จัดให้มีศึกษานิเทศก์ดูแลโรงเรียน	1	2.82
รวม	33	100.00

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ
ทางสมอง มีข้อเสนอแนะว่า ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและมีความหลากหลาย คิดเป็น
ร้อยละ 24.24 รองลงมาได้แก่ มีการประสานกันระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองทำความเข้าใจ
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15.16 และ ครูควรจัดกิจกรรมควบคู่กันไปกับการเขียน
อ่านและบูรณาการ คิดเป็นร้อยละ 14.22 ตามลำดับ

ตาราง 23 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	8	42.05
2. เด็กขาดคุณธรรม และจริยธรรม	2	10.53
3. ครูกับผู้บริหารขาดการรวบรวมผลการจัดกิจกรรม	2	10.53
4. เด็กขาดความรับผิดชอบ	1	5.27
5. เด็กไม่เข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์เพราะไกลตัวเกินไป	1	5.27
6. ครูมีการอบรมด้านการส่งเสริมค่านิยมน้อย	1	5.27
7. การจัดกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง	1	5.27
8. ปัญหาพัฒนาการเด็กที่มีความแตกต่างกัน	1	5.27
9. มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)ไม่เหมาะกับเด็กเล็ก เช่น การออม	1	5.27
10. การจัดกิจกรรมขาดความชัดเจนไม่เป็นรูปธรรม	1	5.27
รวม	19	100.00

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม พบว่ามีปัญหา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 42.05 รองลงมาได้แก่ เด็กขาดคุณธรรม จริยธรรม และครูกับผู้บริหารขาดการรวบรวมผลการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 10.53 ตามลำดับ

ตาราง 24 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ควรจัดกิจกรรมบ่อย ๆ เช่นกิจกรรมมารยาทงาม	7	31.81
2. ควรได้รับความร่วมมือจากทางบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3	13.64
3. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม	3	13.64
4. ครูควรเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม และจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม	3	13.64
5. ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเป็นรูปธรรม เช่น ดุวีดีทัศน์ ภาพประวัติศาสตร์ และใช้การเล่านิทาน	3	13.64
6. ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เล็ก ๆ และชี้แนะเวลาดูสื่อทางวิทยุโทรทัศน์	2	9.09
7. ควรได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐบาล	1	4.54
รวม	22	100.00

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมบ่อย ๆ เช่นกิจกรรมมารยาทงาม คิดเป็นร้อยละ 31.81 รองลงมาได้แก่ ควรได้รับความร่วมมือจากทางบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม ครูควรเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมและควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเป็นรูปธรรม เช่น ดุวีดีทัศน์ ภาพประวัติศาสตร์ และใช้การเล่านิทาน คิดเป็นร้อยละ 13.64 และควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เล็ก ๆ และชี้แนะเวลาดูสื่อทางวิทยุโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตามลำดับ

ตาราง 25 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน	7	35.00
2. นักเรียนขาดทักษะทางการคิด ขาดความคิดสร้างสรรค์	5	25.00
3. ผู้ปกครองเน้นวิชาการมากกว่าศิลปะและไม่เห็นความสำคัญของงานศิลปะ	2	10.00
4. ครูให้นักเรียนทำงานศิลปะน้อย	1	5.00
5. ครูไม่จบด้านศิลปะ	1	5.00
6. ครูขาดความรู้ด้านศิลปะ	1	5.00
7. ครูมองผลงานมากกว่ากระบวนการทำงานของเด็ก	1	5.00
8. ครูไม่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ การแสดงออก		
9. ขาดงบประมาณจากการสนับสนุนจากภายนอก	1	5.00
10. ครูมองผลงานมากกว่ากระบวนการทำงานของเด็ก	1	5.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ พบว่ามีปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาได้แก่ นักเรียนขาดทักษะทางด้านความคิด ขาดความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 25.00 และ ผู้ปกครองเน้นวิชาการมากกว่าศิลปะและไม่เห็นความสำคัญของงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตาราง 26 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ

กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ครูควรจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้คิด และจินตนาการ	5	21.79
2. ควรจัดกิจกรรมศิลปะที่เด็กปฏิบัติได้จริง	4	17.38
3. ครูควรใช้เทคนิคในการกระตุ้นและการเสริมแรงนักเรียน เช่น จัดให้มีการประกวดงานศิลปะ เป็นต้น	3	13.04
4. ครูควรเตรียมความพร้อมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ และ ให้คำแนะนำแก่เด็กในการจัดเก็บ	3	13.04
5. ครูจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก	3	13.04
6. ควรส่งเสริมให้เด็กมีความคิดที่แตกต่าง	2	8.69
7. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก	1	4.34
8. ควรประสานงานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน	1	4.34
9. ควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ	1	4.34
รวม	23	100.00

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ มีข้อเสนอแนะว่า ครูควรจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้คิด และ จินตนาการ คิดเป็นร้อยละ 21.79 รองลงมาได้แก่ ควรจัดกิจกรรมศิลปะที่เด็กปฏิบัติได้จริงคิดเป็นร้อยละ 17.38 และครูควรใช้เทคนิคในการกระตุ้นและการเสริมแรงนักเรียน เช่น จัดให้มีการประกวดงานศิลปะ เป็นต้น ครูควรเตรียมความพร้อมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ และ ให้คำแนะนำแก่เด็กในการจัดเก็บ และครูจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก คิดเป็นร้อยละ 13.04 ตามลำดับ

ตาราง 27 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม

กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. เด็กขาดความเข้าใจด้านวัฒนธรรม ประเพณี	5	29.41
2. การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และไม่ทันต่อเหตุการณ์ และจัดในวันหยุด ซึ่งมีเด็กมาร่วมงานน้อย	4	23.53
3. ผู้ปกครองส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	3	17.64
4. ครูจัดกิจกรรมไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และขาดความรับผิดชอบ	2	11.77
5. ขาดข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงการประเมินผล และแก้ไขข้อบกพร่อง	2	11.77
6. การเดินทางไปแหล่งข้อมูลลำบาก	1	5.88
รวม	17	100.00

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ เด็กขาดความเข้าใจด้านวัฒนธรรม ประเพณี คิดเป็นร้อยละ 29.41 รองลงมา ได้แก่ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และไม่ทันต่อเหตุการณ์ และจัดในวันหยุดซึ่งมีเด็กมาร่วมงานน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.53 และ ผู้ปกครองส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 17.64 ตามลำดับ

ตาราง 28 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม

กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม	8	33.33
2. ควรจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม เด็กเข้าใจง่าย เช่น แต่งชุดไทย	4	14.67
3. เชิญภูมิปัญญาชาวบ้านให้ความรู้แก่เด็กและครู และสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง	4	14.67
4. ควรจัดกิจกรรมเป็นประจำต่อเนื่อง	3	12.35
5. มีการติดตาม ประเมินผล และแก้ไขข้อบกพร่องทุกครั้งหลังการจัด กิจกรรม	2	8.33
6. การจัดกิจกรรมควรเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมและให้เกิดความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย	1	8.33
7. ควรยึดหลักสูตร โดยเน้นประเพณี วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย	1	4.16
8. มีการประชาสัมพันธ์กันในกลุ่มโรงเรียนเอกชน	1	4.16
รวม	24	100.00

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมสืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาได้แก่ ควรจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม เด็กเข้าใจง่าย เช่น แต่งชุดไทย และ เชิญภูมิปัญญาชาวบ้านให้ความรู้แก่เด็กและครู และ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงคิดเป็นร้อยละ 14.67 และควรจัดกิจกรรมเป็นประจำต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.35 ตามลำดับ

ตาราง 29 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. นักเรียนไม่เข้าใจความเป็นประชาธิปไตย	2	28.57
2. โรงเรียนขนาดเล็กจะจัดกิจกรรมตามสถานภาพ	2	28.57
3. นักเรียนไม่เข้าใจกระบวนการกลุ่ม	1	14.29
4. นักเรียนยังเล็กทำให้ทำตามกติกา ได้ไม่นาน	1	14.29
5. นักเรียนเล็กเกินกว่าจะเข้าใจคำว่าประชาธิปไตย	1	14.29
รวม	7	100.00

จากตาราง 29 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียน
อนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็น
ประชาธิปไตย พบว่ามีปัญหาด้าน นักเรียนไม่เข้าใจความเป็นประชาธิปไตย และโรงเรียนขนาดเล็ก
จะจัดกิจกรรมตามสถานภาพ คิดเป็นร้อยละ 28.57

ตาราง 30 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การเลือกหัวหน้ากลุ่ม/ เลือกหัวหน้าห้องโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	6	35.58
2. มีการติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง	5	23.32
3. ควรปลูกฝังประชาธิปไตยตั้งแต่ยังเล็กและเริ่มต้นที่บ้าน	5	23.32
4. สอนวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ให้ครู	1	5.26
5. มีการจัดการแข่งขันทางวิชาการ/กีฬา	1	5.26
6. มีการกำหนดกฎระเบียบของห้องเรียน	1	5.26
รวม	19	100.00

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การเลือกหัวหน้ากลุ่ม/ เลือกหัวหน้าห้องโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 35.58 รองลงมาได้แก่ มีการติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาแก้ไข ปรับปรุง และควรปลูกฝังประชาธิปไตยตั้งแต่ยังเล็กและเริ่มต้นที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.32 ตามลำดับ

ตาราง 31 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	19	34.56
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน	7	12.72
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านได้ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องเน้นการอ่านเขียน เพื่อสอบเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง	6	10.91
5. นักเรียนขาดทักษะทางการคิด ขาดความคิดสร้างสรรค์	5	9.09
6. ผู้ปกครองไม่ยอมรับความจริง	5	9.09
7. เด็กขาดความเข้าใจด้านวัฒนธรรมประเพณี	5	9.09
8. ครูขาดเทคนิคประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม	4	7.27
9. การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และไม่ทันต่อเหตุการณ์ และจัดในวันหยุดซึ่งมีเด็กมาร่วมงานน้อย	4	7.27
รวม	55	100.00

จากตาราง 31 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.56 รองลงมาได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 12.72 และ โรงเรียนจัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องเน้นการอ่านเขียน เพื่อสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 10.91 ตามลำดับ

ตาราง 32 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. ควรมีการประสานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ปกครองทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม	24	31.58
2. ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและมีความหลากหลาย	11	14.48
3. ควรมีการจัดอบรมผู้ปกครอง	8	10.53
4. ครูควรจัดกิจกรรมบ่อย ๆ เช่นกิจกรรมมารยาทงาม	7	9.21
5. จัดกิจกรรมต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การเลือกหัวหน้ากลุ่ม เลือกหัวหน้าห้อง โดยนักเรียนมีส่วนร่วมใน การเลือกตั้ง	6	7.89
6. ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้คิด และจินตนาการ	5	6.58
7. จัดอบรมครูอนุบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	4	5.26
8. จัดกิจกรรมศิลปะที่เด็กปฏิบัติได้จริง	4	5.26
9. ควรจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม เด็กเข้าใจง่าย เช่นแต่งชุดไทย	4	5.26
10. มีการติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง	3	3.95
รวม	76	100.00

จากตาราง 32 แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประสานกัน
ระหว่างบ้านและโรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ปกครองทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 31.58 รองลงมาได้แก่ ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและมีความ
หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 14.48 และควรมีการจัดอบรมผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 10.53
ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีข้อสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมุติฐานในการวิจัย
3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
4. กลุ่มตัวอย่าง
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง 3) กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ และ 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูจำแนก ตามระดับการศึกษาของครู และประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 242 คน อยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งมีทั้งหมด 29 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 26 คน และ ครู ผู้สอนจำนวน 148 คน ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งจะจัดเป็นสองชุด

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร แบ่งออกเป็นสองตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับ

ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก 6 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
- 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
- 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 4) การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
- 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
- 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ชุดที่ 2 สำหรับ ครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครู ในการจัดกิจกรรมส่งเสริม

คุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ใช้เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของ บุญส่ง แป้นน้อย (2539: 49) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก 6 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก
- 2) กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง
- 3) กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

- 4) กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
- 5) กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ
- 6) กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS fir Windows เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 - 1.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค(Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน
 - 2.1 ค่าความถี่ (Mean)
 - 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติทดสอบสมมุติฐาน โดยเปรียบเทียบระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้สอน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ และ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย พบว่า

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูในโรงเรียนอนุบาลทั้งหมดจำนวน 148 คนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 11 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.4

ส่วนครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ทำงานที่มากกว่า 10 ปี มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 ประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชนทั้ง 6 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็กมีการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมเด็ก การประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล และ การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง มีการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดกิจกรรม การส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการอย่างอิสระ การส่งเสริมให้เด็กกล้าถามคำถามที่หลากหลาย และการยกย่องชมเชยเด็กที่มีความคิดที่ไม่ยึดติดในกรอบมุ่มเดียว (มีความคิดแตกต่างจากคนอื่น)

2.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม มีการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด โดยมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ การสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรักในองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ และการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์

2.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ มีการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี การจัดกิจกรรม การส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวโดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระสร้างสรรค์ การให้เด็กเคลื่อนไหวตามความนึกคิดของตนเอง และ มีการเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาทางการเคลื่อนไหว

2.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี การจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก มีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และ โรงเรียนมีการจัดแผนงาน/นโยบายเกี่ยวกับการสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

2.6 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงหนึ่งกิจกรรมคือ การจัดกิจกรรมลูกเสืออนุบาลเพื่อฝึกให้เด็กทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นมีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานวันสำคัญที่โรงเรียนจัดขึ้น การจัดกีฬาภายในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็กและกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกิจกรรมกระตุ้น

พัฒนาการทางสมอง ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

3.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่าระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ จำแนกตามระดับการศึกษา ผลปรากฏว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผลปรากฏว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

5.1 ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.56 รองลงมาได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 12.72 และโรงเรียนจัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องเน้นการอ่าน เขียนเพื่อสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 10.91 ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประสานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ปกครองทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 31.58

ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและมีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 14.48 และควรมีการจัดอบรมผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 10.53 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนเอกชนทั้ง 6 กิจกรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากการที่ผู้บริหารโรงเรียน และครู ได้นำเกณฑ์มาตรฐานในด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา ในมาตรฐานที่ 15 (6 ตัวบ่งชี้) ปฏิบัติตาม โดยจะเห็นได้จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ.2548– 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามตัวบ่งชี้ที่ 12.2 คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีผลการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี และ ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.33–100.00 โดยมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน): 2549-2553) ดังนี้

1.1 กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เช่นมีโครงการอาหารกลางวันที่มีคุณค่า โครงการส่งเสริมสุขภาพ โครงการประกันสุขภาพ โครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษของเด็ก กิจกรรมหน้าเสาธง อบรมผู้เรียน แอโรบิกเพื่อสุขภาพ กิจกรรมอาหารเสริม(นม) อบรมผู้เรียนในการดูแลสุขภาพ อนามัย มีการชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง มีระบบดูแลติดตามผู้เรียนอย่างทั่วถึง ผู้บริหารดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด รู้จักนักเรียนทุกคน และเยี่ยมบ้านด้วยตนเอง ผู้บริหารเป็นผู้แก้ปัญหาและชี้แนะครูผู้สอนในการแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น

1.2 กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ก็มีการจัดทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โครงการส่งเสริมรักการอ่าน โครงการจัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการ โครงการหนุนช่วยวิทยาศาสตร์ โครงการเรียนรู้สู่โลกกว้าง โครงการ IQ 180 กิจกรรมคณิตคิดสนุก กิจกรรมกล้าคิด กล้าทำ กิจกรรมวาดฝันของหนูน้อย มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจของผู้เรียน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน เช่นโครงการหนูอยากรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะ การสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์

1.3 กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม โดยการจัดกิจกรรมในวันสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีงาม เช่น กิจกรรมในวันแม่ กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมรักภาษาไทย เก็บขยะทำความสะอาด กิจกรรมรณรงค์ประหยัดน้ำ-ประหยัดไฟ กิจกรรมการออมเงินกับครูประจำชั้น กิจกรรมโบว์แห่งความดี ประกาศเกียรติคุณมอบให้แก่ผู้เรียนที่ทำความดี กิจกรรมส่งเสริมมารยาทในโรงเรียน กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.4 กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ จัดให้มีการประกวดร้องเพลง การเล่านิทาน นิทานยามเช้า กิจกรรมการแสดงประกอบดนตรี มีการจัดโครงการนาฏศิลป์ ศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1.5 กิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม โดยจัดให้มีโครงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย โครงการนักเรียนตัวอย่าง ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้นอกสถานที่ มีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้กับผู้เรียน

1.6 กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย มีโครงการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยตามวัย โครงการเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน การเลือกหัวหน้าชั้น การผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำในการร่วมกิจกรรมย่อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นตามวัย มีโครงการกีฬาเพื่อให้นักเรียนรู้จักแพ้-ชนะ

2. การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนเอกชนจำแนกตามระดับ การศึกษาครู พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ และกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูที่มีระดับการศึกษาที่สูง จะมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา มีความกระตือรือร้น และรู้จักประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้โดยสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของครูปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกัสติก ในภาพรวมด้านความรู้ และด้านความรู้สึกละ และเมื่อจำแนก ตามระดับการศึกษา มีทัศนคติด้านความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อรพิม วิจารณ์านนท์, 2552:81) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ผ่องอำไพ (2544) ที่ทำวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่ม การศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครผลสรุปว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสอดคล้องงานของจิตตรา กิจพิศุทธิ์ (2544: ออนไลน์) เรื่องการศึกษาความคิดเห็น/การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษา/สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กโรงเรียนเอกชนจำแนกตาม ประสพการณ์การสอนของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ผลวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน จำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็ก ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และอีกประการหนึ่ง ครูได้รับการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้ว ดังนั้น ครูจึงได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็ก ให้ได้ตามหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยใช้ปัจจัย เกณฑ์ และตัวชี้คุณภาพที่ทางโรงเรียนได้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง และขอรับการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่ง สอดคล้องกับผลวิจัยของ สยมพร ทองเนื้อดี (2545: ออนไลน์) ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนในเครือสารสาสน์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการ – การเงิน ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ทักษะคติและความต้องการของครูปฐมวัยเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกัสติก เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน (อรพิมพ์ วิจารณ์านนท์. 2552: 78) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี โดยถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่โรงเรียนอนุบาลทุกแห่งต้องถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน เพื่อรองรับผลการประเมินภายนอก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะจัดให้มีการจัดการฝึกอบรมครูผู้สอนเป็นระยะ เพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก จัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็กในด้านต่าง ๆ โครงการนิเทศภายใน ควรเพิ่มบุคลากรทางด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อช่วยเหลือทางกิจกรรมส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก

1.2 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาในรูปแบบงานวิจัยอื่น ๆ อาทิ วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ในการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพที่แท้จริง นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

2.3 ควรศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ตลอดจนผลที่เกิดจากการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา ศรีทอง. (2547). ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความพร้อมของผู้บริหารในการประเมินคุณภาพภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศ.
- กรรณิการ์ สัจกุล. (2532, มีนาคม). ดนตรีศึกษา: จากบ้านวัดและวัง สู่สถาบันอุดมศึกษา. วารสารครุศาสตร์. 31-51.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- กัญชรี คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: Desktop. 2540.
- กุลยา ตันติผลลาชีวี. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- กำธร ประเดิมชัย. (2549). การศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 6 ของ สมศ. ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปากท่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2540, มกราคม). เทคนิคการเสริมปัญญาเด็กปฐมวัย. วารสารปฐมวัย. 1. ----- (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กลุ่มส่งเสริมโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. (2551) พระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ.2550. สมุทรปราการ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2532). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการฟังนิทานด้วยการเล่าโดยใช้หุ่นกับรูปภาพ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญ ดิงาม. (2546). ศึกษาความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส นองมาก. (2544). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชันพรีนติ้ง.
- จิราภรณ์ ศิริทวี. (2541, กันยายน). เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้. (Constructivist). วารสารวิชาการ กรมวิชาการ. 9.

- จินตนา บุษบันชาติ. (2549). การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546.
 สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา วิเชียร. (2551). ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย
 สำหรับเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์. (2546). การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณ
 อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิช. (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- ชรีวิวัฒน์ นิจนตร . (2538). บรรยากาศในชั้นเรียนกับการสร้างเสริมสติปัญญาและคุณลักษณะที่
 สำคัญแก่เยาวชน. *คุรุปริทัศน์*. 10(1): 26-28.
- ชาวลิต จินดารัตน์ . (2551). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
 การศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ทีศนา แชมมณี. (2550). กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: เกรท
 เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ธีระพล อุวรรณโณ. (2533). ความสำคัญของค่านิยม. ใน เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาและสังคมวิทยา
 พื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วย 1-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงพร พิทักษ์วงศ์. (2546). การสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก
 ปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 บูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ณิชารัตน์ ชมพู. (2550). กระบวนการเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชน
 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การจัดการการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ โอเดียน สโตร์
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2534). พฤติกรรมการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย

- บัวเครือ โพธิ์ชัย. (2548). ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- เบ็ญจา แสงมลิ. (2550). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.
- บุญมา นาคะวะรังค์. (2549). การศึกษากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี
ปัญหาทางสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต
พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2545). แผนการจัดประสบการณ์ ก่อนประถมศึกษา แบบบูรณาการที่เน้นเด็ก
เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2543). คิดเก่ง สมองไว. กรุงเทพฯ: โปรดักทีฟ บুদ্ধ.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2532). รายงานการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านกระบวนการฝึก.
มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ปัญญา ปรารค์ทอง. (2545). สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร ผ่องอำไพ. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่ม
การศึกษา นอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินท์. (2520). การสอนค่านิยม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พัชรารภรณ์ เดชสุภา. (2551). ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต1.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
บูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ แก้วเขียว. (2543). การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้านโดยห้องสมุดประชาชนเฉลิม
ราชกุมารี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินัก; และอ้อมเดือน สดมณี. (2530). ค่านิยมของเยาวชนไทย: ค่านิยมทาง
วัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล. (2539. ตุลาคม – ธันวาคม). สอนดนตรีในระดับประถมศึกษาอย่างไร ให้
มีประสิทธิภาพ. วารสารครุศาสตร์. 15.

- เยาวพา เตชะคุปต์. (2541). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- . (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2543). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2537) . *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย*. ประมวลสาระวิชาชุดการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 12-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เริงณรงค์ บุตราช; และคณะ. (2551). *การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนลูกเสือ – เนตรนารีในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 และ 14*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2553, จาก <http://www.inspect9.moe.go.th/res13.htm>.
- รัตนา จิวแหลม. (2546). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามแนวทางการปฏิรูปครูในทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏ สังกัดสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์. ปรินญาณิพนธ์ กษ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งนภา รทสา. (2547). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุจิรา สิงห์ทอง. (2550). *ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เลิศ อานันท์. (2531, มีนาคม). *สอนลูกอย่างไรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์. แม่และเด็ก*. 11(34).
- วณิช บรรจง; และคนอื่น ๆ. (2516). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- วันทนีย์ รัตนบุรี. (2550). *คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะโรงเรียนอนุบาลบ้านวังทอง ตามแนวคิดหลักของ ซี ไอ เอส เอส ที (CISST)*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ฐวธรรม. (2533). *ทฤษฎีการสร้างวินัยในเยาวชน ใน โครงการ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงจริยธรรมและวินัย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วัลยา นิหมัด. (2548). *การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ; และคณะ. (2546). *การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมทักษะนิสัยเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วิรัช ชุยกสูงเนิน. (2520). *ดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 วรรณาท รักสกุลไทย; และคณะ. (2542, พฤศจิกายน). *ไอคิว และอีคิว ประตูลู่ความสำเร็จของลูก*.
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รักลูก.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2525). *กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน (คณะศิลปกรรมศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2544). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช สารานุกรมราชฎี.
- วราภรณ์ นาคะศิริ. (2545). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วสินี อิศรเสนา ณ อยุธยา . (2545). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์วางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามแนวการสอนแบบไฮสโคป ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *พัฒนาหลักสูตร และการสอน – มิติใหม่*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีรนุช ปิณฑวนิช. (2544, มีนาคม). *กะเทาะร่างหลักสูตรชั้นพื้นฐาน*. *สานปฏิรูป*. 4 (43): 19-24.
- วีระ บำรุงรักษ์. (2523, มกราคม). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย*. *จริยวิทยา*. 22-27.
- เหมวรรณ แดงอ่อน. (2550). *พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของครูโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมชาย เหลืองอ่อน. (2548). *ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สนอง สุตสะอาด. (2540). *การศึกษาการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด พรหมจ้อย; และ สุพักตร์ พิบูลย์. (2544). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. นนทบุรี: จตุพร ดีไซท์.

- สมปอง สมาน. (2549). การศึกษาความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตภาษีเจริญ. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2523). การจัดบริการศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน.
กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.
- (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการนำ
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา.
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2532). การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน.
กรุงเทพฯ: เอราวิณการพิมพ์.
- (2536). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
ศึกษาแห่งชาติ.
- (2546). คู่มือกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤต
สังคม เส้นทางสู่คู่มืออาชีพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สำนักงาน สาโรชนบัวศรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานสังเคราะห์สภาวการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อ
คุณภาพการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สุกัญญา ดอกพวง. (2549). การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยต่อการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
เขตราชวัชรบุรีระณะ. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุธีรักษ์ ทรงมุกลึก. (2547). สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร
กลุ่มกรุงธนเหนือ. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2514). คำถามคำตอบบางข้อเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา ในอำเภอ สุจริตกุล (บรรณาธิการ). *เอกสารทางวิชาการ: หลักสูตร และการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพร สุทธิง. (2546). การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับทักษะการประเมินตนเองตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านคำกลาง อำเภอห้วยน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อารมณ สุวรรณपाल. (2537). การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 12 – 15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เอื้ออารี ทองพิทักษ์. (2546). ทักษะพื้นฐานทางมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ พรสิมา. (2543). การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยแผนงานสร้างสรรค์ แก้ปัญหา ทำอย่างไร. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.
- อรพิม วิสารทานนท์. (2552). ทศนคติและความต้องการของครูปฐมวัยเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกทิสติก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อมรชัย ตันติเมธ. (2537). การบริหารการปฐมวัยศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 8-11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อารี พันธุ์มณี. (2535). พหุปัญญา และการเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- (2540). ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บริษัท ต้นอ่อน แกรมมี่ จำกัด.
- (2543). ความคิดสร้างสรรค์ พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:บริษัท ต้นอ่อน 1999 จำกัด.
- (2543). ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:บริษัท ต้นอ่อน 1999 จำกัด.
- (2540, มกราคม). ฝึกลูกให้คิดเป็น. *วารสารปฐมวัย*. 1: 1.
- Carter V. Good. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill.
- Dewey. (1959). *John. Dictionary of Education*. New York: Philosophical Library.
- Essa. Eva. (1996). *Introduction to Early Childhood Education*. 2nd ed. Boston: Delmar.
- Frohlick, Glifford. (1967). *Guidance Testing*. Chicago: Science Research Associates.
- Fifield , G.A. (1980, July). Participatory Music Experiences for Children Age Three, Four and Five. *Dissertation Abstracts Internationa*. 2(5): 55-60.

- Garcia, C.R. (1986, June). Theoretical Background Curriculum Design for Puerto Rican Kindergarten Student. *Dissertation Abstracts International*. 45: 3596–A.
- Hault, W.F.T. (1969). *Practical handbook of midwifer and synecology*. Baltimore: Williams and Wilkins.
- Hendrick Joanne. (1996). *The Whole Child*. 6th ed. New York: Prentice–Hall.
- Hymes, J.L. (1967). *Behavior and Misbehawvior: a teacher's guide to action*. New York: Prentice–Hall.
- Hwang , R.L. (1986, July). The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade Childrens Art Class Motion. *Dissertation Abstracts International*. 4: 33-40. Kindergarten Student. *Dissertation Abstracts International*, 45: 3596 – A)
- Page, G.; & J.B. Terry. (1977). Thomas_ *International Dictionary of Education*. London: Kogan Page.
- Peterson, H.T. Kindergarten. (1958). *The key to child Growth*. New York: Exposition Press.
- Raths, H.S. (1966). *S values and teaching*. Columbus, Ohio: Charles E, Merrill.
- Torance, E.P; & Myers, R. E. (1970). *Creative learning and teaching*. New York: Dood, Mead and Company.
- Thorndike, Edward Lee. (1959). *Thorndike-Baruhart Beginning Dictionary*. Chicago: Scott, Foreseman.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน**เรื่อง****การศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน****สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1**

- คำชี้แจง** 1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก ของครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง คำตอบของท่านถือ จะไม่มีผลกระทบที่สร้างความเสียหายต่อตัวท่านและโรงเรียนของท่านแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณา วางแผน แก้ไขปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

(นางสาวญาตาวี สุภาพกิจ)

นิสิตปริญญาโท การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับครู)

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อที่ท่านเลือก

1. ระดับการศึกษาของท่าน

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

2. ประสบการณ์การทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
 5 – 10 ปี
 มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2

จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กในโรงเรียนของท่าน โดยในแต่ละช่องระดับมีความหมายดังนี้
 ระดับ 5 หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง การจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพมาก
 ระดับ 3 หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น								
		5	4	3	2	1				
การจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก										
1.	โรงเรียนของท่านมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ จัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก									
2.	ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก									

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.	ทำนรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถของเด็ก					
4.	ทำนรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของเด็ก					
5.	ทำนรวบรวมข้อมูลด้านครอบครัวของเด็ก					
6.	ทำนประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล					
7.	ทำนวิเคราะห์ข้อมูลเด็ก เพื่อคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา					
8.	ทำนร่วมมือ กับ ผู้ปกครอง แพทย์ นักจิตวิทยา เพื่อช่วยกันคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา					
9.	ทำนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเป็นการส่งเสริมเด็ก					
10.	ทำนจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กที่มีปัญหาหรือเด็กกลุ่มเสี่ยง					
11.	ทำนส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความถนัด					
12.	ทำนหาวิธีไม่让孩子เกิดปัญหาต่าง ๆ					
13.	ทำนมีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยงอย่างจริงจัง					
14.	ทำนประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา					
15.	ทำนดำเนินการแก้ปัญหาเด็กในเบื้องต้น					
16.	เมื่อทำนไม่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กได้ทำนจะดำเนินการส่งไปรับการช่วยเหลือต่อ					
17.	ทำนติดตามผลการแก้ปัญหาเด็ก					
การจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง						
18.	ทำนจัดเตรียมพื้นที่ให้สะดวกและเหมาะสมต่อการกระตุ้นพัฒนาการทางสมองของเด็ก					
19.	ทำนจัดเตรียมวัสดุ และ สื่อทางการศึกษาต่าง ๆ ที่เสริมทักษะทางด้านสมองให้แก่เด็ก					
20.	ทำนจัดให้มีมุมแสดงผลงานของเด็ก					
21.	ทำนสร้างบรรยากาศที่ทำนายสติปัญญา และความคิดของเด็ก					
22.	ทำนส่งเสริมให้เด็กกล้าถามคำถามที่หลากหลาย					
23.	ทำนกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง					

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
24.	ท่านส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการอย่างอิสระ					
25.	ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้เสนอความคิดหรือข้อคิดเห็น ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ					
26.	ท่านส่งเสริมให้เด็กคิดหาทางออก หรือ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์					
27.	ท่านยกย่องชมเชยเด็กที่มีความคิดที่ไม่ยึดติดในกรอบมุมเดียว (มีความคิดแตกต่างจากคนอื่น)					
28.	ท่านเตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย และหมุนเวียนให้เด็กได้ทำ					
29.	ท่านให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจ					
30.	ท่านจัดกิจกรรมให้เด็กได้บรรยายภาพตามความคิดจินตนาการ					
31.	ท่านส่งเสริมให้เด็กแสดงละครสร้างสรรค์					
32.	ท่านกระตุ้นให้เด็กเลือกบทละครที่ตนจะเล่น					
33.	ท่านให้เด็กวาดภาพจากบทละครที่แสดง					
34.	ท่านจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพูดในที่สาธารณะ					
35.	ท่านเปิดโอกาสให้เด็กคิดแบบไม่กีดกัน					
36.	ท่านให้เด็กคิดอย่างหลากหลาย ไม่ให้ยึดติดอยู่ในกรอบความคิดเดิม ๆ					
37.	ท่านใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมให้เด็กค้นหาคำตอบเอง					
38.	ท่านสนับสนุนการใช้จินตนาการและความคิดหลากหลาย โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าและเนื้อหาใหม่					
การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม						
39.	ท่านจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย					
40.	ท่านจัดกิจกรรมให้เด็กภาคภูมิใจที่เกิดมาในแผ่นดินไทย					
41.	ท่านพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของประเทศ เช่น เพลงชาติไทย ธงชาติไทย					
42.	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมืองไทยที่ดี					
43.	สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา					

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
44.	ท่านให้เด็กรู้จักสัญลักษณ์ที่ตนนับถือ					
45.	ท่านให้เด็กรู้จักการแสดงความเคารพที่ถูกต้องตามหลักศาสนา					
46.	ท่านให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา					
47.	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ					
48.	โรงเรียนของท่านจัดกิจกรรมในวันสำคัญของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์					
49.	ท่านสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรักในองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์					
50.	ท่านฝึกให้เด็กแสดงความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงสดุดีมหาราชา					
51.	ท่านบอกถึงความหมายของสัญลักษณ์ ประจำพระองค์พระมหากษัตริย์ และราชวงศ์					
52.	ท่านแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์					
53.	โรงเรียนของท่านจัดโครงการประหยัดน้ำ ในโรงเรียน					
54.	สถานศึกษาของท่านจัดโครงการประหยัดไฟ ในโรงเรียน					
55.	ท่านส่งเสริมให้เด็กรู้จักการเก็บออมเงิน					
56.	ท่านประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง					
57.	ท่านให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง					
58.	ท่านให้เด็กเห็นความสำคัญของภาษาไทย					
59.	ท่านให้เด็กรู้จักสุภาษิต คำพังเพยของไทย					
60.	ท่านฝึกมารยาทในการพูดและการฟังที่ดี					
61.	ท่านประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทย					
62.	ท่านสอนเด็กให้รู้จักมารยาทไทย					
63.	ท่านฝึกให้เด็กแสดงความเคารพได้อย่างถูกต้องและสวยงาม					

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
64	ท่านยกย่องเด็กที่มีมารยาทดี และให้แสดงเป็นแบบอย่าง					
65	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำตนเป็นผู้มีมารยาทดี					
การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ						
66	ท่านจัดกิจกรรมศิลปะที่เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ					
67	ท่านสนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบ					
68	ท่านส่งเสริมให้เด็กพูดถึงงานศิลปะสร้างสรรค์ที่ตนเองสร้างโดยเน้นกระบวนการคิด					
69	ท่านให้ผู้ปกครอง เด็ก และเพื่อน มีส่วนร่วมในการประเมินงานศิลปะที่เด็กถ่ายทอด					
70	ท่านชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก					
71	โรงเรียนของท่านจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกด้านดนตรีนาฏศิลป์					
72	ท่านให้เด็กเข้าร่วมแสดงดนตรี - นาฏศิลป์ในงานประเพณีท้องถิ่น					
73	ท่านให้เด็กจัดทำแฟ้มผลงานที่ภาคภูมิใจ เกี่ยวกับการแสดงดนตรี-นาฏศิลป์					
74	ท่านส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวโดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระสร้างสรรค์					
75	ท่านให้เด็กเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์โดยการแสดงท่าทางเลียนแบบหรือเล่นบทบาทสมมุติ					
76	ท่านให้เด็กเคลื่อนไหวตามความนึกคิดของตนเอง					
77	ท่านเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาทางการเคลื่อนไหว					
การจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย						
78	โรงเรียนของท่านมีการจัดแผนงานนโยบายเกี่ยวกับการสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย					
79	ท่านจัดกิจกรรมที่เป็นการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย					

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็ก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
80	ทำนจัดกิจกรรมส่งเสริม ทักษะทางด้าน วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย					
81	ทำนสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรม					
82	ทำนจัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก					
การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย						
83	ทำนสอนให้เด็กร้องเพลงปลุกใจเช่น ตื่นเกิดชาวไทย รัก เมืองไทย					
84	ทำนพูดปลุกใจ สอดแทรกการอบรมเรื่องความรักชาติ การ เสียสละเพื่อชาติไทย ความนิยมไทย					
85	ทำนและเด็กเลือกคำขวัญหรือสุภาษิตที่เกี่ยวกับการส่งเสริม ความรักชาติ					
86	ทำนจัดการเรียน การสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม					
87	ทำนจัดเวรให้เด็กรับผิดชอบงานทั้งในและนอกห้องเรียน					
88	ทำนจัดกิจกรรมเกม แข่งขัน					
89	ทำนจัดกีฬาภายในโรงเรียน					
90	ทำนจัดให้มีการแข่งขันกีฬาร่วมกับหน่วยงาน หรือ ชุมชน ภายนอก					
91	ทำนให้เด็กมีส่วนร่วม รับผิดชอบงานวันสำคัญที่โรงเรียนจัด ขึ้น					
92	ทำนจัดกิจกรรมลูกเสืออนุบาลเพื่อฝึกให้เด็กทำตนให้เป็น ประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
93	ทำนเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตั้ง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. นายยงยุทธ ทรัพย์เจริญ
ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. นางต๋องจิตร จิตดี
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
3. อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.นิตย์ ไรจน์รัตนวาณิชย์
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูรณ์ อ่อนมั่ง
อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2
(พ.ศ.2549-2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
1	อนุบาลจิตอาทร	100	ดีมาก	มีโครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษ ทักษะศึกษา การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่มีวิทยากรท้องถิ่น มีโครงการวันไหว้ครู
2	อนุบาลเทพารักษ์	100	ดีมาก	มีงานนิทรรศการผลงานนักเรียน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
3	อนุบาลมารดา	83.33	ดี	
4	อนุบาลสีสวาท	83.33	ดี	ส่งนักเรียนเข้าร่วมการประกวดร้องเพลง การเล่นนิทาน กิจกรรมการแสดงประกอบดนตรี โครงการส่งเสริมรักการอ่าน จัดทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมีระบบการติดตามดูแลอย่างทั่วถึง
5	อนุบาลบ้านหนู	83.33	ดี	มีการวางแผนการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ให้ครูได้รับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาตนเอง มีการดำเนินโครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย โครงการส่งเสริมการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการหนุนน้อมรักการอ่าน โครงการห้องสมุดของหนู โครงการผู้เรียนแจ่มใสมีสุขภาพกายใจดี โครงการโรงเรียนน่าอยู่ มองดูร่มรื่นสวยงาม และโครงการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
6	อนุบาลองค์เวท	83.33	ดี	มีอุปกรณ์เครื่องเล่น สวนหย่อม โครงการหนุ่ยยากู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะ การสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์
7	อนุบาลพนาสนธิ์	66.67	พอใช้	มีโครงการจัดทำแผนการเรียนรู้อบรมบุคลากรโครงการหนุ่ยวิทยาศาสตร์
8	อนุบาลนนทรี	100.00	ดีมาก	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น มีมุมที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปใช้ได้ตามความสนใจทุกห้อง มี การจัดกิจกรรมประจำวันส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย นาฏศิลป์ ศิลปะดนตรีและการเคลื่อนไหว ส่งเสริม ให้ผู้เรียนร่วมแข่งขันกีฬากับหน่วยงานภายนอก และต่างสถาบัน มีกิจกรรมส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตยตามวัย การเลือกหัวหน้าชั้น การผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำในการร่วมกิจกรรมย่อย เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นตามวัย ผู้บริหารมีระบบดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด รู้จักนักเรียน ทุกคน และเยี่ยมบ้านด้วยตนเอง เป็นผู้แก้ปัญหาและชี้แนะครูผู้สอนในการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล สถานศึกษาจัดภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสมแม้จะมีพื้นที่จำกัด มีการจัดกิจกรรม มีความ สะอาดปลอดภัย มีแหล่งการเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้นอกสถานที่

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
9	อนุบาลสวนปากน้ำ	100.00	ดีมาก	มีโครงการเรียนรู้สู่โลกกว้าง มีโครงการ กิจกรรมนิทานยามเช้า กิจกรรมวันสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีงาม โครงการกีฬาและ นันทนาการ ส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
10	อนุบาลพัฒนาสุข	83.33	ดี	มีการประกันสุขภาพนักเรียน การส่งเสริมความสะอาดในห้องเรียน มีกิจกรรมที่ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม กิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา กิจกรรมสืบสาน สร้างสรรค์ ประเพณี และภูมิปัญญาไทย และกิจกรรมประชาธิปไตย มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ของผู้เรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา
11	อนุบาลกิติมา	83.33	ดี	มีกิจกรรมหน้าเสาธง อบรมผู้เรียน ร้องเพลงเด็กดีทุกวัน กิจกรรมส่งเสริมมารยาทในโรงเรียน กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เก็บขยะทำความสะอาดภายใน สถานศึกษา กิจกรรมรณรงค์ประหยัดน้ำ-ประหยัดไฟ กิจกรรมการออมเงินกับครูประจำชั้น กิจกรรม โบว์แห่งความดี ประกาศเกียรติคุณมอบให้แก่ผู้เรียนที่ทำความดี โครงการออกกำลังกาย แอโรบิคเพื่อ สุขภาพ โครงการอาหารกลางวันที่มีคุณค่า กิจกรรมอาหารเสริม(นม)

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
				อบรมผู้เรียนในการดูแลสุขภาพ อนามัย และดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย มีการชั่งน้ำหนัก-วัด ส่วนสูง โครงการกีฬาภายใน โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ มีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้ กับผู้เรียน จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ มีแบบฝึกหัดสรุปความรู้เกี่ยวกับสิ่ง ต่าง ๆ จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
12	อนุบาลสุวิชา	83.33	ดี	มีโครงการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองและต่อเนื่อง ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของครูแต่ละชั้น โครงการนักเรียนตัวอย่าง มีการส่งเสริมทักษะด้านการแข่งขันวิชาการและการประกวด โครงการส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม
13	อนุบาลบ้านไทรงาม	83.33	ดี	มีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหาร โครงการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ โครงการเสริมสร้างวินัยและประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการแข่งขันทักษะทาง วิชาการ โครงการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อู่การประเมินระดับชาติ โครงการแข่งขันกีฬา โครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการอาหารกลางวัน กิจกรรมวันสำคัญ

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
14	อนุบาลเพชรงาม	100.00	ดีมาก	
15	อนุบาลสวน แพรक्षा	83.33	ดี	จัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองธรรมชาติของผู้เรียน
16	อนุบาลเซ็นดาณี	66.67	พอใช้	โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมและ ประเพณีไทย โครงการส่งเสริมดนตรี ศิลปะนาฏศิลป์ และกีฬา
17	อนุบาลเจริญวัย	83.33	ดี	สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมที่สำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากร โครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการพัฒนาการเรียนรู้ โครงการ ศึกษานอกสถานที่ โครงการแข่งขันกีฬา ศิลปะ และดนตรี โครงการจัดนิทรรศการงานทางวิชาการ โครงการส่งเสริมการอ่านและห้องสมุดเคลื่อนที่ โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการพัฒนา สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โครงการอนามัยนักเรียน โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
18	อนุบาลธิตีพร	83.33	ดี	มีโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน มีชุมชนผู้ปกครองให้การสนับสนุน

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
19	อนุบาลบุษยามาส	83.33	ดี	
20	อนุบาลบุษยามาส (ปู่ เจ้า)	100.00	ดีมาก	สถานศึกษาได้จัดทำโครงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียนโครงการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยี โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการนิเทศภายใน โครงการเสริมสร้างวินัยปลະ ประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โครงการอาหารกลางวัน กิจกรรมดนตรีสากล กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการประกันอุบัติเหตุ
21	อนุบาลดีพร้อม	83.33	ดี	ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เน้นคุณธรรมจริยธรรม ฝึก กายบริหาร รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ
22	อนุบาลเทพดรุณ	100.00	ดีมาก	มีโครงการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สื่อการเรียนรู้ โครงการส่งเสริมการผลิตและจัดทำสื่อ โครงการ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา โครงการส่งเสริมศิลปะ กีฬา และการเคลื่อนไหว โครงการ ส่งเสริมระเบียบวินัย และประชาธิปไตย กิจกรรมแนะแนวและประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมการเรียน การสอนแบบบูรณาการ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีการจัด สภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

**รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)**

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยของ ร้อยละ)	ระดับ คุณภาพ	เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา ได้ผลประเมิน
23	อนุบาลตันติภักดิ์	83.33	ดี	
24	อนุบาลมิตรอุดม	66.67	พอใช้	
25	อนุบาลบัวขาว	100.00	ดีมาก	
26	อนุบาลจตุรมุก	100.00	ดีมาก	มีเป้าหมายสอดคล้องกับด้านบุคลากรและด้านผู้เรียน พร้อมทั้งเป้าหมายด้านสถานที่ มีบรรยากาศ ภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม ร่มรื่นและปลอดภัยสำหรับเด็ก โดยจัดโครงการนิเทศภายใน สัมมนา อบรม ให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำหลักสูตรและ แผนการจัดประสบการณ์ จัดหาสื่อเพื่อการพัฒนาและเครื่องมือในการประเมินผลผู้เรียน สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ได้แก่ โครงการ IQ 180 ประกอบด้วย กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมคณิตคิดสนุก กิจกรรมกล้าคิด กล้าทำ กิจกรรมวาดฝันของหนูน้อย กิจกรรมรักภาษาไทย มีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวญาตาวิ สุภาพกิจ
 วันเดือนปีเกิด 1 ธันวาคม 2516
 สถานที่เกิด ตำบลบางแค อำเภอบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 1837/1 หมู่ 2 ซอยเบญจพล 1 ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง
 จังหวัดสมุทรปราการ 10270
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลสาริน
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลสาริน ถนนเทพารักษ์ ตำบลเทพารักษ์
 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
 โทร.02-7547262

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (การท่องเที่ยว)
 จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
 พ.ศ. 2538 ศึกษาศาสตร์ (กศ.บ)
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 พ.ศ. 2545 ศิลปะศาสตร์บัณฑิต (ศศ.บ) การศึกษาปฐมวัย
 จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 พ.ศ. 2553 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ